

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1942:18
FINANSDEPARTEMENTET

BESKATTNINGSORGANISATIONSSAKKUNNIGAS

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

TILL

ÄNDRAD ORGANISATION AV KAMMARRÄTTEN

STOCKHOLM
1942

Statens offentliga utredningar 1942

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet. Beckman. 733 s. Fö. (Till betänkandet höra *dels* en bilaga innehållande personalförteckningar m. m., avsedd endast för tjänstebruk, *dels och* ett hemligt bihang i tre delar.)
2. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. Marcus. 22 s. Fi.
3. Promemoria rörande bostadsförsörjningen. Av A. Johansson. Beckman. 77 s. S.
4. De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. Beckman. 106 s. S.
5. Promemoria med förslag till utvidgad vanhävdslagstiftning. Marcus. 55 s. Jo.
6. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 1. Allmänna uppgifter angående den tekniskt-vetenskapliga forskningsverksamhetens nuvarande läge m. m. — Allmänna synpunkter rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen. — Erforderliga åtgärder för den tekniskt-vetenskapliga forskningens främjande och statens medverkan därvid. Hæggström. 195 s. H.
7. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 2. Förslag till åtgärder för främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet. Hæggström. 76 s. H.
8. 1938 års pensionssakkunniga. Betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst. Marcus. 135 s. Fi.
9. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m. Marcus. 191 s. Fi.
10. Betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. Norstedt. 164 s. K.
11. Betänkande med utredning och förslag angående betygssättningen i folkskolan. Hæggström. 330 s. E.
12. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 3. Förslag till åtgärder för skogsproduktforskningens ordnande. Hæggström. 124 s. H.
13. Betänkande och förslag angående förhållandet mellan arbetsuppgifter och lönestallning vid statens järnvägar. Del 4. Järnvägsstyrelsen. Beckman. 88 s. K.
14. Promemoria angående hyresreglering. Norstedt. 54 s. Ju.
15. Betänkande med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga. Beckman. 108 s. Fö.
16. Betänkande med förslag rörande den centrala förvaltningsverksamheten inom försvarsväsendet. Hæggström. 360 s. Fö.
17. Betänkande med utredning och förslag angående barnmorskeväsendet. Idun. 101 s. 1 karta. S.
18. Beskattningsorganisationssakkunnigas betänkande med förslag till ändrad organisation av kammarrätten. Marcus. 128 s. Fi.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1942:18
FINANSDEPARTEMENTET

BESKATTNINGSORGANISATIONSSAKKUNNIGAS

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

TILL

ÄNDRAD ORGANISATION AV KAMMARRÄTTEN

STOCKHOLM 1942
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
427323

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1941 tillkallade Herr Statsrådet den 25 i samma månad undertecknade, ledamoten av riksdagens första kammare G. I. Anderson i Arboga, kammarrättsrådet S. Norrman, presidenten N. J. E. Quensel, landskamreraren A. T. Rietz, ledamoten av riksdagens första kammare, t. f. underståthållaren K. G. A. Sandström och ingenjören S. Wallin, Norrviken, såsom sakkunniga för utredning av frågan om beskattningsmyndigheternas organisation m. m. Åt undertecknad Quensel uppdrogs att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Den 7 november 1941 förordnade Herr Statsrådet e. o. länsbokhållaren S. E. Jarnerup att vara sekreterare åt de sakkunniga.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen beskattningsorganisationssakkunniga, hava med skrivelse den 11 november 1941 till Herr Statsrådet framlagt förslag om vissa provisoriska åtgärder i syfte att under år 1942 stärka det för den årliga taxeringen grundläggande arbete, som utföres inom taxeringsnämnderna. Dessa förslag hava sedermera i det väsentliga genomförts.

Jämsides med det alltjämt fortgående arbetet med undersökningar för genomförandet av en omorganisation av beskattningsnämnderna hava de sakkunniga verkställt utredning rörande behovet av omorganisation av kammarrätten; och få de sakkunniga härmed vördsamt överlämna första delen av sitt betänkande, innefattande förslag till ändrad organisation av ämbetsverket.

Stockholm den 16 mars 1942.

N. QUENSEL.

IWAR ANDERSON. SUNE NORRMAN. ALLAN RIETZ.

K. G. A. SANDSTRÖM. SVEN WALLIN.

Sture Jarnerup.

I. Kammarrättens nuvarande organisation och arbetsformer.

Instruktioner och arbetsordningar.

Den för kammarrätten nu gällande instruktionen är utfärdad den 18 december 1925 (nr 521). Ändringar i densamma hava vidtagits genom kungl. kungörelserna den 10 december 1926 (nr 493), den 26 april 1929 (nr 103), den 18 oktober 1935 (nr 536), den 4 juni 1937 (nr 359), den 22 juni 1939 (nr 453) och den 15 december 1939 (nr 852).

Föreskrifter, som, utöver vad instruktionen innehåller eller eljest stadgats, erfordras angående arbetet inom kammarrätten, skola, jämlikt bestämmelse i § 2 i instruktionen, av kammarrätten meddelas i särskild ordning. Till åtlydnad därav har kammarrätten den 11 mars 1926 utfärdat arbetsordning för ämbetsverket, i vilken arbetsordning dock vissa ändringar genom särskilda beslut den 26 september 1929 och den 5 november 1937 vidtagits.

Med stöd av 126 § 3 mom. taxeringsförordningen har Kungl. Maj:t den 26 april 1929 utfärdat kungörelse (nr 104) med särskilda föreskrifter om handläggning i kammarrätten av mål angående fastighetstaxering och virkestaxering. Jämlikt denna kungörelse, sådan den lyder enligt kungörelsen den 16 april 1930 (nr 83), skola mål angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis handläggas å en särskild avdelning av kammarrätten *(fastighetstaxeringsavdelningen)*.

Den nyss omnämna arbetsordningen för kammarrätten gäller icke för fastighetstaxeringsavdelningen, utan gäller angående denna avdelning en den 26 september 1929 utfärdad arbetsordning, med däri den 22 maj 1930 beslutade ändringar.

Personal.

Kammarrätten består av president samt såsom ledamöter kammarrättsråd till det antal, som i gällande personalstat upptages, ävensom extra kammarrättsråd och assessorer, där sådana förordnats.

Den för budgetåret 1941/42 gällande personalförteckningen upptager följande antal *ledamöter* i nedan angivna lönegrader:

Ledamöter	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat:	
1 president	B 3
18 kammarrättsråd	A 30.

Ledamöter	Lönegrad
Tjänstemän å överflyttningsstat:	
1 byråchef	A 30
1 förste kanslisekreterare	A 26.

Anm. 1. Byråchefen har genom kungl. brev den 31 maj 1929 tillagts samma befogenhet som kammarrättsråd, med undantag dock vad angår handläggningen av sådana mål angående fastighetstaxering och virkestaxering, vilka skola handläggas i den i 126 § taxeringsförordningen stadgade ordning.

Anm 2. Innehavaren av förste kanslisekreterarebefattningen är för närvarande t. f. häradsskrivare.

Extra ordinarie tjänstemän:

12 assessorer	Eo 27.

Anm. Å en av assessorstjänsterna må förordnande meddelas endast för tid, då den å överflyttningsstat uppförde förste kanslisekreteraren är förhindrad att tjänstgöra såsom adjungerad ledamot i kammarrätten.

Därjämte hava under år 1941 i kammarrätten tjänstgjort — utom extra befattningshavare utan fast avlöning — följande *befattningshavare* i nedan angivna lönegrader:

Befattningshavare	Lönegrad
1 sekreterare	A 24
1 extra föredragande	Eo 24
1 aktuarie	A 21
8 notarier	A 21
1 andre kanslisekreterare å överflyttningsstat	A 21
4 amanuenser med heltidstjänstgöring	Eo 18
1 amanuens med halvtidstjänstgöring	Eo 18
1 amanuens med heltidstjänstgöring	Eo 15
5 amanuenser med halvtidstjänstgöring	Eo 15
3 extra tjänstemän med halvtidstjänstgöring	Ex 15
1 kansliskrivare	A 11
2 kanslibiträden	A 7
3 kontorsbiträden	A 4
6 kontorsbiträden	Eo 4
1 skrivbiträde	A 2
1 extra skrivbiträde	Ex 1
1 förste expeditionsvakt	A 7
3 expeditionsvakter	A 5
1 expeditionsvakt	Eo 5
1 extra expeditionsvakt	Ex 5.

I kungl. brev den 23 maj 1941 föreskrives, att tills vidare under budgetåret 1941/42 må, så länge session fortgår å avdelningen för handläggning av mål angående fastighetstaxering och virkestaxering, utgå dels arvoden åt ordföranden å nämnda avdelning samt åt notarie, vilken erhåller uppdrag att å avdelningen förrätta vissa sekreterar- och aktuariegöromål, med, för år räk-

nat, 500 kronor, respektive 360 kronor, dels ock ersättningar åt särskilda ledamöter vid handläggning av mål angående fastighets- och virkestaxering.

Kammarrättens verksamhetsområde.

Kammarrätten äger att till behandling och avgörande upptaga:

1) besvär i beskattningsmål enligt vad därom i särskilda författningar stadgas;

2) besvär över prövningsnämndernas beslut angående påföring av avgifter enligt lagen om folkpensionering (instruktionen anger: besvär över taxeringsmyndigheternas beslut angående påföring av avgifter enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, då besvären icke äro av beskaffenhet att jämlikt samma lag tillhöra pensionsstyrelsens prövning);

3) besvär över länsstyrelsernas beslut i frågor om debitering av utskylder eller avgifter enligt vad särskilt finnes stadgat, så ock angående debetsedelslösen;

4) besvär över länsstyrelsernas förordnanden, som angå utfordrande av kronans räntor och ingälder samt avse beskattningsförfattningarnas tillämpning och verkställighet, då icke fråga är om vad som skall utmätas eller om förment olaglighet vid själva utmätningen;

5) besvär över länsstyrelsernas beslut i frågor om böter enligt beskattningsförfattningarna i fall, vilka i dessa författningar närmare angivas;

6) besvär över länsstyrelsernas beslut i mål angående restitution av allmänna medel;

7) besvär över länsstyrelsernas beslut i mål angående avkortning av allmänna medel;

8) besvär över vederbörande förvaltningsmyndigheters beslut i mål angående avskrivning av allmänna medel eller av persedlar;

9) besvär över vederbörande förvaltningsmyndigheters beslut i frågor angående överskott och brister i arméns eller marinens persedelförråd (reskontreringsmål);

10) besvär över förvaltningsmyndigheternas och riksräkenskapsverkets beslut i anmärkningsmål, dock icke besvär över generaltullstyrelsens beslut i anmärkningsmål, som avse felaktig tullbehandling;

11) anmärkningar framställda efter granskning av riksräkenskapsverkets räkenskaper;

12) besvär, som enligt därom gällande bestämmelser må hos kammarrätten fullföljas i mål om avlöningsförmån, mål om resekostnads- och traktamentsersättning, mål om ersättning till polisman för skada å kläder samt mål om ersättning i övrigt åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för av deras verksamhet föranledda utgifter;

13) besvär i mål om delaktighet i eller avgift till pensionsinrättning eller annan sådan allmän anstalt eller kassa samt om rätt till pension eller dylik förmån, där sådan fråga har avseende å pensionering av tjänsteman eller arbetare i statens tjänst i denna hans egenskap, eller å familjepensionering av efterlevande till nu nämnd tjänsteman eller arbetare på grund av hans statsanställning;

14) besvär över länsstyrelsernas beslut i mål angående familjebidrag åt värnpliktiga (instruktionen anger den äldre beteckningen familjeunderstöd);

15) besvär över utslag meddelade av konsistorierna eller av länsstyrelserna och konsistorierna gemensamt i frågor om orätt förvaltning av eller bristande redovisning för allmänna läroverks och kyrkors med flera dylika medel;

16) besvär över länsstyrelsernas beslut i fattigvårdsmål samt i mål angående samhällets barnavård enligt vad särskilt finnes stadgat;

17) besvär i mål om mantalsskrivning samt ansvar enligt förordningarna angående mantalsskrivning; samt

18) besvär i mål rörande tillämpning av bestämmelserna angående kyrkoböckers förande enligt vad därom finnes särskilt stadgat.

Det åligger kammarrätten att låta av trycket under den gemensamma titeln »Kammarrättens årsbok» utgiva särskilda samlingar dels av kammarrättens beslut i sådana avlönings- och därmed sammanställda mål, i vilka kammarrätten är sista instans (avd. I), och dels av sådana kammarrättens beslut i fattigvårdsmål och barnavårdsmål samt mål angående mantalsskrivning och angående kyrkobokföring, vilka äro av mera allmänt intresse eller av principiell betydelse (avd. II).

Bland de under punkterna 1)—18) här ovan angivna grupperna av mål och ärenden, som falla inom kammarrättens verksamhetsområde, sakna några ur kvantitativ synpunkt nämnvärd betydelse, särskilt de i punkterna 2)—9), 11, 15) och 18) omnämnda. I nedanstående sammanställning sammanföras de olika grupperna mål och ärenden — med undantag av den numera aldrig förekommande, i punkten 15) angivna gruppen — i följande huvudgrupper, vilka betecknats efter de däri ingående, kvantitativt viktigaste grupperna, nämligen:

A) *Beskattningsmål,* omfattande de under punkterna 1)—6) angivna grupperna;

B) *Anmärknings- och avlöningsmål,* omfattande de under punkterna 7)—13) angivna grupperna;

C) *Familjebidragsmål,* omfattande den under punkt 14) angivna gruppen;

D) *Fattigvårds- och mantalsskrivningsmål,* omfattande de under punkterna 16)—18) angivna grupperna.

Utöver här angivna mål och ärenden finnas ytterligare två huvudgrupper ärenden, vilka lämpligen kunna betecknas såsom

E) *Kungl. Maj:ts remisser;* och

F) *Kammarrättens inre angelägenheter.*

Måls och ärendens handläggning. Antalet däri deltagande ledamöter.

Under *ordinarie session* (den 14 januari—den 15 juni och den 14 september—den 20 december) och under *sommarmånaderna* (den 16 juni—den 13 september, under vilken tid envar av kammarrättens föredragande ledamöter tjänstgör fyrtiofem dagar) sammanträder kammarrätten dels till plenum, där så erfordras, en dag i varje vecka dels ock för handläggning av andra

mål och ärenden än dem, som handläggas i plenum eller å lagavdelningen, å särskilda avdelningar med den sammansättning, som för varje fall är stadgad, så många dagar i varje vecka och så lång tid varje dag, som erfordras för fullgörande av föreskriven föredragningsskyldighet. Under *tiden mellan den 20 december och den 14 januari* sammanträder kammarrätten allenast för handläggning av mål och ärenden, som påkalla ofördröjlig behandling.

Kammarrätten arbetar i regel på sex eller sju avdelningar. På två av dessa handläggas anmärknings- och avlöningsmål samt familjebidragsmål, och på en avdelning handläggas tidvis mål angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis. Varje avdelning har den sammansättning, som enligt vad framgår av följande redogörelse erfordras för målens och ärendenas handläggning. Denna redogörelse visar, hurusom viss kvalificerad sammansättning erfordras hos avdelning, som handlägger vissa mål och ärenden. Av särskild betydelse för arbetets organisation är, att i vissa mål och ärenden ett större eller mindre antal kammarrättsråd måste deltaga i handläggningen för att avdelningen skall vara domför. Vikarie för kammarrättsråd äger icke alltid samma formella kompetens som det ordinarie kammarrättsrådet, i det att vid kortare förordnanden å kammarrättsrådsbefattning vikarien i regel endast förordnas att »med befogenhet som tillkommer assessor» uppehålla befattningen. Under höstsessionen 1941 hade de olika avdelningarna följande sammansättning: första avdelningen 3 kammarrättsråd, byråchefen å överflyttningsstat och 2 assessorer, andra avdelningen 2 kammarrättsråd och 2 assessorer, tredje avdelningen 2 kammarrättsråd och 2 assessorer, fjärde avdelningen eller fastighetstaxeringsavdelningen 3 kammarrättsråd och 4 assessorer, femte avdelningen 4 kammarrättsråd och 1 t. f. kammarrättsråd med assessors befogenhet samt sjätte avdelningen 3 kammarrättsråd och 2 assessorer. De särskilda avdelningarna sakna, med undantag av fastighetstaxeringsavdelningen, någon fast organisation.

Beskattningsmålen — med undantag av målen angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis — handläggas av tre ledamöter, kammarrättsråd eller assessorer.

I beskattningsmålen, d. v. s. med nyssnämnda undantag, må talan mot kammarrättens utslag föras hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten genom besvär.

Målen angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis handläggas, såsom redan är nämnt, å fastighetstaxeringsavdelningen. Denna avdelning består av tre ordinarie ledamöter i kammarrätten, av vilka en är ordförande, assessorer i kammarrätten, i regel fyra till antalet, och de särskilda ledamöter, om vilka stadgas i 126 § 2 mom. taxeringsförordningen. Enligt nämnda stadgande förordnar Kungl. Maj:t för högst fem år i sänder minst nio, högst tolv i praktiska värv förfarna män med god kännedom om fastighetsförhållandena i allmänhet att efter kallelse inträda såsom ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål angående fastighetstaxering eller taxering till skogsaccis. Av dessa personer skola minst tre äga sakkunskap beträffande värdering av virke samt skogsmark och växande skog, minst två beträffande värdering av vattenfallsfastighet, minst två beträffande värdering av jord-

bruksfastighet i övrigt och minst två beträffande värdering av annan fastighet i övrigt.

Ordföranden förordnas av Kungl. Maj:t tills vidare under högst fem år.

Vid handläggning i kammarrätten av mål angående fastighetstaxering eller taxering till skogsaccis skola — jämlikt 126 § 1 mom. taxeringsförordningen — deltaga tre av rättens ledamöter, därav minst två ordinarie, av vilka sistnämnda en efter Kungl. Maj:ts förordnande skall föra ordet, samt beträffande mål angående fastighetstaxering två av de särskilda ledamöterna och beträffande mål angående taxering till skogsaccis två av de särskilda ledamöter, vilka äga sakkunskap beträffande värdering av virke samt skogsmark och växande skog; dock må utevaro av en av de särskilda ledamöterna icke hindra måls avgörande, därest tre äro om slutet ense.

Jämlikt § 37 i kammarrättens instruktion och 127 § taxeringsförordningen må klagan icke föras över utslag av kammarrätten i mål angående fastighetstaxering, såvitt rörer tillämpning av 6 § 1 mom., 7, 8, 9, 10, 11 eller 12 § kommunalskattelagen, så ock i mål angående virkestaxering eller angående ansvar för försummelse vid fullgörande av deklarations- eller uppgiftsskyldighet med avseende å sådan taxering.

Anmärknings- och avlöningsmålen handläggas — med undantag av plenimål (sid. 16) och mål, som enligt vad nedan sägs underställas Kungl. Maj:ts prövning — av fem ledamöter, så ock av fyra då tre äro om slutet ense. I handläggningen skola deltaga minst två ledamöter med rotel, vilken tilldelas sådana mål och ärenden. Vid förfall för sådan ledamot må likväl ledamot med annan rotel inkallas att deltaga i dennes ställe. Av ledamöterna skola minst tre vara kammarrättsråd. I stället för kammarrättsråd må presidenten deltaga.

Jämlikt § 37 i kammarrättens instruktion och 3 § i kungl. kungörelsen den 12 december 1924 (nr 528) med föreskrifter angående fullföljd av talan i vissa besvärs- och anmärkningsmål m. m. är kammarrätten högsta instans i

1) följande slag av avlöningsmål — vederbörande dock obetaget att, i fall av befogenhet, utföra talan vid allmän domstol — nämligen

a) mål om avlöningsförmån, såvitt förmånen enligt fastställd stat eller annan gällande föreskrift skall utgå under sådana förhållanden, att fråga, huruvida förmånen rätteligen åtnjutits, författningsenligt kan såsom anmärkningsmål komma under kammarrättens prövning;

b) mål om resekostnads- och traktamentsersättning; mål om ersättning till polisman för skada å kläder; mål om ersättning i övrigt åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för av deras verksamhet föranledda utgifter; allt så vitt därom gäller vad under a) sagts i fråga om avlöningsförmån; samt

c) mål om delaktighet i eller avgift till pensionsinrättning eller annan sådan allmän anstalt eller kassa samt om rätt till pension eller dylik förmån, där sådan fråga har avseende å pensionering av tjänsteman eller arbetare i statens tjänst i denna hans egenskap eller å familjepensionering av efterlevande till nu nämnd tjänsteman eller arbetare på grund av hans statsanställning;

dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning i fråga om sådan förmån eller ersättning, som utgår från kyrkofonden eller annan ecklesiastik fond;

2) anmärkningsmål, såvitt fråga är om sådan förmån, ersättning, rättighet eller avgift, som avses i 1);

3) mål om avkortning av allmänna medel;

4) mål om avskrivning av allmänna medel eller av persedlar; samt

5) reskontreringsmål.

Därest mål, som avses i 1)—5), tillika innefattar fråga av beskaffenhet att böra fullföljas hos Kungl. Maj:t i statsdepartement, skall kammarrätten med eget utlåtande överlämna målet till Kungl. Maj:ts prövning. Rörande kammarrättens sammansättning vid avgivande av dylikt utlåtande gäller vad förut är sagt om kammarrättens sammansättning vid handläggning av anmärknings- och avlöningsmål.

Därest i mål, som avses i 1)—5), med besvär är förenad ansökning om meddelande av dispens eller om vidtagande av annan åtgärd, vilken är av beskaffenhet att ankomma på beslut av Kungl. Maj:t, och erfordras, efter det besvären blivit av kammarrätten avgjorda, att ansökningen bliver underställd Kungl. Maj:ts prövning, skall kammarrätten jämlikt 4 § i ovannämnda kungl. kungörelse den 12 december 1924 avgiva sitt utlåtande däröver. Därest vid handläggning av sådant mål kammarrätten skulle finna, att från gällande stadganden skäligen borde medgivas något undantag, varom ansökan ej blivit i målet gjord, må kammarrätten, sedan besvären blivit avgjorda, jämlikt sagda 4 § underställa målet Kungl. Maj:ts prövning. Uppkommen sådan fråga om underställning av mål till Kungl. Maj:t avgöres av de ledamöter, som enligt vad ovan är sagt instruktionsenligt deltagit i avgörandet av besvären i samma mål, dock skall presidenten deltaga i behandlingen av sådan fråga, ändå att han icke deltagit i prövningen av besvärsmålet.

Familjebidragsmålen, i vilka kammarrätten — jämlikt § 37 i kammarrättens instruktion samt 25 § i krigsfamiljebidragsförordningen den 17 april 1940 (nr 223) och 5 § i fredsfamiljebidragsförordningen den 17 maj 1940 (nr 422) — är högsta instans, handläggas — med undantag av plenimål (sid. 16) — av tre ledamöter, av vilka minst en skall vara kammarrättsråd, där icke presidenten deltager.

Fattigvårds- och mantalsskrivningsmålen, i vilka kammarrätten — jämlikt § 37 i kammarrättens instruktion samt 82 § lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, 84 § 4 mom. lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd, § 12 i kungl. förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning, 20 § i kungl. förordningen den 18 december 1925 om civil folkbokföring och mantalsskrivning i Stockholm, § 12 i kungl. förordningen den 17 november 1905 angående mantalsskrivning i Göteborg och § 45 mom. 2 i kungl. förordningen den 3 december 1915 angående kyrkoböckers förande — är högsta instans, handläggas — med undantag av plenimål (sid. 16) — av tre ledamöter, av vilka dock minst två skola vara kammarrättsråd. I stället för kammarrättsråd må presidenten deltaga.

Kungl. Maj:ts remisser kunna instruktionsmässigt vara av fyra olika slag:

1) Kungl. Maj:ts remisser i anledning av klagan över beslut, som kammarrätten meddelat i något på avdelning avgjort mål. Sådana besvaras av de ledamöter, som deltagit i målets avgörande.

2) Kungl. Maj:ts remisser å ansökningar om nåd, dispens, resning eller återställande av försutten tid besvaras, där ansökningen äger samband med mål, varom i 1) förmäles, av presidenten och de ledamöter, som deltagit i målets avgörande, samt i annat fall, så framt remissen icke enligt vad nedan i 3) sägs skall handläggas i plenum, av presidenten och så många ledamöter, att de tillsammans med presidenten utgjort domfört antal i mål av det slag, vartill ansökningen är att hänföra.

3) Remisser från Kungl. Maj:t eller statsdepartement, vari fråga är om kammarrättens organisation, avlöningsförhållanden eller arbetets ordnande inom verket eller som angå av kammarrätten i plenum avgjort mål eller ärende eller i vilka särskilt föreskrivits att ärendet skall behandlas i plenum. Sådana remisser handläggas i plenum.

På samma sätt handläggas framställningar till Kungl. Maj:t eller departementschef i andra fall än dem, som enligt vad ovan är sagt äga samband med anmärknings- och avlöningsmål.

I plenum, som här avses, skola deltaga presidenten och samtliga tjänstgörande kammarrättsråd. För handläggning av pleniärende, som ej tål uppskov, må assessor tillkallas, därest icke förutom presidenten minst sex eller i händelse av hans frånvaro minst sju kammarrättsråd äro tillstädes. Äro under tid, då presidenten åtnjuter ferier eller annan ledighet utan att ställföreträdare för honom förordnats, ej flera än sex ledamöter i tjänst, må pleniärende, som ej tål uppskov, kunna avgöras av allenast dessa ledamöter.

4) Andra remisser från Kungl. Maj:t eller statsdepartement än de här ovan under 1)—3) omförmälda besvaras av presidenten och sex av kammarrättens föredragande ledamöter eller i händelse av presidentens frånvaro av sju sådana ledamöter *(lagavdelning)*. Äro under tid, då presidenten åtnjuter ferier eller anan ledighet utan att ställföreträdare för honom förordnats, ej flera än sex ledamöter i tjänst, må ärende, som skall handläggas å lagavdelningen och ej tål uppskov, behandlas av dessa.

Kammarrättens inre angelägenheter. I närvaro av allenast föredraganden fattar *presidenten* å kammarrättens vägnar beslut i följande ärenden rörande kammarrättens inre angelägenheter:

1) frågor om reglering av tjänstgöringen i kammarrätten, så framt de ej skola handläggas i plenum efter vad nedan sägs;

2) frågor om tjänstledighet;

3) frågor om rätt för ordinarie befattningshavare att med egen befattning i kammarrätten förena annan tjänstebefattning eller särskilt uppdrag;

4) frågor om utbekommande av handlingar från kammarrätten;

5) ärenden rörande ämbetsverkets ekonomi; samt

6) ärenden rörande andra inre angelägenheter, där de icke enligt vad i in-

struktionen stadgas skola handläggas i plenum eller avgörandet tillkommer presidenten såsom honom i instruktionen tillagd särskild befogenhet (diverse angelägenheter, som presidenten ensam avgör).

Presidenten äger hänskjuta särskilt ärende av här ovan angivet slag till avgörande i plenum, därest han med hänsyn till ärendets vikt finner det lämpligt.

I plenum skola handläggas följande ärenden, som röra kammarrättens inre angelägenheter, nämligen:

1) anmälan av från Kungl. Maj:t eller statsdepartement ankommande utslag och brev;

2) arbetsordningen för verket;

3) tjänstetillsättning, förordnanden och avsked, antagande av icke ordinarie personal ävensom tjänstgöringsbetyg;

4) befattningshavares i kammarrätten fel och försummelser i tjänsten; samt

5) andra ämnen, som prövas vara av sådan beskaffenhet, att de böra behandlas i plenum.

I plenum, som här sägs, skola deltaga presidenten och samtliga tjänstgörande kammarrättsråd, dock att plenum i fall av behov under motsvarande förhållanden, som ovan är sagt rörande handläggningen av vissa Kungl. Maj:ts remisser [punkt 3)], kan hava annan, där angiven sammansättning.

Talan mot kammarrättens beslut i ärenden av här ifrågavarande slag må föras hos Kungl. Maj:t genom besvär.

Föredragning av mål och ärenden. Plenimål. Kammarrättens utslag.

Till kammarrättens verksamhetsområde hörande mål och ärenden föredragas antingen av kammarrättens ledamöter eller av sekreteraren eller av extra föredragande.

Varje föredragande, ledamot eller annan, skall innehava en rotel. Varje rotel skall innehålla anteckning om de åtgärder, som med dithörande mål och ärenden blivit vidtagna. Rotlarna tilldelas mål och ärenden enligt nedan angivna grunder.

Beskattningsmål — med undantag av mål angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis — samt fattigvårds- och mantalsskrivningsmål lottas mellan ledamöterna. Presidenten äger dock bestämma, att vissa grupper av sådana mål och ärenden skola för vinnande av arbetsbesparing efter särskilda grunder fördelas mellan rotlarna eller tilldelas vissa rotlar, vilket förfarande i viss, mindre utsträckning tillämpas. Till förhindrande av att rotlarna bliva med mål och ärenden i avsevärd mån olika betungade, äger presidenten förordna, att vissa rotlar ej skola deltaga i lottning eller ock deltaga däri efter annan grund än övriga rotlar, så ock bestämma att mål och ärenden skola från vissa rotlar överlämnas till andra sådana. I viss utsträckning verkställes föredragningen av ifrågavarande mål av sekreteraren och extra föredragande (se nedan).

Anmärknings- och avlöningsmål samt familjebidragsmål tilldelas efter presidentens bestämmande minst två rotlar; för närvarande tilldelas på grund av den starka tillströmningen av sådana mål anmärknings- och avlöningsmål sex rotlar samt familjebidragsmål nio rotlar.

Kungl. Maj:ts remiss i anledning av klagan över beslut, som kammarrätten meddelat i därstädes handlagt mål, tilldelas såvitt ske kan den som varit föredragande i målet. Fördelning i övrigt av remisser verkställes genom lottning. De remisser och de framställningar till Kungl. Maj:t eller departementschef, som skola handläggas i plenum, lottas mellan kammarrättsråden. Lottning av andra remisser sker mellan kammarrättens samtliga föredragande ledamöter. I sådan lottning deltager dock icke äldsta tjänstgörande kammarrättsrådet. Därest med hänsyn till ämnets beskaffenhet eller för arbetets underlättande presidenten finner det lämpligt, att remiss, varom nu är fråga, beredes och föredrages av viss ledamot, må presidenten förordna, att remissen undantages från lottning och överlämnas till samma ledamot. Presidenten äger ock själv föredraga remiss, där han finner det lämpligt. Vad här är sagt om remiss, som skall handläggas i plenum, äger jämväl tillämpning å vissa mera betydelsefulla ärenden rörande kammarrättens inre angelägenheter.

Övriga ärenden rörande kammarrättens inre angelägenheter föredragas i regel av sekreteraren.

Den föredragningsskyldighet, som åligger ledamöterna å annan avdelning än fastighetstaxeringsavdelningen beträffande andra mål och ärenden än Kungl. Maj:ts remisser och dem, som handläggas i plenum, fullgöres av envar ledamot, med nedan nämnda undantag, under minst tre och en halv timmar i varje vecka. Under tisdagen och onsdagen närmast efter påsk äro dock ledamöterna befriade från eljest å dessa veckodagar förekommande föredragningsskyldighet. Under sommarmånaderna må föredragningsskyldigheten efter presidentens bestämmande inskränkas med en halv timme i veckan. Erfordras för behandling av mål eller ärende längre tid än som följer av nyssnämnda föredragningsskyldighet, må därav betingad jämkning i ledamöternas tjänstgöringsskyldighet äga rum. Jämväl må, därest visst mål eller ärende finnes böra i plenum behandlas å annan tid än som i allmänhet är för plenum bestämd, eller besvarande av remiss å lagavdelningen finnes kräva avsevärd utsträckning av ledamots arbetstid, därav påkallad minskning i den vanliga föredragningstiden äga rum.

I den utsträckning sådant finnes för arbetets jämna gång erforderligt eller eljest lämpligt, må presidenten från ledamot på sekreteraren överflytta föredragningen av vissa mål och ärenden eller grupper av sådana. Med anledning därav har presidenten beslutat, att vissa slag av fattigvårds- och mantalsskrivningsmål skola undantagas från lottning och i stället överlämnas till sekreteraren för föredragning. Sådana mål föredragas av sekreteraren i regel under en timme i varje vecka, varefter målen kontrolläsas av ledamot.

I viss utsträckning verkställes föredragning av sådana mål och ärenden, vilka i allmänhet ankomma på ledamot att föredraga, av extra föredragande. Provisoriska bestämmelser i avseende å extra föredragandenas tjänstgöring

utöver vad kungl. brevet den 1 juni 1923 därom innehåller äro fastställda den 19 juli 1923, med ändringar den 6 september 1923 och den 11 mars 1926.

Antalet extra föredragande har tidigare varit två, men har på senare tid endast varit en. I fråga om extra föredragandes tjänstgöringsförhållanden har Kungl. Maj:t förklarat bl. a., att envar sådan befattningshavare skall under fyra och en halv timmar i veckan föredraga mål eller ärenden, som av presidenten till honom överlämnats, dock att under sommarmånaderna föredragningsskyldigheten må inskränkas till fyra timmar i veckan.

Extra föredragande bör av de mål, som överlämnats till honom, i främsta rummet föredraga fattigvårdsmål och därmed likställda mål. Utom till utfyllnad av föredragningstid må dock beskattningsmål kunna föredragas före fattigvårdsmål och därmed likställda mål, då det erfordras till förekommande att beskattningsmål få längre liggetid å extra föredragandes rotel än å ledamotsrotlarna. Efter målens föredragning kontrolläsas desamma av ledamot.

I regel är arbetet inom de olika avdelningarna, utom fastighetstaxeringsavdelningen, så ordnat, att varje ledamot deltager i sammanträde under tre dagar i varje vecka och använder veckans övriga dagar till beredande av mål för egen föredragning, kontrolläsning av mål, vilka föredragits av andra ledamöter och i vilkas handläggning han deltagit, kontrolläsning av mål, som föredragits av sekreteraren eller extra föredragande, avfattande av avvikande meningar, justeringsarbete m. m. dylikt.

Å fastighetstaxeringsavdelningen är arbetet ordnat på följande sätt. Avdelningen sammanträder året näst efter det, då allmän fastighetstaxering ägt rum, varjämte session skall, efter presidentens bestämmande, hållas, när det med hänsyn till antalet inkomna mål prövas erforderligt, dock minst en gång årligen. Session fortgår tills alla till avdelningens handläggning hörande mål, som äro i skick att kunna företagas till slutlig prövning, blivit avgjorda. Under pågående session sammanträder avdelningen — med avbrott för fyrtiofem dagar under sommarmånaderna, för tiden från och med måndagen före till och med fredagen efter påsk samt under tiden den 21 december—den 13 januari — fyra timmar varje helgfri måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag. Föredragningen å avdelningen fullgöres av de där tjänstgörande assessorerna. Efter målens föredragning verkställes kontrolläsning av desamma, vilket arbete utföres av de ordinarie ledamöter, som deltagit i handläggningen av målen, dock att ordföranden är befriad från sådan skyldighet.

Enligt kungl. brev den 16 april 1930 skall under pågående session å fastighetstaxeringsavdelningen annan ordinarie ledamot å avdelningen än ordföranden minst en timme i veckan å tid, då avdelningen icke sammanträder, i närvaro av ordföranden och den andre ordinarie ledamoten föredraga vissa till fastighetstaxeringsavdelningens handläggning icke hörande mål.

Vissa mål böra av vederbörande ledamot eller annan föredragande föredragas i *förtur*. I fråga härom gäller följande. Bland beskattningsmålen böra i förtur föredragas mål rörande dubbeltaxering och restitutionsmål, varjämte vid beskattningsmålens föredragning bör tillses, att mål, som avse taxering eller efterbeskattning för visst år, föredragas före mål, som gälla taxering

eller efterbeskattning för ett senare år. Bland anmärknings- och avlöningsmålen böra i förtur föredragas mål, däri talan föres om utbekommande av avlöning eller pension, och mål angående semester eller ferier. Även familjebidragsmålen skola föredragas i förtur. Bland fattigvårds- och barnavårdsmålen böra i förtur föredragas sådana mål, i vilka fråga är om enskild person åliggande ersättnings- eller försörjningsskyldighet, mål, däri enskild part fört talan över beslut, varigenom sökt fattigvård helt och hållet eller till någon del vägrats, eller som avser sättet för fattigvårds meddelande, över beslut av fattigvårdsstyrelse eller styrelse för kommunal anstalt rörande behandlingen å anstalt eller vid fullgörandet av arbetsskyldighet eller beträffande kvarhållande å anstalt i vissa fall, över beslut, varigenom länsstyrelse ålagt fattigvårdssamhälle att meddela fattigvård, eller över länsstyrelses beslut enligt barnavårdslagen angående behandlingen vid fullgörande av arbetsskyldighet eller kvarhållande av arbetsskyldig å anstalt eller i arbete. Mål angående mantalsskrivning och kyrkobokföring böra ävenledes föredragas i förtur.

Härjämte bör vid föredragningen företräde lämnas mål, som efter att hava blivit av kammarrätten återförvisade till annan myndighet ånyo dragas under kammarrättens prövning, mål, som blivit av Kungl. Maj:t återförvisade till kammarrätten, samt mål, i vilka finnes uppenbart, att talan ej blivit i behörig ordning fullföljd.

Mål och ärenden, som inkomma till kammarrätten, äro i allmänhet i det skick, att de kunna företagas till slutligt avgörande. Där så icke är fallet, kunna och böra vissa *förberedande åtgärder* vidtagas. Sålunda äger kammarrätten, föredragande ledamot eller annan föredragande, som kammarrätten därtill bemyndigar, att, där så anses erforderligt, infordra förklaringar samt lämna vederbörande tillfälle att inkomma med påminnelser ävensom inhämta yttranden från ämbetsverk och myndigheter.

En i instruktionen förekommande, men ytterst sällan tillämpad bestämmelse är följande. Finnes i något på kammarrättens prövning beroende mål *muntligt förhör med part* böra äga rum eller *vittnens hörande* vara av omständigheterna påkallat, och kan förhöret ej lämpligen ske hos kammarrätten, må kammarrätten förordna om förhörets hållande vid allmän underdomstol i orten och i sådant avseende meddela erforderliga föreskrifter; ägande kammarrätten därvid jämväl anmoda vederbörande länsstyrelse utse ombud att vid domstolen föra kronans eller det allmännas talan.

Till främjande av enhetlig rättstillämpning vid avgörandet av sådana mål, vilka av kammarrätten såsom högsta instans handläggas å två eller flera avdelningar, hava meddelats följande bestämmelser om under vilka förutsättningar dylika *mål skola avgöras i plenum.*

Finner någon av kammarrättens avdelningar vid överläggning till avgörande av

1) fattigvårdsmål, barnavårdsmål, mål angående mantalsskrivning eller angående kyrkobokföring,

2) mål angående avkortning av allmänna medel, mål angående avskrivning av allmänna medel eller av persedlar, reskontreringsmål, sådana anmärk-

nings-, avlönings- eller pensionsmål, i vilka kammarrätten är högsta instans, eller mål angående familjebidrag,

den å avdelningen rådande meningen avvika från rättsgrundsats eller lagtolkning, som förut varit i sådant mål av kammarrätten antagen, må avdelningen förordna, att målet i hela dess vidd eller, där sådant prövas kunna ske, allenast viss i målet uppkommen fråga skall avgöras i plenum. Hava i särskilda för avdelningen kända beslut mot varandra stridande åsikter i fråga om viss rättsgrundsats eller lagtolkning å olika tider gjort sig inom kammarrätten gällande, skall avgörande i plenum äga rum endast i det fall att den rådande meningen befinnes avvika från det senast meddelade beslutet.

I plenum för handläggning av de i punkt 1) angivna målen skola deltaga presidenten och samtliga tjänstgörande kammarrättsråd samt i plenum för handläggning av de i punkt 2) angivna målen presidenten jämte kammarrättsråden å den eller de avdelningar, vilka hava att behandla dylika mål. Den, som föredragit målet å avdelningen, åligger att föredraga målet i plenum, ändå att han ej skall deltaga i avgörandet däri. Plenum, varom nu är fråga, må utsättas endast under ordinarie session.

I en med register försedd *minnesbok* skola av kammarrätten i sådana mål, som kunna hänskjutas till avgörande i plenum, tillämpade rättsgrundsatser eller meddelad tolkning av lag eller författning antecknas i de fall, då målen avgjorts i plenum eller kammarrätten eljest finner anteckningen erforderlig till upplysning för framtiden.

Kammarrättens utslag erhålla den dags datum, då beslutet fattades. I formellt avseende tillämpas annat förfaringssätt vid meddelandet av utslag i mål angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis än vid meddelandet av andra utslag inom kammarrätten.

I alla andra mål än sådana, som avse fastighetstaxering eller taxering till skogsaccis, är förfaringssättet följande. Inneliggande exemplaren av kammarrättens utslag samt av de brev, vilka innefatta slutligt beslut, undertecknas av dem, som deltagit i beslutet. Kammarrättens utgående expeditioner underskrivas på kammarrättens vägnar av presidenten eller i hans frånvaro av äldsta tjänstgörande kammarrättsrådet och kontrasigneras av sekreteraren, där ej kontrasignationsskyldigheten i behörig ordning ålagts annan tjänsteman (extra föredragande).

Beträffande de å fastighetstaxeringsavdelningen avgjorda målen tillämpas däremot följande förfaringssätt. Över de å avdelningen föredragna målen föres protokoll, vilket, sedan detsamma under tid, som avdelningen bestämmer, varit därstädes för dess ledamöter tillgängligt, justeras och underskrives av äldsta närvarande ordinarie ledamoten och förses med kammarrättens sigill. Sedan protokollet blivit justerat och underskrivet samt i sådant skick till notarie avlämnat, åligger denne att tillse, det nödiga expeditioner uppsättas i koncept, överensstämmande med protokollet, och att med sitt namn bestyrka deras riktighet. Så länge lokalen för fastighetstaxeringsavdelningen är skild från kammarrättens övriga lokaler, skall dels i stället för presidenten

ordföranden å avdelningen underteckna från avdelningen utgående expeditioner, som skola å kammarrättens vägnar underskrivas, dels ock kammarrätten äga uppdraga åt notarie att, under de tider session å avdelningen fortgår, i sekreterarens ställe kontrasignera från avdelningen utgående expeditioner.

Slutligen må erinras därom, att enligt § 16 i kammarrättens instruktion *skall vad i allmän lag är stadgat för hovrätt i fråga om domare och om förfarandet i rättegången lända till efterrättelse för kammarrätten,* där icke avvikande bestämmelser blivit i instruktionen eller annorledes meddelade.

II. Tidigare inom kammarrätten vidtagna organisatoriska åtgärder och icke genomförda förslag därtill.

1. Helt eller delvis genomförda omorganisationsförslag.

På sätt framgår av redogörelsen för kammarrättens nuvarande organisation och arbetsformer, är kammarrätten en kollegial administrativ domstol för avdömande av vissa besvärsmål. Kammarrättens organisation är i stort sett oförändrad sedan tiden för ämbetsverkets inrättande år 1695 och har alltså mycket gamla anor. Endast verksamhetsområdet har förändrats, i det att kammarrätten, som ursprungligen under benämningen kammarrevisionen hade att behandla endast frågor rörande redovisningen av statens medel, numera avgör även andra administrativa besvärsmål än redovisningsmål.

Arbetsmaterialets omfattning.

Bilagda tabeller utvisa *dels,* med specifikation beträffande olika slag av mål, för åren 1908—1940 antalet inkomna, avgjorda och vid varje års utgång såsom oavgjorda balanserade mål, tillhörande kammarrättsråds föredragning *(Bilaga A) dels ock* mera summariskt för åren 1875—1940 arbetsbalansen inom kammarrätten *(Bilaga B).* Åren närmast före 1908 voro förhållandena i stort sett desamma som nämnda år. Tabellerna visa otvetydigt, hurusom tillströmningen av mål och ärenden till kammarrätten under praktiskt taget hela 1900-talet i allt mera växande omfattning gjort sig gällande och vid vissa tillfällen nått en sådan storleksordning, att densamma för år räknat varit mer än sex gånger större än den vid seklets början normala.

Anledningarna till arbetsmaterialets ökning.

Anledningarna till denna ökning av mål och ärenden samt den därav föranledda, under vissa tider oroväckande stora balansen oavgjorda mål äro flerfaldiga. Kammarrätten har vid ett tillfälle (i und. utl. den 26 jan. 1923, angående ifrågasatta ändringar i kammarrättens instruktion) av förekommen anledning funnit sig föranlåten framhålla, att balansen »beror icke på någon försummelse i arbetet från kammarrättens sida utan därpå att nya uppgifter tid efter annan pålagts kammarrätten utan att de konsekvenser, som därav bort följa med avseende å personalökning m. m., i tid tillräckligt beaktats och att samtidigt genom ökning av skattetrycket och genom ständiga förändringar i skattelagstiftningen det kammarrätten av ålder åliggande arbetet ökats och försvårats.»

Ett studium av ovannämnda tabell (bil. A), utvisande arbetsmaterialets omfattning under åren 1908—1940, ger en ganska tydlig anvisning om åtskilliga

av anledningarna till ökningen av antalet inkomna mål och till växlingarna i balansen oavgjorda mål. Till en början är det uppenbart och för övrigt helt naturligt, hurusom varje periodiskt återkommande allmän fastighetstaxering medför en temporär ökning av de inkomna målens antal, vilken ökning vid en jämförelse de olika åren emellan bör fördelas på den femårsperiod, som den allmänna fastighetstaxeringen i regel avser. Vidare är det tydligt, att praktiskt taget varje ny eller ändrad lagstiftning inom de förvaltningsrättsliga områden, som falla under kammarrättens domsrätt, föranleder ett ofta högst betydande antal besvärsmål. Typiska exempel härpå lämna såväl 1914 som 1939 års lagstiftning om värnskatt, de olika lagstiftningarna om krigskonjunkturskatt under åren 1915—1920, 1920 års ändringar av skattelagstiftningen och 1918 års ändringar av fattigvårdslagstiftningen. Åtskilliga faktorer, vilkas verkan icke är lika siffermässigt påvisbar, hava därjämte otvivelaktigt medverkat till den ökning av inkomna mål, som tidvis gjort sig särskilt märkbar. Bland sådana faktorer äro följande särskilt värda beaktande, *att* skattetrycket ökat, *att* kronoombudens och beskattningsnämndernas verksamhet för tillvaratagande av statens och kommunernas intressen i beskattningsavseende skärpts, *att* de skattskyldigas antal genom penningvärdets nedgång och arbetslönernas höjning tillvuxit och *att* skatteförfattningarnas bestämmelser mer och mer komplicerats, vilket sistnämnda förhållande vid olika tillfällen givit kammarrätten anledning framhålla, hurusom en förenklad skattelagstiftning vore det mest verksamma medlet att till rimliga dimensioner återföra tillströmningen av mål till kammarrätten. En omständighet, som i icke oväsentlig grad föranlett minskning av antalet inom kammarrätten avgjorda mål är den, att tidvis sex ledamöter i kammarrätten utom presidenten genom deltagande i lagavdelningens arbete varit förhindrade att utföra den ordinarie föredragningen av till deras rotlar hörande mål. Detta har under de gångna åren haft sin särskilda betydelse på grund av den oerhörda utveckling lagstiftningen undergått på såväl beskattningsväsendets område som det sociala området, något som föranlett ett högst betydligt ökat arbete för den med granskning av nya författningsförslag sysselsatta lagavdelningen. Exempelvis kan nämnas, hurusom inom kammarrätten under år 1925 lagavdelningens ledamöter under en tid av 7—8 veckor, under vilken tid lagavdelningen var sysselsatt med behandlingen av särskilda remisser angående förslag till kommunalskattelag m. m., varit hindrade utföra någon föredragning.

Å andra sidan får erkännas, att på lagstiftningens område en åtgärd vidtagits, som varit ägnad att nedbringa antalet till kammarrätten inkomna mål, nämligen den år 1922 företagna ändringen av taxeringsförordningen, varigenom den särskilda prövningsnämnden tillskapades. Nedgången i antalet beskattningsmål, inkomna under de närmast efter 1922 följande åren, framgår av tabellen; och den har otvivelaktigt åtminstone delvis föranletts därav, att åtskilliga mål, vilka enligt förutvarande bestämmelser skolat överlämnas till kammarrätten, i stället överlämnats till de särskilda prövningsnämnderna. Dessa mål hava visserligen till antalet varit rätt betydande, men lära i regel hava varit av enkel beskaffenhet.

Tabell, utvisande antalet föredragande ledamöter och andra föredragande inom kammarrätten åren 1891—1941.

(I tabellen bortses såväl därifrån, att förändringarna från år 1923 hänfört sig icke till kalenderåret utan till budgetåret, som från vissa mera kortvariga förändringar och variationer.)

År	Kammarrättsråd eller extra kammarrättsråd	Revisionskommissarier	Assessorer eller ledamöter å överflyttningsstat	Advokatfiskalen och sekreteraren	Extra föredragande
1891—1901	6	[1] 3	[2] 2	—	—
1902—1908	8	3	2	—	—
1909	8	2	2	—	—
1910—1911	8	2	—	—	—
1912—1915	8	2	2	—	—
1916—1917	8	2	4	—	—
1918—1920	10	2	5	—	—
1921—1923	[3] 17	[3] —	7	[4] 1	—
1924—1929	17	—	[5] 9	[6] 2	[7] 2
1930—1932	18	—	11	1	2
1933—1934	18	—	9	—	2
1935—1936	18	—	11	—	1
1937—1941	18	—	13	1	1

[1] Revisionskommissarierna, vilka till och med år 1908 endast varit föredragande av anmärkningsmål utan ledamotsställning, blevo från och med år 1909 föredragande ledamöter vid målens avgörande, varvid deras antal minskades men föredragningstiden ökades. — [2] Kammarrätten har från och med år 1891 under vår- och höstsessionerna varit förstärkt med två och därjämte tillfälligtvis med ytterligare två adjungerade ledamöter. — [3] Sedan riksräkenskapsverket med 1921 års ingång inrättats, upphörde de två dittillsvarande revisionskommissariebefattningarna och inrättades i deras ställe två kammarrättsrådsbefattningar, till en början med beteckningen »med revisionsrotel», men från och med den 1 juli 1929 utan denna särskilda beteckning. Samtidigt inrättades ytterligare fem kammarrättsrådsbefattningar, därav tre dock under åren 1921—1925 endast voro å extra stat. — [4] Advokatfiskalen hade föredragning av mål, tillhörande kammarrättsråds föredragning, under åren 1921—1925 en timme i veckan och under tiden den 1 jan. 1926—den 30 juni 1929, med ledamotsställning, 3—4 timmar i veckan. Advokatfiskalsbefattningen indrogs från och med den 1 juli 1929. — [5] Från och med den 1 juli 1923 överfördes å överflyttningsstat i kammarrätten byråchefen i riksräkenskapsverket A. Ripe, förste kanslisekreteraren i finansdepartementet E. Bæhrendtz och förste kanslisekreteraren i försvarsdepartementet H. Wiens, vilka skulle tjänstgöra såsom ledamöter. Genom kungl. brev den 31 maj 1929 har förordnats, att Ripe skall, så länge han är placerad hos kammarrätten å överflyttningsstat, äga samma befogenhet som kammarrättsråd, med undantag dock vad angår handläggningen av sådana mål rörande fastighetstaxering och virkestaxering, vilka skola handläggas i den i 126 § taxeringsförordningen stadgade ordning (d. v. s. å fastighetstaxeringsavdelningen). Sedan Wiens erhållit begärt avsked, inrättades från och med den 1 juli 1925 ytterligare en assessorsbefattning i stället för hans befattning såsom förste kanslisekreterare å överflyttningsstat. Bæhrendtz är sedan den 1 januari 1931 tjänstledig för att uppehålla en häradsskrivarebefattning, och under tiden för hans tjänstledighet äger kammarrätten förordna en assessor. — [6] Sekreteraren har sedan den 1 oktober 1923, med undantag av åren 1933—1936, haft en timmes föredragning i veckan av mål, tillhörande kammarrättsråds föredragning, dock utan ledamotsställning. — [7] Enligt beslut av 1923 års riksdag inrättades från och med den 1 juli 1923 två befattningar såsom extra föredragande utan ledamotsställning med en föredragningstid av 4½ timmar i veckan. I sammanhang därmed nedsattes dock antalet assessorer från 7 till 6.

Åtgärder till balansens nedbringande.

Bland de åtgärder, som vidtagits i syfte att öka avverkningen av mål inom kammarrätten och nedbringa kammarrättens arbetsbalans, märkas ökning av antalet föredragande ledamöter och inrättande av andra föredragandebefattningar än ledamotsbefattningar (extra föredragandebefattningar), inrättande av fastighetstaxeringsavdelningen, inskränkningar av det domföra antalet ledamöter i vissa mål, ökning av ledamöternas föredragningstid och förenklingar av arbetssättet.

Ökningen av antalet föredragande.

Ökningen av antalet föredragande ledamöter och inrättandet av befattningar såsom föredragande (av mål tillhörande kammarrättsråds föredragning) torde hava varit det främsta medlet att öka avverkningen och nedbringa balansen. Ökningen av ledamotsantalet har, på sätt framgår av den å sid. 21 intagna tabellen, skett i ständigt växande omfattning.

Revisionskommissariebefattningarna.

Den utveckling *revisionskommissariebefattningarna* undergått har sitt särskilda intresse.

Till år 1909 voro revisionskommissarierna, tre till antalet, föredragande inför kammarrätten, envar för sitt kontor, av anmärkningsmål från kammarrättens revisionsavdelning, alltså utan ledamotsställning, medan kammarrättsråden tjänstgjorde såsom bisittare i tur och ordning med iakttagande att den dömande avdelningen skulle bestå av fyra ledamöter eller, i fall av behov, fem.

Av löneregleringskommittén år 1904 framlagt förslag om inrymmande av befogenhet för den föredragande revisionskommissarien att såsom ledamot deltaga i målens avgörande avvisades av kammarrättens majoritet. Kammarrätten gjorde nämligen gällande, att då revisionskommissarierna, enligt kommitténs förslag, skulle bibehållas vid utövningen av högsta ledningen över revisionsarbetet, denna deras allmänna tjänstemannaställning syntes utgöra ett bestämt hinder för deras deltagande i den dömande verksamheten. Reservanter inom kammarrätten tillstyrkte emellertid förslaget under vissa förutsättningar. De framhöllo det fördelaktiga i att ett legalt inflytande på de ifrågavarande målens avgörande tillförsäkrades vederbörande föredragande och att denne bleve juridiskt ansvarig för besluten. I samband med år 1908 genomförd lönereglering för kammarrätten beslöts, att revisionskommissarierna, vilkas antal därvid nedsattes till två, skulle tillerkännas domsrätt i anmärkningsmål och vissa likartade besvärsmål, varvid dock revisionskommissarierna befriades från chefskapet för revisionskontor och kontrollgranskning av de föredragna målen skulle utföras av bisittande ledamot. Genom kungl. kungörelsen den 22 november 1912 genomfördes sedermera den förändringen, att båda revisionskommissarierna skulle samtidigt deltaga i handläggningen av anmärkningsmålen, den ena av dem så-

som föredragande. När slutligen riksräkenskapsverket från och med år 1921 inrättades, erhöllo de båda revisionskommissarierna full ledamotsställning såsom kammarrättsråd.

Proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter.

De under årens lopp nytillkomna ledamöterna hava varit dels kammarrättsråd, dels extra kammarrättsråd och dels assessorer, till en början benämnda adjungerade ledamöter. Kammarrätten har vid upprepade tillfällen, då ämbetsverket hos Kungl. Maj:t gjort framställning om ökade arbetskrafter, gjort gällande, att antalet icke-ordinarie ledamöter i rättssäkerhetens intresse icke borde vara större än att det motsvarade högst hälften av antalet ordinarie ledamöter, varvid särskilt framhållits, att proportionen mellan ordinarie och extra ledamöter i verkligheten ej sällan ställde sig ogynnsammare än som framginge av personalförteckningen till följd av tjänstledighet för någon eller några bland de ordinarie ledamöterna.

I denna sin uppfattning har kammarrätten funnit stöd hos *justitieombudsmannen*. Denne har nämligen i en den 2 januari 1917 avlåten, av ett hos honom framställt klagomål över långsamheten i rättsskipningen i beskattningsmål föranledd underdånig framställning om förstärkning av kammarrättens arbetskrafter (se prop. 1917: 246 sid. 27) gjort följande uttalande: Enligt kammarrättens instruktion prövades t. ex. beskattningsmål av allenast 3 ledamöter. Enligt vad i ärendet vore upplyst, hade det upprepade gånger hänt, att i prövningen av dylika mål icke deltagit någon ordinarie ledamot utan allenast adjungerade ledamöter. Att sådant kunnat på grund av de föreliggande förhållandena förekomma, funne justitieombudsmannen vara ett verkligt missförhållande, som icke kunde lämnas obemärkt. Det borde framhållas, att kammarrätten numera i vissa mål, nämligen fattigvårds-, kyrkobokförings- och mantalsskrivningsmål, vore högsta instans. Att i överdomstols prövning av besvärsmål endast adjungerade ledamöter deltoge borde i rättssäkerhetens intresse aldrig få förekomma. Systemet med extra ordinarie ledamöter i överdomstol vore över huvud, när det anlitades över en viss gräns, enligt justitieombudsmannens mening förkastligt. Hos nämnda ledamöter syntes man i regel icke kunna förvänta att finna samma erfarenhet och mognad i omdömet och icke heller alltid samma självständighet som ordinarie ledamöter borde besitta. Då frågan om lönereglering för rikets hovrätter sist varit uppe till behandling, hade dessa synpunkter med stor skärpa framhållits och den hos dessa domstolar i stor utsträckning begagnade utvägen att anlita adjungerade ledamöter (som emellertid för hovrätternas vidkommande vore i viss mån absolut oundviklig) hade ansetts såsom ett missförhållande, vilket i den mån det vore möjligt borde undanröjas. Då ur sistberörda synpunkt förordnandet av ytterligare adjungerade ledamöter för att tillgodose det ofrånkomliga behovet av förstärkta arbetskrafter i kammarrätten måste anses förkastligt och om möjligt borde und-

vikas, hade justitieombudsmannen ansett det vara sin plikt att, då saken nu genom klagomål i visst avseende dragits under hans prövning, i rättssäkerhetens intresse betona vikten därav, att den nödiga förstärkningen av arbetskrafterna måtte ske genom ökning av antalet ordinarie ledamöter och icke genom förordnande av ytterligare extra ordinarie sådana.

Emellertid har under en lång följd av år en betydande disproportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter i kammarrätten förefunnits. Detta missförhållande har medfört icke blott — såsom justitieombudsmannen omnämnt — att det vid avgörandet av beskattningsmål — beträffande vilka instruktionen för kammarrätten icke innehåller någon bestämmelse om viss kvalificerad sammansättning av den dömande avdelningen — ej sällan inträffat, att icke något kammarrättsråd deltagit, utan det har till och med hänt, att av de ledamöter, varav en avdelning, som handlagt beskattningsmål, bestått, icke någon varit ens assessor med årsförordnande.

De olägenheter, som varit förenade med den snabba ökningen av antalet ledamöter i kammarrätten, hava vid ett tillfälle (se 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln sid. 41) föranlett *en ledamot av kammarrätten* att vid kammarrättens skrivelse den 16 september 1920 angående ämbetsverkets anslagsbehov göra bland annat följande uttalande:

»Jag delar till fullo majoritetens uppfattning därom, att åtgärder redan nu böra vidtagas för att möta den ökade balans, som under innevarande år uppkommit och som ytterligare kan befaras. Jag kan dock i sakens nuvarande läge inte utan vidare instämma i kravet på förstärkning av kammarrättens arbetskrafter för balansens avarbetande. För iakttagande av stor försiktighet härvidlag tala såväl ekonomiska som andra nära till hands liggande skäl, av vilka torde vara tillräckligt att erinra om svårigheten att på ett tillfredsställande sätt på en gång rekrytera ett flertal nya ledamotsbefattningar och samtidigt fylla det stora behovet av e. o. assessorer och vikarier för ordinarie ledamöter och assessorer vid tjänstledighet. Det synes mig därför nödvändigt att, innan nämnda utväg tillgripes, en undersökning verkställes om icke andra vägar finnas, som utan fara för rättsskipningens säkerhet leda till det angivna målet. Särskilt önskvärt vore det sålunda, att vid en jämväl av andra orsaker påkallad utredning angående ändrade grunder för beskattningsnämndernas organisation och taxeringsförfarandet även beaktades frågan, i vad mån nedbringande av besvärsmålens antal i kammarrätten kunde vinnas genom en omläggning av taxeringsväsendet i de lägre instanserna. På grund härav finner jag mig åtminstone för närvarande icke kunna instämma i förevarande underdåniga framställning i vad den rör förstärkning av kammarrättens arbetskrafter.»

De extra föredragandebefattningarna.

Uppslaget till de extra föredragandebefattningarna synes hava kommit från löneregleringskommittén, som i ett den 16 december 1919 avgivet utlåtande över bl. a. kammarrättens skrivelse den 12 juni samma år angående

ämbetsverkets anslagsbehov för år 1921 meddelade, hurusom inom kommittén den tanken hade blivit väckt, huruvida icke framdeles möjligen uppkommande behov av ytterligare ökning på ordinarie stat av antalet föredragande hos kammarrätten skulle kunna tillgodoses genom inrättande av tjänster i andra lönegraden, vilkas innehavare icke skulle deltaga i besluten utan hava en tjänstgöring likartad med den, som fullgjordes hos högsta domstolen av revisionssekreterarna, hos regeringsrätten av dess särskilda föredragande och hos hovrätterna av fiskalerna. Denna tanke syntes kommittén vara förtjänt att framdeles tagas under närmare övervägande.

Sedermera har *presidenten Axel Östergren,* som erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att inkomma med förslag till sådana åtgärder, särskilt i vad anginge ändringar i kammarrättens arbetsmetoder, som kunde vara ägnade att befordra ett skyndsamt avarbetande av den hos ämbetsverket uppkomna arbetsbalansen, den 6 december 1922 föreslagit bl. a. införande i kammarrätten av annan föredragning än ledamotsföredragning, därvid början skulle göras med två föredragande utan ledamotsställning, benämnda fiskaler. Presidenten Östergrens förslag, som gjordes till föremål för vidare behandling i finansdepartementet, upptogs i ett inom departementet utarbetat förslag.

Presidenten Östergren erinrade i sin motivering därom, att under nära tre årtionden föredragningen av anmärkningsmål i kammarrätten verkställts av revisionstjänstemän, vilka icke voro ledamöter av kammarrätten, att sekreteraren under ett antal år från och med 1909 föredragit mål angående ersättning för fattigvård i Norge samt att advokatfiskalen under de två senaste åren haft sig anförtrodd föredragningen av dels besvär över taxeringsmyndigheternas beslut angående påföring av avgifter enligt lagen om allmän pensionsförsäkring dels ock ett antal taxeringsmål; och hemställde presidenten, huruvida icke åt fiskalerna kunde uppdragas att inom ämbetsverket föredraga balansmål, fiskaliska aktioner och tvister om betalning på grund av borgen eller annorlunda ställd säkerhet för kronans uppbördsmän samt fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål ävensom — till fyllnad i annan föredragning samt till egen utbildning — taxeringsmål. Såsom ett önskemål uttalades, att en särskild föredragande kunde anställas på var och en av kammarrättens dåvarande fem divisioner. Genomförandet av detta önskemål ansåges emellertid böra bliva beroende dels på möjligheten att övervinna befarade personalsvårigheter, dels på vunna erfarenheter angående den nya organisationsformens ändamålsenlighet och dels därpå, huruvida en ökad föredragning kunde anses bliva oskäligt betungande för ledamöterna. I sistnämnda avseende framkastade presidenten Östergren den tanken, att till beredande av ledighet för en ledamot i sänder en särskild föredragande möjligen skulle kunna efter viss tids väl vitsordad tjänstgöring av kammarrätten förordnas att såsom ledamot deltaga i avgörandet av de av honom föredragna målen.

Kammarrätten förklarade sig i sitt den 26 januari 1923 över förslaget avgivna utlåtande icke kunna tillstyrka tillämpning inom ämbetsverket av

det av presidenten Östergren förordade systemet med särskilda föredragande. Gent emot presidentens tanke, att fiskalerna skulle efter viss tids tjänstgöring kunna förordnas att såsom ledamöter deltaga i avgörandet av de av dem föredragna målen, anmärkte kammarrätten, att med en sådan anordning fiskalernas ställning i jämförelse med assessorernas i själva verket syntes huvudsakligen karakteriseras icke därav, att de ej skulle hava ledamotsställning, utan därav, att de icke skulle deltaga i handläggningen av mål, som föredroges av andra. De mål, som enligt presidenten Östergrens förslag i första hand skulle överlämnas till fiskalerna, vore dels de rent judiciella, vilka oftast vore av mycket invecklad beskaffenhet och på vilkas avgörande viktiga personliga rättigheter plägade vara beroende, och dels de mål, i vilka kammarrätten vore högsta instans och som från denna synpunkt vore av särskilt grannlaga beskaffenhet. Det syntes kammarrätten mindre lämpligt, att för föredragningen av dessa mål skulle anlitas de minst erfarna bland de till buds stående föredragandena. Med avseende å de kompetensfordringar, som måste uppställas för anställning såsom fiskal, förmenade kammarrätten, att rekryteringen å kammarrättens ledamotsbefattningar icke skulle kunna genom förslaget underlättas, enär svårigheterna för anskaffande av fiskaler till visst antal skulle bliva desamma som för ökning av assessorerna med samma antal. Icke heller hade kammarrätten kunnat känna sig övertygad om att förslaget skulle erbjuda några fördelar vare sig med avseende å snabbheten i målens avgörande eller i ekonomiskt avseende.

Ett antal *reservanter* inom kammarrätten förklarade dock, att de skulle kunnat tillstyrka presidenten Östergrens förslag, därest det förelegat oberoende av vissa andra framställningar, ägnade att skärpa arbetet för kammarrättens ledamöter.

Kungl. Maj:t och *riksdagen* funno, att — på sätt presidenten Östergren föreslagit — försök borde anställas med extra föredragande utan ledamotsställning. Ur rekryteringssynpunkt borde det nämligen — hette det i departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet (prop. 1923: 206 sid. 23) — vara en fördel, att aspiranterna först kunde prövas såsom föredragande utan ledamotsställning, innan dylik ställning tilldelades dem. Tills vidare syntes det icke böra ifrågakomma att låta de extra föredragandena inträda såsom ledamöter.

Genom kungl. brev den 1 juni 1923 meddelade Kungl. Maj:t beslut om de extra föredragandenas tjänstgöringsförhållanden.

Inrättandet av fastighetstaxeringsavdelningen.

På sätt framgår av redogörelsen för kammarrättens nuvarande organisation och arbetsformer, handläggas å en särskild avdelning inom kammarrätten mål angående taxering av fastighet och mål angående taxering till skogsaccis (fastighetstaxeringsavdelningen). Beträffande denna avdelnings sammansättning och arbetsformer hänvisas till nämnda redogörelse.

Här må endast erinras därom, att denna avdelning tillkom på grund av be-

slut av 1927 års riksdag. Den skulle till en början endast handlägga fastighetstaxeringsmålen, men år 1928 bestämdes, att densamma skulle handlägga även mål angående virkestaxering, d. v. s. mål angående taxering till skogsaccis.

Vad man ville vinna genom inrättandet av fastighetstaxeringsavdelningen har sammanfattats på följande sätt (se prop. 1927: 210 sid. 147):

1) Snabbare handläggning av fastighetstaxeringsmålen, så att utfallet av fastighetstaxering, och alldeles särskilt allmän fastighetstaxering, bleve slutgiltigt långt tidigare än förut i regel var fallet.

2) Större enhetlighet vid målens behandling och avgörande i kammarrätten än som under förutvarande förhållanden var möjligt att åvägabringa.

3) Förstärkt sammansättning av kammarrätten, därest denna domstol bleve högsta instans i fastighetstaxeringsmålen, samt jämväl eljest i så måtto, att sakkunskapen inom kammarrätten i avseende å *värdesättning* av fast egendom bleve bättre och fylligare representerad än som förut var förhållandet.

Inskränkningar av det domföra antalet ledamöter i vissa mål.

Före år 1909 skulle i avgörandet av samtliga å avdelning handlagda mål och ärenden deltaga fyra ledamöter, men skulle, när skiljaktiga meningar uppstodo och ej tre ledamöter voro om slutet ense, ännu en ledamot tillkallas.

Vid övervägande av de förändringar, som till förenkling och tidsvinst kunde finnas påkallade i de former, under vilka kammarrättens ämbetsverksamhet utövades, ifrågasatte *löneregleringskommittén* redan i sitt den 18 juni 1904 avgivna betänkande med förslag till lönereglering för kammarrätten, huruvida icke beträffande vissa kammarrätten tillhörande mål och ärenden någon eftergift kunde ske i gällande bestämmelser angående domfört antal ledamöter därstädes.

Vid framläggande inför 1908 års riksdag av löneregleringskommitténs förslag yttrade *vederbörande departementschef* (prop. 1908: 157 sid. 38), att han lika med kammarrätten hölle före, att en anordning i det av kommittén förordade syfte icke borde komma till stånd på rättssäkerhetens bekostnad, och med denna uppfattning ansåg han det icke böra ifrågakomma att i någon mån rubba villkoren för beslutmässigheten i de mål, för vilka kammarrätten utgjorde sista instans. Icke heller beträffande anmärkningsmålen borde, med hänsyn till deras i övervägande grad juridiska skaplynne, någon ändring vidtagas.

Vad beträffar *taxeringsmålen,* hade kommittén ej avgivit förslag om minskning i domfört antal ledamöter, vilket ansågs äga sin förklaring däri, att kommittén förordat kammarrätten såsom sista instans för ifrågavarande mål. Det syntes emellertid departementschefen antagligt, att det utan förfång för rättssäkerheten borde kunna anförtros åt tre kammarrättsledamöter att avgöra dessa mål, vilka — därutinnan olika anmärkningsmålen, som rörde sig över hela statsförvaltningen — för en rätt handläggning krävde

förtrogenhet huvudsakligen endast med gällande skattelagar. I sin mån skulle ock den ifrågasatta anordningen främja ett påskyndat avgörande av dessa mål till båtnad för de skattskyldiga, vilkas anspråk på en snabb rättsskipning i dessa mål tedde sig helt naturliga. Då taxeringsmålen tillförde kammarrätten en betydande del av dess arbetsmängd, torde ock åtskillig tidsvinst för ämbetsverket ställas i utsikt med reformens genomförande, vilken tidsvinst lämpligen kunde tagas i anspråk för vården av andra ämbetsuppgifter.

I överensstämmelse med detta uttalande och då kammarrätten icke gjordes till sista instans i taxeringsmålen begränsades antalet ledamöter vid handläggningen av dessa mål från och med år 1909 till tre.

I en inom riksdagen *år 1921 väckt motion I: 161* yrkades, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t behagade bestämma, att antalet ledamöter i kammarrätten vid beskattningsmåls handläggning skulle utgöra två, såvida de vore om beslutet ense, men eljest tre samt i övriga inom kammarrätten handlagda mål och ärenden tre.

Kammarrätten avgav den 24 mars 1921 yttrande över motionen till första kammarens första tillfälliga utskott. Bortsett från det principiellt oriktiga i att för mål, som skulle avgöras kollegialt, bestämma ett antal av endast två ledamöter, ville kammarrätten därvid framhålla, att en dylik anordning under dåvarande förhållanden knappast skulle nöjaktigt tillgodose den rättsskipningens säkerhet, som främst måste anses vara åsyftad genom en kollegial behandlingsform. Under hänvisning till att skatteförfattningarna under de senaste åren blivit alltmera invecklade och svårtolkade samt under erinran om bristen på ordinarie ledamöter inom kammarrätten motsatte sig kammarrätten bestämt en anordning med två dömande ledamöter i beskattningsmålen. Kammarrätten avstyrkte förslaget även i övriga delar.

Första kammarens första tillfälliga utskott uttalade (utlåtande nr 17), att de skäl kammarrätten anfört syntes utskottet till fullo ådagalägga, att den föreslagna förändringen i avseende å domfört antal ledamöter i kammarrätten icke utan våda för rättssäkerheten läte sig genomföra, och hemställde, att motionen icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Då *kammarrätten den 26 januari 1940 avgav utlåtande i anledning av en av 1939 års statsrevisorer gjord anmärkning* beträffande kammarrättens arbetsbalans (jfr nedan sid. 45), upptog kammarrätten ånyo till behandling frågan om nedsättning av det domföra antalet ledamöter i beskattningsmål till två och yttrade därvid, efter att hava omnämnt den vid 1921 års riksdag väckta motionen I: 161, bl. a. följande: »Sedermera har, kammarrätten veterligt, frågan om nedsättning av det domföra antalet ledamöter i taxeringsmål icke såsom offentligen framlagt förslag ånyo bragts på tal, men vid privata överläggningar inom kammarrätten har det stundom blivit ifrågasatt, att — med bibehållande av huvudregeln om tre ledamöter såsom domfört antal i taxeringsmål — undantag därifrån skulle göras beträffande sådana mål av enklare beskaffenhet, i det att dessa finge efter föredragning av någon

tjänsteman i kammarrätten avgöras av allenast ett kammarrättsråd eller, där föredraganden vore assessor, av kammarrättsrådet och föredraganden gemensamt. Därest i sistnämnda fall ledamöterna icke bleve ense, skulle målet överlämnas till lottning i vanlig ordning. Den sålunda förenklade formen för behandlingen skulle komma till användning i främsta rummet beträffande sådana mål, däri besvären endast åsyftade rättelse i taxering, som på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende blivit felaktig, samt besvär, som ingivits för sent och därför uppenbarligen icke kunde upptagas till prövning, men dessutom även i fråga om mål av den beskaffenhet, att någon tvekan om utgången icke borde kunna råda.

Emot den sålunda ifrågasatta anordningen — vilken obestridligen skulle innebära, att i avseende å vissa mål kammarrättens karaktär av kollegial skattedomstol skulle uppgivas, och redan därför är ägnad att ingiva betänkligheter — kunna i övrigt följande anmärkningar göras. Ett genomförande av förslaget synes förutsätta, att det på förhand kan avgöras, vilka mål skola hänskjutas till bedömande av allenast en eller två ledamöter. Åt vem skulle avgörandet i detta hänseende anförtros? Presidenten lärer icke hava tid att verkställa den granskning av målen, som erfordrades för avgörande, om det förenklade förfarandet borde användas. Och av olika skäl torde det icke gå för sig att åt aktuarien, som å kammarrättens vägnar mottager besvären och har att i första hand granska, huruvida desamma äga samband med annat mål, eller åt den tjänsteman, som skulle verkställa föredragningen, överlämna avgörandet i det nämnda hänseendet. Det förefaller, som om det mången gång icke skulle finnas annan utväg än att godtyckligt utvälja målen med hänsyn tagen endast till sådana yttre omständigheter som besvärsaktens tunnhet e. d. På vilket sätt utväljandet än skedde, skulle det säkerligen för den rättssökande framstå såsom obegripligt och som en orättvisa, att hans besvär gjordes till föremål för en prövning, som från hans synpunkt sett måste förefalla mindre tillfredsställande än den i andra mål av tre ledamöter verkställda. Det kan med skäl befaras, att följden härav skulle bliva, att den rättssökande allmänhetens tilltro till kammarrätten såsom domstol komme att minskas och att detta i sin ordning skulle medföra, att antalet besvär över kammarrättens utslag komme att avsevärt ökas till förfång för arbetsbördan hos regeringsrätten. Slutligen kan det erinras, att det knappast kan antagas, att genom användandet av det ifrågasatta förenklade förfarandet någon nämnvärd nedgång i kammarrättens arbetsbalans skulle vinnas. De enkla taxeringsmålens borttagande från föredragningsrotlarna skulle medföra, att å divisionerna komme att handläggas allenast de mera vidlyftiga eller svårbedömda målen, vilket i sin ordning skulle hava till följd, att färre mål än nu komme att ur rotlarna föredragas.»

Bland de åtgärder, som *presidenten Östergren* i sitt förut omnämnda, *den 6 december 1922 avgivna förslag* om vissa ändringar i kammarrättens arbetssätt m. m. ifrågasatte, var även nedsättning av det domföra antalet i vissa mål. Den av presidenten sålunda väckta tanken upptogs och utvecklades vidare i *finansdepartementets förslag*. Enligt detta skulle (se prop. 1923: 206

sid. 19 o. f.) i enlighet med vad redan gällde beträffande avgörandet av beskattningsmålen antalet ledamöter nedsättas till tre i dels *anmärknings- och dylika mål,* dels *fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål* m. fl. Vad anmärkningsmålen beträffar skulle desamma avgöras av presidenten eller en ledamot med allmän rotel jämte båda ledamöterna med revisionsrotel. Enligt presidenten Östergrens förslag skulle däremot sistberörda mål handläggas av presidenten jämte en ledamot med allmän rotel och en ledamot med revisionsrotel.

Kammarrätten ställde sig i det stora hela avvisande till förslagen. Beträffande först handläggningen av *anmärkningsmålen* utvecklade kammarrätten, hurusom det skulle innebära ett betänkligt försvagande av domstolsorganisationen, om kammarrättsråden med revisionsrotel skulle få sig tillerkänd majoriteten vid anmärkningsmålens avgörande. Kammarrätten hade väl funnit, att, därest dessa mål handlades på sätt presidenten Östergren föreslagit, en under vanliga förhållanden stark och ur rättssäkerhetens synpunkt betryggande sammansättning av domstolen skulle ernås. Förslaget syntes likväl behäftat med vissa svagheter, på grund av vilka kammarrätten icke kunde tillstyrka detsamma. Till en början skulle det enligt kammarrättens mening vara att befara, att presidenten genom åliggandet att regelbundet deltaga i avgörandet av anmärknings- och därmed likställda mål skulle hindras från att i nämnvärd mån deltaga vid handläggningen av andra slag av mål och att den honom åliggande allmänna tillsynen över arbetet inom ämbetsverket även skulle bliva lidande därpå. Då det enligt kammarrättens mening särskilt med avseende å rekryteringen av ämbetsverket vore av stor vikt, att presidenten genom deltagande i arbetet å de olika divisionerna förskaffade sig en på egen erfarenhet grundad uppfattning om särskilt de yngre, såsom ledamöter tjänstgörande obefordrade tjänstemännens duglighet, måste kammarrätten tillmäta denna anmärkning stor betydelse. Och vidare skulle ett tillfälligt, mer eller mindre långvarigt hinder för presidenten att deltaga i anmärkningsmålens behandling vålla ett försvagande av domstolens sammansättning, likasom även suppleantens inkallande till tjänstgöring å den division, där anmärkningsmålen handlades, kunde befaras vålla svårigheter för tjänstgöringen å den division, på vilken suppleanten vore inkallad, och mången gång nödvändiggöra förordnande av särskild vikarie för honom för upprätthållande av hans tjänstgöring såsom bisittare å sistnämnda division. Kammarrätten ansåg därför, att, därest minskning skulle kunna äga rum i det för anmärkningsmålens avgörande nu föreskrivna antalet ledamöter i kammarrätten, majoriteten i anmärkningsdomstolen måste förbehållas ledamöterna med allmänna rotlar samt att deltagandet i handläggningen av ifrågavarande mål borde turvis åläggas ett mindre antal av sistnämnda ledamöter.

Beträffande förslaget, att *fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmålen* skulle avgöras av tre ledamöter, erinrade *kammarrätten* om det förslag i samma syfte, som väckts vid 1921 års riksdag genom motion I: 161 (se ovan sid. 28). Då kammarrätten den 24 mars 1921 till vederbörande

riksdagsutskott avgivit infordrat utlåtande över motionärens förslag, hade kammarrätten enhälligt avstyrkt förslaget. Kammarrätten ansåg sig böra vidhålla vad i berörda utlåtande anförts. En minskning av antalet i målens avgörande deltagande ledamöter måste givetvis öka svårigheterna för upprätthållande av enhetlighet och konsekvens i kammarrättens rättstillämpning; det vore för kammarrätten klart, att det beträffande de mål, i vilka kammarrätten vore sista instans, vore särskilt angeläget att undvika de vådor, som i avseende å rättsskipningens tillförlitlighet kunde vara att motse. En ytterligare betänklighet mot minskning av antalet ledamöter vid avgörandet av nu förevarande mål låge däruti, att kammarrättens i målens avgörande deltagande arbetskrafter till avsevärd del utgjordes av yngre, relativt oprövade och i varje fall icke-ordinarie ledamöter. I detta avseende ansåg sig kammarrätten böra erinra om det den 2 januari 1917 av riksdagens justitieombudsman avgivna yttrandet i ärende rörande förstärkning av arbetskrafterna i kammarrätten m. m. (se ovan sid. 23), däruti han uttalat, bland annat, att det vore ett verkligt missförhållande, att i prövningen av beskattningsmål vid upprepade tillfällen deltagit allenast adjungerade ledamöter, samt att det aldrig borde få förekomma, att i överdomstols prövning av besvärsmål endast adjungerade ledamöter deltoge. Därest antalet ledamöter i fattigvårds- m. fl. mål skulle minskas till tre, skulle givetvis ej heller beträffande dessa mål missförhållanden av den art, som sålunda anmärkts av justitieombudsmannen, kunna helt undvikas.

Vederbörande departementschef uttalade (prop. 1923: 206 sid. 23), att då avsikten med en utökning av föredragningsskyldigheten (den ökades för varje ledamot från tre till tre och en halv timmar i veckan) borde vara att erhålla en arbetsprestation, som fullt motsvarade den ökade föredragningstiden, vore det av vikt att för ledamöterna underlätta det arbete, som utöver egen beredning och föredragning åvilade dem. Detta kunde i första hand äga rum genom en nedsättning av det domföra antalet ledamöter vid målens avgörande. Mest verksamt skulle därvid sannolikt vara att låta beskattningsmålen avgöras av två ledamöter, där dessa vore om beslutet ense. En dylik anordning, som diskussionsvis behandlades i finansdepartementets förslag men som med hänsyn till den minskade rättssäkerheten utdömts av kammarrätten, kunde måhända framdeles bliva nödvändig. För det dåvarande hade departementschefen dock ansett sig böra stanna vid att föreslå en inskränkning i det domföra antalet ledamöter vid avgörandet av andra mål, där då större antal ledamöter vore närvarande. Vad anmärkningsmålen beträffar ginge kammarrättens invändning emot departementets förslag i huvudsak ut på att majoriteten i dessa mål borde bevaras hos ledamöter med allmän rotel. Bärande skäl syntes departementschefen dock ej hava anförts för antagandet, att en sammansättning av anmärkningsdomstolen, på sätt inom departementet föreslagits, skulle medföra ökad risk för ett felaktigt avgörande av ifrågavarande mål. Flera ledamöter i kammarrätten hade ock biträtt förslaget i denna del. I fattigvårds- m. fl. likartade mål borde enligt departementschefens mening antalet ledamöter också kunna sättas till tre. Rättssäkerheten

syntes nämligen bli vederbörligen tillgodosedd, om, på sätt av vissa ledamöter i kammarrätten ifrågasatts, i dessa måls handläggning alltid deltoge minst två kammarrättsråd. Departementschefen fann sig sålunda böra tillstyrka, att domfört antal ledamöter i kammarrätten nedsattes till tre i alla mål utom de rent judiciella (balansmålen m. fl. mål, som nu icke längre tillhöra kammarrättens verksamhetsområde).

Presidenten Östergrens uppslag, att kammarrättens president skulle tagas i anspråk för tjänstgöring såsom ordförande å division, fann departementschefen sig likaledes böra biträda. För att presidenten skulle kunna bibehålla kännedom om kammarrättens arbete i det hela, torde det dock vara lämpligt, att tjänstgöringen icke på förhand bundes vid behandlingen av en enda grupp av ärenden.

Statsutskottet uttalade (utlåtande nr 95 år 1923) beträffande förslaget, att det domföra antalet ledamöter i kammarrätten skulle nedsättas till tre i alla mål utom de rent judiciella, att utskottet utan att ingå i närmare prövning av detta spörsmål finge uttala önskvärdheten av att, innan åtgärden i fråga bleve vidtagen, lämpligheten av densamma underkastades förnyat övervägande.

Genom kungl. kungörelsen den 4 september 1923 angående ändring i vissa delar av kammarrättens instruktion bestämde därefter *Kungl. Maj:t,* att från och med den 1 oktober 1923 såväl anmärknings- som fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmålen skulle handläggas av endast tre ledamöter. I handläggningen av anmärkningsmålen skulle dock deltaga presidenten eller ett kammarrättsråd med allmän rotel samt båda ledamöterna med revisionsrotel. I handläggningen av fattigvårdsmålen och de med dem likartade målen skulle deltaga minst två kammarrättsråd eller, om presidenten deltoge, minst ett kammarrättsråd.

Emellertid ansågs att, när kammarrätten från och med år 1925 blev högsta instans i avlönings- och vissa anmärkningsmål, den i dessa mål dömande avdelningen borde erhålla en för rättssäkerheten mera betryggande sammansättning än som skulle bliva fallet med tillämpning av 1923 års bestämmelser. Kungl. Maj:t bestämde därför, att alla anmärknings- och med dem likartade besvärsmål, oavsett om desamma avgjordes av kammarrätten såsom sista insans eller ej, skulle avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, då tre vore ense om slutet. I handläggningen av målen skulle deltaga båda ledamöterna med revisionsrotel samt minst ett kammarrättsråd med allmän rotel, men, därest icke båda ledamöterna med revisionsrotel vore kammarrättsråd, minst två kammarrättsråd med allmänna rotlar. Sedan år 1929 beteckningen »kammarrättsråd med revisionsrotel» avskaffats, gäller att av ledamöterna minst tre skola vara kammarrättsråd och att i regel minst två skola innehava sådan rotel, som tilldelas anmärkningsmål.

Ökningen av ledamöternas föredragningstid.

En annan åtgärd, som vidtagits i syfte att öka arbetsresultatet, har bestått i en i flera omgångar vidtagen ökning av tiden för ledamöternas föredragning.

När 1908 års löneregiering för kammarrätten genomfördes, gällde följande bestämmelser i fråga om kammarrättsråds föredragningsskyldighet och skyldighet att såsom bisittare deltaga i kammarrättens sammanträden. Det ålåg kammarrättsråd att varje vecka två dagar bevista divisionssammanträde, som i allmänhet räckte fyra timmar, och i regel kom på varje kammarrättsråd två timmars föredragning å division i veckan. Dessutom hade kammarrättsråd att en dag i veckan bevista dels plenum och dels i tur och ordning såsom bisittare ett avdelningssammanträde på omkring två timmar för handläggning av anmärkningsmål och därmed samband ägande ärenden. För beredande av det antal mål, vilkas föredragning kunnat medhinnas på två timmar varje vecka, och för det i övrigt, utöver sammanträdena, erforderliga arbetet, däribland avfattandet av ledamots votum i mål, i vars avgörande han deltagit såsom bisittare, hade sålunda för kammarrättsråden återstått i regel tre söckendagar i varje vecka förutom den tid av övriga söckendagar, som icke åtgått för sammanträdena. Det ålåg även kammarrättsråden att likaledes i fastställd tur och ordning såsom bisittare närvara vid den extra föredragning, upptagande en tid av två timmar i veckan, som alternerande ombesörjdes av två adjungerade ledamöter. Detta gällde för de ordinarie sessionerna. Under sommarmånaderna arbetade kammarrätten endast å en avdelning i stället för eljest två, och ägde därunder ingen extra föredragning eller anmärkningsföredragning rum. När presidenten såsom ledamot deltog i sammanträde, bereddes härigenom i tur och ordning bisittande ledamot tillfälle till ledighet för så stor del av sammanträdet, som presidenten anmälde sig vilja i nyss nämnd egenskap övervara detsamma. Ledamöterna åtnjöto, utöver en och en halv månads ferier under sommarmånaderna, under januari månad befrielse från skyldighet att föredraga eller deltaga i handläggning av andra mål och ärenden än sådana, som påkallade skyndsam behandling. Härjämte ägde enligt vedertaget bruk frihet från föredragning rum under vårsessionens sista vecka samt ett par dagar vid påsk.

Från och med år 1909 ökades ledamöternas föredragning till att omfatta två och en halv timmar i veckan, varjämte föredragningen av anmärkningsmål utsträcktes till fyra timmar i veckan. Avbrotten i föredragningen begränsades. Befrielsen från föredragningsskyldighet i januari ersattes med motsvarande befrielse under tiden mellan den 20 december och den 14 januari. Det ansågs nämligen lämpligt och billigt, att någon tids rådrum för expedieringen av avgjorda mål och beredande av nya, mera vidlyftiga mål alltjämt beviljades. Lindringen i föredragningsskyldighet under vårsessionens sista vecka och vid påsk bortföll.

Redan från och med höstsessionen 1909 utsträcktes tiden för ledamöternas föredragning till två och tre fjärdedels timmar i veckan, och från och med 1910 års ingång bestämdes densamma till tre timmar i veckan.

Ledamöternas befrielse från föredragningsskyldighet under två söckendagar efter påsk återinfördes genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1921.

Då *presidenten Östergren* den 6 december 1922 framlade sitt förut om-

nämnda förslag om vissa ändringar i kammarrättens arbetssätt m. m., föreslog han även viss utsträckning av ledamöternas föredragningsskyldighet. Enligt finansdepartementets förslag skulle föredragningstiden för kammarrättsråd och deras vikarier bestämmas till minst tre och en halv timmar i veckan, för övriga ledamöter (assessorerna) till minst fyra timmar i veckan och för de ifrågasatta »fiskalerna» till fem timmar i veckan.

I sitt den 26 januari 1923 avgivna utlåtande uttalade *kammarrätten* sina betänkligheter mot förslaget och anförde därvid bl. a. följande: Kammarrätten förutsatte givetvis, att grundligheten och samvetsgrannheten av den prövning, som ålåge ämbetsverket, icke finge minskas och att önskvärdheten av ett kvantitativt ökat arbetsresultat icke finge giva anledning till sådan forcering av arbetet, att dess resultat bleve i kvalitativt avseende försämrat. Fasthölles denna förutsättning, kunde en ökning av ledamöternas föredragningstid medföra ökat arbetsresultat endast så länge vederbörandes egen föredragningstid jämte de åligganden, som följde av skyldigheten att deltaga i avgörandet av mål, som av andra föredroges, ävensom göromålen i övrigt inom ämbetsverket lämnade tillräcklig tid övrig för beredande av mål till så stort antal, att den ökade föredragningstiden kunde tillgodogöras på lika eller åtminstone i det närmaste lika effektivt sätt som den förutvarande föredragningstiden. Det vore enligt kammarrättens bestämda mening ställt utom allt tvivel, att, därest departementets samtliga förslag till ökning av föredragningen skulle genomföras, arbetsbördan skulle för ämbetsverkets ledamöter bliva alldeles oskälig, arbetsresultatets kvalitet i hög grad äventyras och ökningen i antalet avgjorda mål bliva högst väsentligt mindre än enligt departementets beräkningar. Vidare erinrades därom, att de tjänstemän inom finansdepartementet, vilka hade att hos regeringsrätten föredraga taxeringsmål, hade en föredragningsskyldighet, som i medeltal för vecka räknat dåmera torde böra beräknas till två och en halv timmar men tidigare varit mera omfattande samt att, då ökning av föredragningen tid efter annan befunnits behövlig, denna ansetts böra åstadkommas icke genom ökning av föredragandenas tjänstgöringsskyldighet utan genom ökning av deras antal. Om än omständigheter kunde anföras, på grund av vilka föredragningsskyldigheten för veckotimme räknat för nämnda tjänstemän finge anses vara mera betungande än för kammarrättens ledamöter, vore å andra sidan att märka, att de förra hade all den tid, som låge mellan föredragningstiderna, eller i medeltal något mer än fem söckendagar i veckan disponibla för beredande av mål till föredragning och för efterarbeten, under det att ledamöterna i kammarrätten hade sin vid ämbetsrummet bundna tjänstgöring fördelad på tre à fyra dagar i veckan och sålunda, för förberedelse av egen föredragning, efterarbeten till sådan föredragning samt arbete med mål, som av annan föredragits, hade allenast två à tre hela söckendagar till sitt förfogande. Ehuru sålunda starka skäl talade för att någon ökad tjänstgöringsskyldighet icke borde åläggas kammarrättens ledamöter, kunde tydligtvis endast på erfarenhetens väg full visshet vinnas därom, huruvida genom ökning av ledamöternas föredragningsskyldighet någon ökning av deras årliga arbetsprodukt kunde vara att

vinna. Olikheter i arbetsmetoder och arbetskrafter komme härvidlag naturligen att göra sig gällande, och kammarrätten hölle det icke för osannolikt, att om en ökning i föredragningstid genomfördes, detta icke skulle medföra någon avsevärd ökning av arbetsresultatet. Skulle mot de betänkligheter kammarrätten uttalat en ökning av ledamöternas föredragningsskyldighet i allt fall anses på grund av då rådande förhållanden ofrånkomlig, borde enligt kammarrättens bestämda mening föredragningstiden för vecka räknat varken för kammarrättsråd eller för annan ledamot sättas högre än till tre och en halv timmar i veckan och under sommarmånaderna bibehållas vid tre timmar. Särskilt för de ledamöter, vilka tjänstgjorde å lagavdelning, bleve en sålunda utsträckt föredragningsskyldighet tvivelsutan mycket betungande; och det torde icke kunna undvikas, att vid tillfällen, då mera omfattande ärenden vore under handläggning å lagavdelningen, minskning i föredragningstiden måste medgivas i större omfattning än dittills varit fallet. Till stöd för sitt förslag om skyldighet för assessorerna att föredraga längre tid än kammarrättsråden hade presidenten Östergren åberopat — utom den avlöningsförbättring, som utgjorde förutsättningen för hans förslag — att assessorerna vore befriade från deltagande i plenisammanträden. Kammarrätten, som lika med presidenten ansåge en förbättring av de adjungerade ledamöternas avlöningsvillkor vara högeligen önskvärd och behövlig, hade emellertid, med hänsyn till den fara för mindre grundlighet i arbetet, som en alltför stor arbetsbörda givetvis skulle medföra särskilt för de minst erfarna ledamöterna, funnit sig förhindrad att tillstyrka längre föredragningstid för de adjungerade ledamöterna än tre och en halv timmar i veckan. Befrielsen från deltagande i plenigöromålen torde icke kunna anses innebära större lindring i arbetet än att den fullt uppvägdes av den mindre grad av rutin och erfarenhet, som hos adjungerade ledamöter i regel vore till finnandes. Den för fiskalerna föreslagna föredragningstiden av fem timmar i veckan syntes vara alldeles för högt tilltagen, därest ett fullgott arbete skulle kunna av vederbörande påräknas.

Kungl. Maj:t bestämde genom kungl. kungörelsen den 4 september 1923 angående ändring i vissa delar av kammarrättens instruktion, att föredragningstiden skulle utgöra för såväl kammarrättsråden som assessorerna minst tre och en halv timmar i veckan, samt genom kungl. brev den 1 juni 1923, att föredragningstiden för de extra föredragandena skulle utgöra fyra och en halv timmar i veckan, allt under ordinarie session; under sommarmånaderna finge föredragningstiden inskränkas med en halv timme i veckan.

Kammarrätten har i sitt *den 26 januari 1940 avgivna utlåtande i anledning av den av 1939 års statsrevisorer framställda anmärkningen* angående kammarrättens arbetsbalans (jfr nedan sid. 45) funnit anledning ånyo upptaga till behandling frågan om ledamöternas föredragningstid och därvid framhållit, att — då det måhända från utomstående håll skulle kunna ifrågasättas, att till vinnande av större skyndsamhet med målens avgörande föredragningsskyldigheten för ledamöterna borde i någon mån ökas — med den nu gällande föredragningstiden av tre och en halv timmar i veckan den yttersta

gränsen blivit nådd för vad som skäligen och utan fara för rättssäkerheten kunde fordras av ledamöterna. Det borde ihågkommas, yttrade kammarrätten vidare, att ledamöternas tyngsta arbete icke vore föredragningen såsom sådan utan beredningen till föredragning och uppsättningen av beslut samt att beredningen av ett mål ofta kunde kräva ett synnerligen tidsödande arbete, under det att föredragningen av målet kunde medhinnas på helt kort tid. Det sistnämnda gällde framför allt en stor del av taxeringsmålen, däri ofta besvärliga räkneoperationer måste företagas. Det erinrades vidare om att en ledamot under den tid, som icke upptoges av tjänstgöring å sessionsrummet, hade att ägna ett betydande arbete åt granskning av handlingarna, justering av utslag och avfattandet av eventuellt skiljaktigt yttrande i mål, som i hans närvaro föredragits av annan ledamot, sekreteraren eller extra föredraganden. Den arbetsbörda, som åvilade kammarrättens ledamöter, vore i själva verket så stor, att en utökning av densamma skulle medföra en allvarlig fara för rättssäkerheten på de i ekonomiskt avseende viktiga områden, där domsrätt tillkommer kammarrätten. Utan åsidosättande av rättssäkerheten kunde enligt kammarrättens bestämda övertygelse en utökning av tiden för fullgörande av ledamöternas föredragning icke komma i fråga.

Förenklingar av arbetssättet.

I avsikt att i någon mån motverka den ökning av arbetsbördan, som föranletts av den ökade föredragningsskyldigheten för ledamöterna, hava förenklingar av arbetssättet i möjligaste mån genomförts. Rubrikerna till kammarrättens utslag hava sålunda högst väsentligt förenklats, och i en del fall — särskilt i sådana beskattningsmål, i vilka ändring ej göres, i familjebidragsmål m. fl. — skrivas de av vederbörande ledamöter undertecknade exemplaren av utslagen å därför avsedda tryckta blanketter.

En viss rationalisering av arbetet har man sökt vinna genom att eftersträva, att likartade mål föredragas av en och samma ledamot eller åtminstone endast å viss eller vissa avdelningar.

2. Icke genomförda omorganisationsförslag.

Förslag om kammarrätten såsom sista instans i taxeringsmål.

Kammarrätten utgör sista instans i fattigvårdsmål sedan år 1895, i mantalsskrivningsmål sedan år 1909, i kyrkobokföringsmål sedan år 1911, i avlönings- och vissa anmärkningsmål samt i familjeunderstöds- eller familjebidragsmål sedan år 1925, i vissa fastighetstaxeringsmål sedan år 1928 samt i virkestaxeringsmål sedan år 1929 ävensom i 1939 års värnskattemål.

Förslag om att göra kammarrätten till sista instans i alla beskattningsmål väcktes av *löneregleringskommittén* i dess den 18 juni 1904 avgivna betänkande angående lönereglering för kammarrätten. Kommittén framhöll, att en begränsning av instanserna borde komma till genomförande allenast

för sådana mål, däri, med hänsyn till målens egen beskaffenhet eller till formen för deras föregående behandling, fullt nöjaktig utredning kunde beräknas föreligga redan hos kammarrätten. Med utgående tillika från den sedermera ändrade anordningen med tre lokala taxeringsinstanser — bevillningsberedning, taxeringsnämnd och prövningsnämnd — gjorde kommittén gällande, att den sålunda uppställda förutsättningen borde anses föreligga uppfylld i fråga om taxeringsmålen..

Kammarrätten ställde sig, under uttalande att ämbetsverket icke kunde understödja förslag om sådana ändringar i instansordningen beträffande de administrativa besvärsmålen, som väl ledde till någon minskning i utgifter och större snabbhet i rättsskipningen, men på samma gång äventyrade dess trygghet, bestämt avvisande mot förslaget att göra kammarrätten till sista instans i taxeringsmål. Sitt avstyrkande grundade kammarrätten förnämligast på sin erfarenhet om beskaffenheten av den handläggning, dessa mål i regel underginge hos taxeringsmyndigheterna. Med den underordnade vikt, dessa myndigheter ofta fäste vid formerna för denna handläggning, vore det ingalunda sällsynt, att exempelvis föreskriften om skyldighet att i vissa fall underrätta skattskyldig om en med avvikelse från hans deklaration åsatt taxering icke vunne erforderligt beaktande. Esomoftast inkomme ock ifrågavarande mål till kammarrätten utan att vederbörande parter av taxeringsmyndigheterna erhållit nödiga anvisningar, i vilket eller vilka avseenden den redan förebragta utredningen ansetts bristfällig, och befunne sig följaktligen fortfarande i ett mer eller mindre outrett skick. Under sådana omständigheter kunde kammarrättens åtgärd i syfte att främja frågans rätta lösning ofta nog ej sträcka sig längre än att i sitt utslag framhålla bristerna i den föreliggande utredningen. Att i dessa ganska talrika fall behovet av en instans över kammarrätten vore i hög grad kännbart, vore lätt att inse, och om än genom ett utvecklat kommunikationsförfarande de av nämnda missförhållande uppkommande olägenheterna skulle kunna i någon mån minskas, syntes dock, så länge icke de anmärkta bristerna i taxeringsmyndigheternas organisation blivit avhjälpta, det för rättssäkerheten medföra icke ringa våda att upphäva rätten att överklaga kammarrättens beslut i beskattningsmål. Kammarrätten påpekade ock, att då samma fråga, avseende felaktigheter i taxeringen, förelegat till ämbetsverkets bedömande, dels med anledning av en *anmärkning* av ämbetsverkets revision vid vederbörande räkenskap och dels efter anförda *besvär,* talan över kammarrättens beslut enligt kommitténs förslag skulle få fullföljas i förra fallet, men ej i det senare. En dylik anordning innebure uppenbarligen fara för rättsskipningens enhet och kunde följaktligen icke anses tillfredsställande.

Vederbörande *departementschef* förklarade (prop 1908: 157 sid. 32), att det vid övervägande av skälen för och emot reformen syntes honom, som om de senare vore de starkare. Sedan kammarrättens yttrande avgavs, hade omorganisation av taxeringsmyndigheterna kommit till stånd i syfte att förenkla taxeringsförfarandet närmast genom borttagande av en av de lokala instanserna. Redan denna omständighet syntes honom innebära anledning till tvekan

beträffande ett förslag, som avsåge bortfallande av ytterligare en instans, helst då denna tillika dittills utgjort slutinstans. Det finge ej heller förbises, att kammarrätten alltjämt vore den första *domstolsinstansen* för dessa mål. Handläggningen av besvär hos prövningsnämnden vore nämligen och torde alltjämt förbliva alltför snabb och summarisk för att annat än undantagsvis medgiva en ingående prövning av besvären, vartill komme, att prövningsnämnden vore en taxeringsmyndighet, som, jämte det att den prövade anförda besvär, tillika, oberoende av om besvär anförts eller ej, skulle, obunden av en domstols former, granska och fastställa *samtliga* taxeringar. Om än, såsom man hade allt skäl att hoppas, den reform på beskattningsväsendets område, som från och med år 1908 trätt i kraft, skulle visa sig ägnad att i avsevärd grad förenkla och underlätta såväl deklarationspliktens fullgörande som det efterföljande taxeringsarbetet, därvid för departementschefen såsom särskilt betydelsefull framstode den omständigheten, att skattskyldigheten och deklarationsplikten anknöte sig till samma år, det näst föregående, torde dock nödig försiktighet bjuda att ännu så länge i likhet med kammarrätten räkna med den eventualiteten, att dess avgörande av taxeringsmålen mången gång komme att inskränka sig till ett påvisande av de stycken, däri utredningen befunnits bristfällig. Komme ett mera utsträckt kommunikationsförfarande till stånd, skulle väl åtskilligt stå att vinna i fråga om utredningens upphjälpande, men fullt effektiv bleve näppeligen denna garanti. Rörligheten på det ekonomiska området tillskapade alltjämt nya beskattningsfrågor, vilkas innebörd den stora allmänheten hade svårt att fatta. De begrepp, varmed lagstiftningen här rörde sig, saknade även nödig fasthet, vilket vållade, att den skattskyldige, då han hade att yttra sig i anledning av en förnyad kommunikation, lätteligen missförstode vad frågan gällde och åberopade en förut avgiven förklaring, som han för sin del alltjämt funne tillfyllestgörande. Enligt departementschefens mening kunde ej heller en jämförelse med fattigvårds- och mantalsskrivningsmålen med fog åberopas till stöd för kommitténs förslag i denna del. Dels vore nämligen dessa mål, i motsats till taxeringsmålen, tämligen ensartade, och dels hade där föregått ett avgörande av ämbetsmyndighet på grund av en utredning, som för fattigvårdsmålens vidkommande tillkommit under partförhandling. Departementschefen funne av här anförda skäl reformen icke tillrådlig för taxeringsmålen, till vilka han då även hänförde frågor om debetsedelslösen och tillämpning av ansvarsbestämmelser enligt bevillningsförordningen och förordningen om inkomstskatt. I det vid 1908 års riksdag jämväl föreliggande förslaget till regeringsrätt hade chefen för justitiedepartementet ej heller ansett sig böra räkna med en ändring i förevarande avseende.

Vad anginge debiterings-, avkortnings- och restitutionsmål, ägde dessa så nära släktskap med taxeringsmålen, att, då departementschefen ansett sig icke böra ifrågasätta någon ändring i instansförfarandet för de sistnämnda målen, utan vidare därav följde, att han ej heller för de förra kunde tillstyrka ändring därutinnan.

Kammarrättsrådet Norrmans omorganisationsförslag.

Vid inom kammarrätten den 18 september 1928 hållen överläggning rörande anslagsäskanden och framställningar i övrigt inom kammarrättens verksamhetsområde till 1929 års riksdag anförde *kammarrättsrådet Norrman:*

»I samband med förevarande ärende har jag velat framföra tankar på vissa ändringar i kammarrättens organisation, som efter min uppfattning skulle bliva till gagn för kammarrättens arbete.

Under den i dag förda överläggningen har yrkats, att kammarrätten måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om ökning av antalet kammarrättsråd. Förslaget är delvis betingat av det beslutade inrättandet av en särskild division för handläggning av fastighetstaxeringsmål. I sammanhang med inrättandet av denna division hava särskilda bestämmelser meddelats rörande handläggningen av nämnda mål. Dessa bestämmelser hava haft till syfte att åstadkomma bland annat snabbare handläggning av fastighetstaxeringsmålen, större enhetlighet vid ifrågavarande måls behandling och avgörande i kammarrätten än som under förut rådande förhållanden varit möjligt att åvägabringa samt — i rättssäkerhetens intresse — en förstärkt sammansättning av kammarrätten vid målens avgörande, vilken förstärkning vunnits bland annat genom föreskriften om att de lagfarna ledamöter, som skola deltaga i dessa måls avgörande, uteslutande skola vara ordinarie ledamöter.

Det nu framställa förslaget om ökning av antalet kammarrättsråd tager givetvis, vad angår andra till kammarrättens domsrätt hörande mål än fastighetstaxeringsmålen, sikte även på nyss angivna önskemål. Huru nödvändig och välgörande berörda ökning än må vara i och för sig, är den dock enligt min mening icke tillfyllest såsom medel att förverkliga dessa önskemål. Vissa organisatoriska brister komma alltjämt att utgöra hinder för åstadkommande av bästa möjliga arbetsresultat inom kammarrätten. Det synes mig därför nödvändigt, att man — jämsides med en ökning av antalet kammarrättsråd — beträder de organisatoriska reformernas väg eller således samma väg, som anlitats, då det gällde att tillgodose enahanda önskemål i avseende å fastighetstaxeringsmålens handläggning i kammarrätten.

Tiden har icke medgivit mig att utarbeta ett fullständigt förslag i ämnet, utan får jag därför inskränka mig till att angiva några huvudsakliga riktlinjer, vilka synas mig kunna leda till det angivna målet och alltså böra följas vid ett dylikt reformarbete.

Till en början synes mig kammarrätten böra erhålla en fastare indelning i divisioner än som för närvarande är fallet, med en rationell arbetsfördelning divisionerna emellan och med en kraftig ledning i spetsen för varje division.

I avseende å arbetsfördelningen synes mig följande förslag böra göras till föremål för närmare granskning och övervägande. De mål, i vilka kammarrätten utgör högsta instans, avgöras, de nu till revisionsrotlarna hörande målen samt fattigvårds-, barnavårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmålen å *en* — uteslutande av ordinarie ledamöter sammansatt — division (här benämnd *revisions-* och *fattigvårdsdivisionen*) samt fastighetstaxerings-

målen och målen rörande virkestaxering — enligt vad redan är bestämt — å *en* division (här benämnd *fastighetsdivisionen*). Övriga mål, vilka huvudsakligen utgöras av taxeringsmål, fördelas till avgörande å erforderligt antal divisioner (här benämnda *taxeringsdivisioner*). Under de tider, då fastighetsdivisionen icke arbetar såsom sådan, handlägger densamma taxeringsmål, därvid eventuellt uppdelad i två taxeringsdivisioner.

Revisionsmålen avgöras visserligen redan nu endast å en division, men samma division består icke enbart av ordinarie ledamöter och den handlägger även alla andra slags mål, som tillhöra kammarrättens domsrätt. Det måste emellertid anses vara av betydande vikt i rättssäkerhetens intresse och ur synpunkten av enhetlighet och snabbhet i avgörandet av målen, att även övriga mål, d. v. s. fattigvårdsmålen med flera, i vilka kammarrätten utgör högsta instans, om möjligt avgöras å en och samma division eller i varje fall å minsta möjliga antal divisioner. Det synes vidare av vikt ur rättssäkerhetssynpunkt, att alla mål, i vilka kammarrätten är högsta instans, om möjligt komma att avgöras av uteslutande ordinarie ledamöter. Denna princip har vunnit statsmakternas godkännande i fråga om fastighetstaxeringsmålen och synes mig böra erhålla en utsträckt tillämpning.

Varje division synes mig vidare böra — på sätt som gäller för hovrättsdivisionerna och kammarrättens fastighetsdivision — ställas under ledning av en ordförande. Denne skulle tillkomma, utom ledningen av divisionens arbete, att deltaga i samtliga — eller, om en sådan indelning skulle visa sig icke kunna genomföras, i varje fall så gott som samtliga — mål, vilka avgöras å divisionen, samt att i vissa fall ensam besluta om infordrande av påminnelser eller ytterligare utredning eller förklaring i målen. Däremot skulle han befrias från föredragningsskyldighet.

En dylik ledning saknas för närvarande å de för övrigt alltför lösligt sammanfogade divisioner, å vilka kammarrätten nu arbetar, men måste, om den införes, uppenbarligen väsentligt bidraga till ökning av rättssäkerheten och särskilt ökad snabbhet i målens avgörande genom den koncentration i arbetet, som därigenom skulle vinnas. Även enhetligheten i målens avgörande, i vilket avseende brister obestridligen vidlåda det nuvarande systemet, måste anses befordras därigenom, att å varje taxeringsdivision åtminstone en ledamot, ordföranden, komme att deltaga i avgörandet av samtliga mål å divisionen. Ökad enhetlighet i målens avgörande skulle antagligen vara ägnad att i någon mån verka till minskning av antalet besvär hos Regeringsrätten.

Därest arbetet å taxeringsdivisionerna bleve ordnat så, att ordföranden skulle hava att deltaga i avgörandet av samtliga mål, skulle övriga ledamöter, vilkas antal regelmässigt torde böra utgöra fyra, vinna lättnad i dem nu åliggande bisittarskap. Till följd därav borde dessa ledamöter kunna åtaga sig någon ökning i det arbete, som nu påvilar dem. Även om denna ökning skulle befinnas icke kunna göras så stor, att den komme att till fullo uppväga den minskning i föredragningen, som uppkomme genom att ordföranden befriades från föredragningsskyldighet — något som emellertid bör

närmare undersökas — torde i varje fall eventuellt uppstående skillnad komma att väl täckas genom ökning i arbetsresultatet.

Å revisions- och fattigvårdsdivisionen borde föredragningen lämpligen fullgöras av föredragande utan ledamotsställning. Ordföranden och övriga ledamöter skulle således befrias från föredragningsskyldighet. Jag anser mig icke behöva närmare ingå på de skäl, vilka tala för en dylik anordning å en division, som skulle utgöra högsta instans i vissa mål, enär dessa skäl äro desamma, som ligga till grund för den planerade organisationen i dylik riktning av fastighetsdivisionen, som ju är högsta instans i vissa andra mål. Ifrågavarande föredragande måste emellertid vara för arbetet fullt kvalificerade tjänstemän och borde för den skull och även av andra skäl — i likhet med föredragandena å fastighetsdivisionen — beredas en ställning, som komme att ur löne- och meritsynpunt fullt motsvara den, vilken tillkommer kammarrättens nuvarande assessorer. Alla av dylika föredragande föredragna mål skulle kontrolläsas av ledamot.

Ökad tid för det egentliga domstolsarbetet inom kammarrätten synes kunna beredas genom ändring i vissa avseenden av bestämmelserna om kammarrättens plenum, därest en omorganisation av förut antytt slag genomföres.

En reform av här ifrågasatt art torde knappast medföra behov av ökning av antalet kammarrättsråd utöver det nu yrkade. Såväl denna fråga som frågan, huruvida ett eventuellt genomförande av en dylik reform skulle inverka på behovet av extra arbetskrafter under den tid, kammarrättens balans av oavgjorda mål avarbetas, synas emellertid kräva en närmare undersökning.

Ehuru jag, på sätt förut är anfört, icke nu är beredd att utforma ett definitivt förslag i ämnet, anser jag mig likväl hava förebragt sådana skäl för en reform i av mig antydd riktning, som kunna motivera en framställning från kammarrättens sida till Kungl. Maj:t. Jag får alltså yrka, att kammarrätten ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i ämnet samt framläggande för nästkommande riksdag av det förslag, vartill utredningen kan föranleda.»

I anledning av den utav kammarrättsrådet Norrman sålunda gjorda framställningen yttrade *presidenten Östergren:*

»Jag delar uppfattningen om lämpligheten av att kammarrätten erhåller en organisation, som närmare överensstämmer med den för hovrätterna gällande, och anser sålunda önskvärt, *att* antalet ordinarie ledamöter beräknas efter det behov, som må anses såsom stadigvarande, *att* adjungerade ledamöter (assessorer) förordnas endast vid behov av vikarier eller tillsättande av extra divisioner, *att* ledamöterna fördelas på fast organiserade divisioner, och *att* ordförandena erhålla befrielse från eller lindring i föredragningsskyldigheten mot viss ökning beträffande andra åligganden. Vid genomförandet av en dylik organisation måste emellertid även en del andra önskemål beaktas såsom att arbetsprodukten icke blir mindre än den som den nuvarande organisationen medgiver, att möjligheten att anordna särskild

föredragning av brådskande mål icke minskas, samt att behovet av anordningar för rekrytering av ledamotspersonalen tillgodoses i minst samma utsträckning som för närvarande. Ehuru jag anser kammarrättsrådet Norrmans framställning förtjänt av ytterligare övervägande, finner jag mig likväl, då utredning rörande den av honom ifrågasatta nya organisationsformens lämplighet ur sist antydda synpunkter icke föreligger, icke kunna nu förorda att en sådan organisation genomföres.»

Kammarrättsråden Bäckström, Hallberg och *Cygnæus* instämde med presidenten.

Kammarrättsråden Afzelius, Asplund och *Henriks* instämde med presidenten med tillägg att det, på sätt kammarrättsrådet Norrman antytt, måste anses vara av betydande vikt i rättssäkerhetens intresse och ur synpunkten av enhetlighet och snabbhet i avgörandet av målen, om sådana anordningar kunde vidtagas, att, i likhet med vad som för närvarande är fallet med de i § 1: 7)—15) och 19) i instruktionen för Kungl. Kammarrätten angivna mål, jämväl de i § 1: 16)—18) i nämnda instruktion omförmälda mål, alltså alla mål, i vilka kammarrätten utgör högsta instans, komma att avgöras å en och samma division eller i varje fall å minsta möjliga antal divisioner.

Kammarrättsrådet Wåhlin yttrade:

»Jag anser mig sakna anledning att i nu förevarande sammanhang, då fråga är om kammarrättens för 1929 års riksdag avsedda anslagsäskanden, taga ståndpunkt till de reformtankar, som i sammanhang med behandlingen av förutnämnda fråga framförts av kammarrättsrådet Norrman.».

I detta yttrande instämde *kammarrättsrådet Lagerbring.*

Kammarrättsrådet Blom utlät sig:

»Jag finner anledning icke föreligga att biträda det av kammarrättsrådet Norrman framställda yrkandet».

Kammarrättsråden Ljungberg, Waldenström, Smerling och *Lybeck* biträdde det av kammarrättsrådet Blom avgivna yttrandet.

Kammarrättsrådet von Sydow förklarade sig i huvudsak dela kammarrättsrådet Norrmans mening och *kammarrättsrådet Erici* instämde med kammarrättsrådet Norrman.

Kammarrätten fann sig sålunda icke böra göra en underdånig framställning i enlighet med kammarrättsrådet Norrmans förslag. Förslaget finnes omnämnt i 1929 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln sid. 28, och föranledde följande uttalande av chefen för finansdepartementet: »I detta sammanhang bör jämväl beaktas det vid handläggningen inom kammarrätten av frågan om anslagsäskanden för nästa budgetår berörda spörsmålet om en eventuellt förändrad organisation av ämbetsverket. Innan de utvägar, som i sådant avseende kunna stå till buds, undersökts samt kammarrättens personalbehov med uppmärksammande av förefintliga möjligheter till arbetets rationalisering blivit granskat, lärer största varsamhet vara på sin plats i avseende å personalbeståndets utvidgning beträffande såväl ledamöter som kansli- och biträdespersonal.»

Motion II: 503 vid 1934 års riksdag.

I en *vid 1934 års riksdag väckt motion II: 503* yrkades — under hänvisning till en samtidigt väckt motion, II: 502, angående förhindrande av dubbelanställningar och mångsyssleri bland statens tjänstemän — att riksdagen måtte hos regeringen hemställa om åtgärder för åstadkommande av en snabbare arbetsordning inom kammarrätten.

Kammarrätten avgav yttrande över motionen den 26 februari 1934 och anförde däri, efter att hava lämnat en ingående redogörelse för omfattningen av kammarrättens arbetsuppgifter, bland annat följande:

»Redan av den nu lämnade redogörelsen för kammarrättens arbetsbörda torde framgå, att motionärerna uppenbarligen icke ägt kännedom om de verkliga förhållandena, då de betecknat det såsom 'rent av löjligt, att ärenden skola ligga i ett skåp på en hylla i tre år, innan det statsverk, som är till för ärendenas avgörande, kan komma sig för att besluta.' Ej heller synes det hava av motionärerna beaktats, att besvär till kammarrätten i fattigvårds-, barnavårds- och mantalsskrivningsmål alltid samt i beskattningsmål merendels ingivas till vederbörande länsstyrelse, som har att över besvären infordra förklaring och därefter med eget utlåtande insända handlingarna till kammarrätten. Det är till följd av denna ordning icke ovanligt, att besvärshandlingarna inkomma till kammarrätten långt efter besvärstidens utgång, stundom två år eller mera. Vid den behandling, som därefter hos kammarrätten ägnas ett mål, befinnes det många gånger erforderligt att från klaganden infordra påminnelser i anledning av vad i förklaring anförts eller att genom länsstyrelsen införskaffa ytterligare utredning. Det ligger således i öppen dag, att dröjsmålet med målens avgörande i kammarrätten i icke ringa grad förklaras av den förberedande skriftväxlingens omfattning. Vidare må erinras, att enligt den för kammarrätten gällande arbetsordningen viss ordningsföljd för målens föredragning är föreskriven. Ehuru i regel målets ålder är bestämmande för den tur, i vilken det skall föredragas till avgörande, gäller enligt nämnda föreskrifter förtursrätt för en hel del mål av viss beskaffenhet. Att i enstaka fall det slutliga avgörandet av ett mål uppskjutits längre än som föranletts av förtursrätten för andra mål eller därav, att skriftväxlingen i målet tagit särskilt lång tid i anspråk, har oftast berott därpå, att detsamma fått vila i avvaktan på regeringsrättens utslag i mål, som ägt sammanhang med eller varit av likartad beskaffenhet med det vilande målet.»

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisats, yttrade (utlåtande nr 2) bland annat följande:

»Av den ingående redogörelse för omfattningen av kammarrättens arbetsuppgifter och de upplysningar angående ärendenas handläggning, som lämnats i kammarrättens yttrande i anledning av den föreliggande motionen, framgår, att motionärerna grundat sitt ifrågavarande förslag på felaktiga förutsättningar. Att det i regel förflyter mycket lång tid, innan ett till kammarrätten hänskjutet mål kan bringas till avgörande, torde sålunda icke bero därpå, att kammarrättens ledamöter, med försummande av sina arbetsupp-

gifter inom ämbetsverket, ägna sig åt andra uppdrag, utan på vissa andra samverkande omständigheter. Frågan om mångsyssleri bland statens tjänstemän kommer för övrigt att i anledning av såväl den av motionärerna själva åberopade motionen II: 502 som en del andra i denna fråga väckta motioner att i ett större sammanhang bringas under riksdagens prövning.

Ur den rättssökande allmänhetens synpunkt är det långa dröjsmålet med ärendenas avgörande givetvis att beklaga, men någon ändring härutinnan torde knappast stå att vinna på annat sätt än dels genom åstadkommandet av en snabbare förberedande behandling av ärendena hos länsstyrelser och andra myndigheter och dels genom en tillfällig utökning av antalet arbetskrafter inom kammarrätten till dess arbetsbalansen nedbringats från nuvarande cirka 10 000 mål till lämplig nivå. Det må framhållas, att det enligt vad utskottet inhämtat torde för arbetets behöriga gång erfordras, att antalet balanserade mål uppgår till minst 5 000. Att med utgångspunkt från den föreliggande motionen bedöma frågan angående åtgärder av nyss antytt slag låter sig emellertid enligt utskottets mening icke göra, varför utskottet får hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda».

Andra kammaren — varest en längre debatt ägde rum (1934: II: 19: 78—94) — biföll utskottets hemställan, i anledning varav frågan förföll.

1939 års statsrevisorer.

1939 års statsrevisorer gjorde (§ 32 i deras berättelse) beträffande kammarrätten — efter att hava lämnat en redogörelse för kammarrättens arbetsbalans och under erinran om att chefen för finansdepartementet i samband med framläggande inför riksdagen av anslagsäskanden rörande kammarrätten för budgetåret 1936/37 framhållit önskvärdheten av att kammarrättens organisation och arbetsformer gjordes till föremål för en närmare undersökning i syfte att utröna, om och i vad mån ändringar i sagda avseenden kunde anses påkallade och lämpliga, till vilket uttalande riksdagen anslutit sig — följande uttalande:

»Den lämnade redogörelsen utvisar, att de av 1934 och 1936 års riksdagar beslutade ökningarna av antalet assessorstjänster i så måtto lett till åsyftat resultat — ett successivt avarbetande av kammarrättens balans — att antalet avgjorda mål ökats och balansen väsentligt nedgått. Balansen måste dock alltjämt anses för stor och därtill kommer, att ett avsevärt antal mål för sitt avgörande kräva en tid, som måste anses alltför lång.

På vad sätt sistnämnda missförhållande snabbt skall kunna undanröjas är en fråga, som för sitt besvarande kräver närmare utredning. Revisorerna hava likväl fått den uppfattningen, att den endast i mindre grad sammanhänger med antalet ledamöter i kammarrätten. Snarare lärer den vara att hänföra till vissa brister, som sammanhänga med formen och organisationen av arbetet såväl i kammarrätten som hos andra myndigheter, vilka hava att taga befattning med målen, i första hand då länsstyrelserna, vilka stundom synas använda en orimligt lång tid för på dem ankommande åtgärder och

vilkas befattningshavare i stor utsträckning också tagas i anspråk hos prövningsnämnderna. I sistnämnda hänseende vilja revisorerna erinra om det av 1938 års revisorer under § 40 i deras berättelse anförda exemplet på försenat insändande av besvär i taxeringsmål från länsstyrelse.

Kammarrätten har i avsevärd utsträckning att avgöra mål, som äro av största ekonomiska betydelse för både de rättssökande och det allmänna, som årligen har att vidkännas betydande räntekostnader å restituerade skattebelopp. På grund härav är det enligt revisorernas mening angeläget, att den redan av 1936 års riksdag begärda utredningen ofördröjligen kommer till stånd. Densamma synes böra omfatta icke blott frågan om organisation och formen för arbetet i kammarrätten och hos länsstyrelserna, utan även förhållanden utom dessa ämbetsverk, vilka kunna verka fördröjande på processen i kammarrätten.»

Kammarrätten avgav den 26 januari 1940 utlåtande i anledning av statsrevisorernas yttrande och anförde därvid, efter att hava lämnat en redogörelse för arbetsförhållandena inom kammarrätten — utöver de å sid. 28 och 35 återgivna uttalandena rörande eventuell nedsättning av det domföra antalet ledamöter i beskattningsmål och eventuell utsträckning av ledamöternas föredragningstid — bland annat följande:

»Av vad här ovan anförts framgår, att enligt kammarrättens mening större skyndsamhet i avseende å de hos kammarrätten fullföljda målens avgörande icke utan fara för rättssäkerheten kan åstadkommas genom en omläggning av ämbetsverkets organisation eller dess arbetsformer. Liksom hittills kommer kammarrätten även framdeles att ägna en oavlåtlig uppmärksamhet åt frågan, om inom ramen för den nuvarande organisationen sådana anordningar kunna vidtagas, varigenom en snabbare behandling av målen skulle främjas.

Därest åt särskilda utredningsmän skulle uppdragas att verkställa en närmare undersökning beträffande kammarrättens organisation och arbetsformer, är det av synnerlig vikt, att kammarrätten vid undersökningens verkställande blir representerad av en eller flera med kammarrättens förhållanden fullt förtrogna personer.

Revisorernas förslag om utredning angående förhållanden utom kammarrätten och länsstyrelserna, 'vilka kunna verka fördröjande på processen i kammarrätten', föranleder icke annat yttrande av kammarrätten än att det synes i hög grad önskvärt, att frågan om prövningsnämndernas organisation och arbetssätt så snart det lämpligen kan ske göres till föremål för undersökning. Det torde nämligen kunna förväntas, att lämpliga förändringar härutinnan skulle åstadkomma en minskning av antalet till kammarrätten inströmmande taxeringsmål och därmed på ett fördelaktigt sätt inverka på kammarrättens arbetsbalans.»

Tre *reservanter* inom kammarrätten förklarade sig anse, att kammarrätten bort tillstyrka en utredning rörande möjligheten att förenkla behandlingen av åtminstone vissa mål, som handläggas å fastighetstaxeringsavdelningen. Två andra reservanter uttalade, att de vore övertygade om att till vinnande av större skyndsamhet med avseende å målens avgörande i kammarrätten

vissa anordningar kunde utan fara för rättssäkerheten vidtagas samt att enligt deras mening kammarrätten bort tillstyrka igångsättandet av en särskild utredning i fråga om kammarrättens organisation och arbetsordning.

Riksdagen biföll en av statsutskottet (utlåtande nr 196) gjord hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla vikten av att den redan av 1936 års riksdag ifrågasatta utredningen rörande organisationen och formen för arbetet i kammarrätten komme till stånd samt att denna måtte omfatta även länsstyrelserna och förhållanden utom dessa ämbetsverk, i den mån dessa förhållanden kunde verka fördröjande på processen i kammarrätten.

Motionerna I: 30 och II: 43 vid 1941 års riksdag.

I *de vid 1941 års riksdag väckta likalydande motionerna I: 30 och II: 43* yrkades, att riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla, att en allsidig utredning bleve verkställd rörande ändrade grunder för beskattningsmyndigheternas sammansättning och verksamhet. Till stöd för förslaget framhöllo motionärerna, att behov av reformer förelåge med hänsyn huvudsakligen till *dels* den för de skattskyldiga synnerligen olägliga långsamheten vid behandlingen av hithörande ärenden efter det prövningsnämnden fattat sitt beslut och innan det slutliga avgörandet förelåge, *dels* de brister i ärendenas utredning, som vore en följd av det skriftliga förfarandet vid ärendenas handläggning och merendels verkade till den skattskyldiges skada, *dels ock,* beträffande de två högsta instanserna, brister i utbildning och erfarenhet hos ledamöterna i fråga om bokföring, balansteknik och näringsliv.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran avgav *kammarrätten* till bevillningsutskottet, till vilket motionerna hänvisats, utlåtande i anledning av motionerna.

Kammarrätten upplyste därvid, vad angår den påtalade *långsamheten vid behandlingen av beskattningsmålen,* om att inom ämbetsverket sedan någon tid tillbaka väckts till liv den tidigare förda diskussionen om en partiell omorganisation av verket. En sådan omorganisation skulle ske med utgångspunkt från att söka åstadkomma en ytterligare koncentration av ledningen på de särskilda divisionerna, som i sin ordning, i förening med anförtroende åt tjänstemän, vilka ännu icke vunnit ledamotsställning inom verket, av ökat förberedelse- och utredningsarbete ävensom av föredragningsskyldighet, borde verka till målens snabbare handläggning och allsidigare belysning. I fråga om möjligheten att för framtiden åstadkomma en snabbare handläggning av målen uttalade kammarrätten, att ämbetsverket hyste förhoppning om att vid antydda omorganisation ytterligare snabbhet skulle kunna vinnas och största resultat ernås genom reform i fråga om ärendenas handläggning på det stadium, som föreginge deras överlämnande till kammarrätten.

Vad angår frågan om de olägenheter, som enligt motionärernas uppfattning sammanhängde med att *beskattningsprocessen vore skriftlig,* anförde kammarrätten följande:

»I fråga om de olägenheter, som förutsättas uppstå till följd av beskattningsprocessens skriftliga karaktär, anmärkes i motionerna att ett planmässigt genomfört remissförfarande med frågor till den skattskyldige regelmässigt icke förekommer, och att följaktligen utgången av ärendet oftast blir beroende på om och i vad mån den skattskyldige förmår att förebringa den utredning, som kan ha betydelse i ärendet. Det skulle otvivelaktigt, i överensstämmelse med motionärernas tanke, verka till fromma för ärendenas sakligt riktiga bedömande, om nämndernas och överinstansernas organisation och arbetsförhållanden medgåve, att större utrymme bereddes för vederbörande myndighets initiativ till utredning, vare sig denna befunnes lämpligen kunna ske genom skriftliga frågor eller direkt muntlig kontakt med vederbörande.

Erinras må därom, att i den för kammarrätten gällande instruktionen finnes intaget ett stadgande av innehåll, att, där i något på kammarrättens prövning beroende mål muntligt förhör med part finnes böra äga rum eller vittnens hörande vara av omständigheterna påkallat, och förhöret ej lämpligen kan ske hos kammarrätten, kammarrätten äger förordna om förhörets hållande vid allmän underdomstol. Det måste emellertid medgivas, att det sålunda i viss mån förutsatta muntliga förfarandet ej fått någon praktisk användning, beroende på omständigheter som här nedan närmare beröras.

Här möter det problem, som inom de allmänna domstolarnas verksamhetsområde lett fram till det nu avgivna förslaget till rättegångsreform. Samma svårigheter, som sammanbundit denna reform med vittgående organisatoriska ändringar, göra sig gällande på beskattningsprocessens område. Mot varandra stå här som eljest kraven på, å ena sidan, största möjliga rättssäkerhet för den enskilde och, å den andra, rimliga proportioner i fråga om organisationens omfattning och de därav härflytande kostnaderna för det allmänna. Uppenbart är att en mera allmänt tillämpad muntlig förhandlingsordning liksom en ex officio företagen ytterligare skriftlig procedur, utöver den av parterna själva åvägabragta, verkar till förlängning av tiden för ärendenas behandling och ökar arbetsbördan hos vederbörande myndighet. Även för de enskilda parterna framträda, särskilt i fråga om det muntliga förfarandet, krav på personliga uppoffringar i tid och penningar, då inställelse skall äga rum på avlägsen ort. I fråga om det allmänna rättegångsförfarandet har som bekant reformen ansetts förutsätta hovrätternas uppdelning på geografiskt spridda orter. När det gäller beskattningsprocessen är utgångsläget ännu mindre fördelaktigt, i det den efter nämnderna närmaste överinstansen, kammarrätten, är för hela riket gemensam.

Om stora svårigheter av praktisk och ekonomisk art sålunda möta för anordnandet av muntliga förhandlingar i kammarrätten och om graden av dessa svårigheter måste föranleda kammarrätten till antagandet, att sådana förhandlingar ej i större utsträckning kunna komma att äga rum inför denna instans, kvarstå emellertid frågorna om anordnande i förekommande fall av särskild skriftlig procedur på kammarrättens initiativ och om möjligheten till lokala muntliga förhör utanför kammarrätten. Beträffande den först-

nämnda frågan vill kammarrätten framhålla, att viss utredning genom infordrande av påminnelser och förklaringar från parterna redan nu icke sällan förekommer. En mera utvidgad skriftlig procedur, inledd och genomförd av kammarrätten, förutsätter, såsom redan nämnts, ökad tidsutdräkt med målens avgörande och ytterligare arbetsbelastning. Möjligt är emellertid, att, om en partiell omorganisation kan komma till stånd i enlighet med ovannämnda inom verket förda diskussioner, en väg kunde öppnas för en skriftlig kompletteringsprocedur av nu ifrågavarande slag, som ej verkade alltför tyngande i nyssberörda avseenden och således ej i högre grad behövde motverka det tidigare behandlade önskemålet om snabbhet vid ärendenas avgörande. I fråga om muntligt förfarande av mera lokal karaktär kan ej bortses från att i fråga om beskattningsnämnderna helt andra förutsättningar förefinnas härför än när fråga är om kammarrätten. I vederbörande författningar förutsättes i överensstämmelse härmed att sådant förfarande härvidlag kommer till användning, och vad sålunda förutsättes har redan nu i praxis sin motsvarighet. Men även beträffande de i kammarrätten anhängiga ärendena synes ej uteslutet, att muntliga förhör med parterna skulle kunna anställas genom lokala organ, efter beslut av kammarrätten. Huruvida de allmänna underrätterna äro härför lämpade, synes dock av olika skäl tvivelaktigt.»

Vad slutligen angår det i motionerna framförda önskemålet att *särskild sakkunskap skulle finnas företrädd inom de två högsta instanserna* yttrade kammarrätten följande:

»I fråga om önskemålet att inom de två högsta instanserna borde finnas företrädd viss närmare angiven praktisk sakkunskap vid sidan av den juridiska vill kammarrätten beträffande förhållandena inom ämvetsverket framhålla, att, om än särskilda kompetenskrav på hithörande område icke finnas uppställda för ernående av ledamotsplats inom ämbetsverket, varje ledamot likväl genom ingående och småningom mångårigt sysslande med ifrågavarande ting uppnår en betydande erfarenhet, vida värdefullare än den kunskap som en teoretisk kurs i ungdomen kunnat medföra. De yngre ledamöterna, vilka likväl redan under den tidigare tjänstgöringen inom verket haft tillfälle och även tvungits att vid uppsättande av föredragningspromemorior sätta sig in i bokföringsfrågor o. d., hava, innan deras på erfarenhet grundade utbildning hunnit bli mera rik och allsidig, tillgång till äldre kollegers sakkunskap. Därtill kommer, att, då i fråga om balansteknik och näringslivets problem särskild specialkunskap erfordras, de skattskyldiga, vilka i dessa fall mestadels äro mera betydande företagare, ofta tillhandahålla sakkunniga utlåtanden. På hithörande område tar även kammarrätten undantagsvis initiativ till sådana utredningar genom remiss till olika myndigheter och institutioner.

Ytterligare vill kammarrätten i detta sammanhang erinra om ett fall, där specialkunskap och praktisk erfarenhet redan beretts tillfälle att i särskild ordning göra sig gällande vid ärendenas behandling och avgörande. Som bekant stå nämligen vid handläggning av mål rörande fastighets- och virkes-

taxering till kammarrättens förfogande särskilda sakkunniga, vilka utses av Kungl. Maj:t och av vilka vid varje ärendes prövning i regel två såsom ledamöter av kammarrätten deltaga i avgörandet.»

Kammarrätten erinrade vidare om att ämbetsverket i ett särskilt yttrande till bevillningsutskottet angående viss föreslagen ändring i förordningen om allmän omsättningsskatt framlagt förslag att till kammarrätten på visst sätt anknyta den nuvarande centrala omsättningsskattenämnden, varigenom särskilda möjligheter skulle beredas kammarrätten att i hithörande mål och ärenden införskaffa sakkunnigutlåtanden. Enligt detta förslag skulle särskilda sakkunniga såsom bisittare tjänstgöra i kammarrätten vid handläggningen och avdömandet av dessa mål.

Bevillningsutskottet fann (betänkande nr 24) det angeläget, att en förbättring av förhållandena på beskattningsprocessens område komme till stånd, samt förutsatte därför, att den av kammarrätten ifrågasatta utredningen rörande en omorganisation av ämbetsverket snarast möjligt bleve igångsatt. I likhet med kammarrätten fann utskottet beskattningsnämndernas och överinstansernas nuvarande organisation och arbetsförhållanden icke medgiva, att en muntlig förhandlingsordning eller vidgad skriftlig procedur gåves större utrymme i beskattningsmålen än som redan nu vore fallet. Det låge i sakens natur, att en muntlig förhandlingsordning i större omfattning än som nu tillämpades skulle medföra ytterligare dröjsmål med ärendenas handläggning samt ökning av vederbörande myndigheters redan nu stora arbetsbörda ävensom stegring av kostnaderna för de enskilda parterna. Även om den muntliga förhandlingsordningen hos kammarrätten för närvarande icke syntes möjlig att genomföra, funne utskottet det likväl vara sannolikt att vid en partiell omorganisation av ämbetsverket den redan nu praktiserade metoden med infordrande av påminnelser och förklaringar från parterna kunde komma att givas vidgat utrymme vid målens handläggning. En sådan ordning skulle givetvis verka till gagn för ärendenas riktiga bedömande. Det av motionärerna framförda önskemålet, att inom de båda överinstanserna borde finnas ledamöter, som vid sidan av sin juridiska underbyggnad ägde ingående kännedom särskilt om bokföring, balansteknik och näringslivet, fann utskottet icke böra föranleda några särskilda åtgärder, enär det av motionärerna avsedda syftet med deras förslag redan med nu gällande föreskrifter kunde bliva tillgodosett i erforderlig omfattning.

III. Förslag till ändrad organisation av kammarrätten.

Inledning.

I de direktiv, vilka lämnats de sakkunniga vid deras tillkallande, har uttalats, hurusom samtidigt med att näringslivets tillväxt och beskattningsväsendets vidare utveckling ökat arbetsbördan för de myndigheter, som hava att handlägga beskattningsmålen, det icke minst ur ekonomisk synpunkt blivit av allt större betydelse, att dessa bringades till ett snabbt och riktigt avgörande. Under erinran om att kammarrätten själv framhållit, att förhållandena på området icke äro i allo tillfredsställande, har det framhållits angelägenheten av att de organisationsfrågor, som bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 24 vid 1941 års riksdag i anledning av väckta motioner och i nära anslutning till kammarrättens utlåtande över dessa upptagit till behandling, utan dröjsmål bleve föremål för en allsidig utredning. Det har vidare erinrats om att på kammarrättens eget initiativ vissa undersökningar planlagts rörande ämbetsverkets organisation. Trots den centrala ställning, som kammarrätten intar inom beskattningsprocessen, hade det dock icke ansetts vara möjligt att begränsa utredningen på det sätt, som skulle följa av att den förlades till ämbetsverket. Både kammarrätten och utskottet hade räknat med att det eventuellt skulle bliva nödvändigt att till omprövning upptaga även beskattningsnämnderna. Jämväl regeringsrättens arbetsformer kunde otvivelaktigt komma att beröras av utredningen. Med fullföljande av kammarrättens initiativ hade det under dessa omständigheter ansetts vara lämpligast att upptaga en i formellt hänseende fristående utredning. Denna utredning har anförtrotts åt de sakkunniga.

I syfte att belysa tillströmningen av mål till kammarrätten och tidsutdräkten med deras avgörande hava de sakkunniga låtit upprätta bilagda tabeller, utvisande *dels,* med specifikation beträffande olika slag av mål, arbetsmaterialets omfattning inom kammarrätten under åren 1908—1940 *(Bilaga A), dels* mera summariskt arbetsbalansen inom kammarrätten under åren 1875—1940 *(Bilaga B), dels* vilka år och till vilket antal varje år de under åren 1935—1937 inkomna målen och ärendena blivit av kammarrätten avgjorda *(Bilaga C), dels ock* vilka år och till vilket antal varje år vid 1940 års utgång inneliggande mål och ärenden inkommit till kammarrätten *(Bilaga D).*

Under sitt arbete hava de sakkunniga trott sig finna, att betydande brister vidlåda den nuvarande organisationen av beskattningsnämnderna. Detta gäller icke blott taxeringsnämnderna utan även och kanske främst prövningsnämnderna. Taxeringsnämnderna hava hittills varit så gott som undantags-

löst lokalt betonade, vilket medfört att likartade beskattningsfrågor icke alltid blivit behandlade efter enhetliga grunder. Genom den provisoriska lagstiftning — kungl. förordningen den 30 december 1941 (nr 991) med särskilda bestämmelser rörande taxeringsförfarandet år 1942 — som på de sakkunnigas initiativ blivit genomförd, har emellertid bestämts, att vissa grupper av skattskyldiga inom varje län skola år 1942 sammanföras till en eller flera särskilda taxeringsnämnder. Det är de sakkunnigas förhoppning, att det på denna väg, på vilken det är de sakkunnigas avsikt att fortsätta, skall kunna redan i första instans åstadkommas en mera likformig och rättvis taxering än hittills varit fallet. Vad prövningsnämnderna angår, synes i främsta rummet den anmärkningen kunna riktas mot desamma, att de på grund av löslighet i arbetsformerna icke fylla kraven å en verklig instans i beskattningsprocessen. Även den starka begränsningen av den tid, varunder de ordinarie prövningsnämnderna arbeta, medverkar till att omöjliggöra en sådan prövning av anförda besvär och i övrigt en sådan granskning av taxeringsnämndernas arbete, som man bör kunna fordra av en mellaninstans. I syfte att råda bot på prövningsnämndernas bristfälliga organisation och arbetsformer hava de sakkunniga utarbetat preliminärt förslag till sådan reformering av prövningsnämnderna, att beskattningsmålen redan på prövningsnämndsstadiet bleve underkastade en verklig domstolsbehandling. Det är de sakkunnigas förhoppning, att den strida ström av mål, som — enligt vad bil. A och B visa — årligen, om också med växlande styrka, kommer från beskattningsnämnderna till kammarrätten, skulle kunna i någon mån dämmas upp genom de av de sakkunniga planerade reformerna inom taxeringsorganisationen.

De anmärkningar, vilka framställts rörande tidsutdräkten med beskattningsmålens avgörande inom kammarrätten, hava de sakkunniga funnit berättigade. Den verkställda utredningen visar oförtydbart, att det dröjer alltför länge, innan hos kammarrätten anförda besvär rörande taxering bliva avgjorda. Detta missförhållande kan icke väntas bliva helt avhjälpt genom den nedgång i antalet till kammarrätten inkommande beskattningsmål, som tilläventyrs kan komma att inträda såsom en följd av en eventuell omorganisation av beskattningsnämnderna efter de riktlinjer, vilka de sakkunniga preliminärt uppdragit. Ifrågavarande tidsutdräkt måste enligt de sakkunnigas mening vara i viss mån föranledd av brister i kammarrättens organisation. Då denna, på sätt även kammarrätten framhållit, jämväl ur andra synpunkter synes vara mindre tillfredsställande, hava de sakkunniga funnit en omorganisation av ämbetsverket synnerligen motiverad. De påtalade bristerna föranleda emellertid icke någon förändring i kammarrättens egenskap av kollegial administrativ domstol, utan allenast sådan ändrad organisation av kammarrätten, som betingas av vissa förändringar i ämbetsverkets arbetsformer.

Vid detta reformarbete hava de sakkunniga framför allt eftersträvat att åstadkomma ökad snabbhet vid målens avgörande under iakttagande av att rättssäkerheten och den enhetliga rättstillämpningen inom kammarrätten bevaras och i mån av behov stärkas.

Det sålunda angivna målet hava de sakkunniga velat nå i främsta rummet genom att föreslå upprättande inom kammarrätten av ett antal fast organiserade divisioner, inrättande å varje division av en ordförandebefattning med uppgift för befattningens innehavare att leda arbetet å divisionen, inrättande av flera befattningar såsom föredragande utan rösträtt i syfte att främja utbildningen av ledamotsaspiranter och rekryteringen till ledamotsbefattningarna inom kammarrätten, införande av enhetliga bestämmelser om sammansättningen av de dömande avdelningarna, kammarrättens förstärkning med sakkunniga i bokföring och balansteknik samt i frågor om uppskattning av inkomst av skog, införande av viss begränsning av de särskilda ledamöternas å fastighetstaxeringsavdelningen deltagande i målens handläggning, avskaffande av systemet med ledamöternas underskrivande av de inneliggande utslagen och införande i stället å alla avdelningar inom kammarrätten av det nu å fastighetstaxeringsavdelningen tillämpade systemet med enbart protokoll samt ökning av den lägre biträdespersonalen. Härjämte föreslå de sakkunniga en del mindre, av de huvudsakliga reformförslagen beroende eller därmed sammanhängande förändringar inom kammarrätten.

Under arbetet med planläggningen av kammarrättens omorganisation hava de sakkunniga icke kunnat undgå att ingå på behandling av vissa frågor om inrättande av nya befattningar eller om ändrade lönegradsplaceringar. Dessa frågor stå nämligen i så intimt samband med den planerade omorganisationen av kammarrätten, att deras lösning direkt påkallas av det med omorganisationen angivna syftet. De frågor om ändrade lönegradsplaceringar för sekreteraren, notarierna, aktuarien och några lägre biträdesbefattningar, till vilka de sakkunniga intagit ståndpunkt, hava på sin tid vid olika tillfällen väckts av kammarrätten i förening med ämbetsverkets anslagskrav, men av vederbörande departementschef avvisats, då de enligt hans mening icke borde upptagas till övervägande förrän i samband med en mera ingående prövning av frågan om kammarrättens organisation och arbetssätt. Lönefrågorna hava i viss utsträckning för de sakkunniga aktualiserats därigenom, att kammarrättens personalförening i en den 9 februari 1942 dagtecknad, till de sakkunniga överlämnad skrift hemställt om de sakkunnigas medverkan till vinnande av höjd lönegradsplacering för assessorerna, notarierna, aktuarien och vissa lägre biträdesbefattningar.

Rörande motiven för och den närmare utformningen av de särskilda förslagen få de sakkunniga hänvisa till nedanstående redogörelse.

Antalet ledamöter.

På sätt framgår av den å sid. 5 o. f. intagna redogörelsen för kammarrättens nuvarande organisation och arbetsformer, utgör kammarrättens ledamotsantal för närvarande 31, därav 18 kammarrättsråd, 1 byråchef å överflyttningsstat, vilken genom kungl. brev tillagts samma befogenhet som kammarrättsråd, med undantag dock vad angår handläggningen av sådana mål angående fastighetstaxering och virkestaxering, vilka skola handläggas i den i 126 § taxeringsförordningen stadgade ordning, samt 12 assessorer. Å en av

assessorstjänsterna må förordnande meddelas endast för tid, då en å överflyttningsstat hos kammarrätten uppförd förste kanslisekreterare, på sätt för närvarande är fallet, är förhindrad att tjänstgöra såsom adjungerad ledamot i kammarrätten.

Av bil. A framgår, hurusom arbetsbalansen vid 1940 års utgång visserligen högst väsentligt nedbringats, men dock befinner sig vid en siffra, som överstiger vad som kan betraktas såsom en normal och för arbetets jämna gång erforderlig arbetsbalans. Tabellen synes också visa, hurusom varje mera betydande ändring av lagstiftningen inom kammarrättens verksamhetsområde föranleder ökning av balansen oavgjorda mål inom kammarrätten. Med den snabba utveckling, som ifrågavarande lagstiftning för närvarande undergår, särskilt på beskattningsområdet, torde det vara försiktigast att — även om antalet hos kammarrätten anförda besvär skulle såsom en följd av omorganisation av beskattningsnämnderna komma att minskas — dock icke räkna med en nedgång inom överskådlig tid av arbetsbalansen inom kammarrätten.

Bil. C och bil. D visa, att det dröjer tre år, innan huvudparten av de under ett visst år till kammarrätten inkomna målen blivit av kammarrätten avgjord samt att det dröjer ända upp till fem år, innan utslag i alla under året inkomna mål blivit meddelade. Visserligen förefaller utvecklingen hava gått i fördelaktig riktning, i det att målen under senare år hava avgjorts vid en tidigare tidpunkt än förr, men dröjsmålet med deras avgörande måste dock ytterligare förkortas.

Vid här angivna förhållanden lärer det få anses fullt befogat att antaga, att det alltjämt kommer att inom kammarrätten erfordras minst ungefär samma antal ledamöter som för närvarande. Av organisatoriska skäl, till vilka de sakkunniga här nedan återkomma, synes antalet böra avjämnas till 30.

Det är emellertid icke uteslutet, att detta antal av tillfälliga anledningar måste för kortare eller längre tid överskridas. Så kan t. ex. tänkas bliva fallet i anledning av det stora antal besvär rörande taxering till krigskonjunkturskatt år 1940 eller 1941, som inkommit eller väntas inkomma till kammarrätten. Enligt de sakkunniga lämnad uppgift hava nämligen besvär hos kammarrätten anförts angående 1940 års taxering till krigskonjunkturskatt i 515 fall och angående 1941 års taxering till sådan skatt i 2 440 fall eller således i sammanlagt 2 955 fall. Av dessa mål har hittills endast ett obetydligt antal avgjorts. Därest en ökning av ledamotsantalet framdeles kan komma att föranledas av krigskonjunkturskattemålen eller annan anledning, torde den emellertid böra erhålla provisorisk karaktär.

Divisionsindelningen.

I sin dömande verksamhet arbetar kammarrätten redan enligt gällande instruktion på avdelningar. Dessa äro emellertid mycket lösligt sammanfogade. De sakna den ledning, som en divisionsordförande utövar i kraft av sitt chefskap. Enhetligheten i rättstillämpningen vid avgörandet av målen riskeras såväl genom avsaknaden av den sammanhållande kraft, vilken en i

handläggningen av alla å divisionen förekommande mål deltagande ordförande utgör, som genom en ständig växling av de bisittande ledamöterna både inom och mellan de särskilda avdelningarna. Denna växling har sin grund i instruktionens föreskrifter därom, att i avgörandet av vissa mål, särskilt sådana i vilka kammarrätten är högsta instans, skall deltaga ett visst antal ordinarie ledamöter samt att vissa mål skola avgöras av 4 eller 5 ledamöter, under det att andra mål kunna avgöras av 3 ledamöter. Därtill kommer, att den relativa bristen på ordinarie ledamöter medför, att ej sällan å en viss avdelning föredragning icke kan äga rum av sådana mål, som icke kunna avgöras utan att ett visst antal ordinarie ledamöter deltager däri, såvida icke omplacering av ledamöter divisionerna emellan eller tillfälligt ledamotsbyte vidtages. Härigenom uppstår en desorganisation av divisionerna, som givetvis måste i viss mån inverka menligt på arbetsresultatet. Dessa omständigheter försvåra och kunna under vissa förhållanden omöjliggöra en sådan indelning av ledamöterna till tjänstgöring å dömande avdelning, som genom sin regelbundenhet verkar befrämjande på arbetet.

Det har synts de sakkunniga påtagligt, att en fast divisionsindelning skulle vara ett synnerligen värdefullt medel att råda bot på här angivna missförhållanden, särskilt om en dylik anordning kunde ske i samband med införande av ordförandeskap å divisionerna och införande av såvitt möjligt enhetliga bestämmelser rörande det antal ledamöter, som skall deltaga i målens avgörande å dömande avdelning inom divisionen, samt upphävande av de nu gällande bestämmelserna om en på visst sätt kvalificerad sammansättning av sådan avdelning, som äger att handlägga vissa mål.

Vid bestämmandet av det antal ledamöter och eventuellt andra föredragande, som bör indelas till tjänstgöring å varje division, är det å ena sidan av vikt att tillse, att antalet icke blir så stort, att ett sådant samarbete inom divisionen, som befordrar en enhetlig rättstillämpning vid avgörandet av målen, försvåras, samt å andra sidan av betydelse, att antalet icke blir så litet, att de å divisionen indelade ledamöternas arbetskraft och divisionens arbetslokaler icke bliva i full utsträckning utnyttjade. Den senare frågan sammanhänger med och är i viss mån beroende av hur arbetet inom divisionerna ordnas, vartill de sakkunniga i det följande återkomma (sid. 66). Vid avvägandet av de faktorer, som inverka på frågans avgörande, hava de sakkunniga stannat för att i sina beräkningar utgå från att varje *ordinarie division skall bestå av 5 ledamöter.* Med utgångspunkt härifrån skulle *30 ledamöter* således indelas till tjänstgöring på *6 ordinarie divisioner.*

Extra divisioner och specialdivisioner.

Vad här sagts om antalet divisioner och antalet ledamöter å dessa gäller normala förhållanden och handläggningen av huvudparten av mål inom kammarrätten. Dels kan under vissa förhållanden på grund av starkt ökad tillströmning av mål till kammarrätten antalet divisioner behöva ökas med en eller flera *extra divisioner,* vilka i så fall böra organiseras på samma sätt som de ordinarie divisionerna, och dels förekommer i viss utsträckning behov av

på särskilt sätt organiserade *specialdivisioner*. Sådana specialdivisioner förekomma redan under nuvarande förhållanden, nämligen den s. k. fastighetstaxeringsavdelningen och den s. k. lagavdelningen, och det kommer även framdeles att föreligga behov av särskild organisation för åtminstone den förra av dessa såsom specialdivision. Till dessa frågor återkomma de sakkunniga i det följande (sid. 72 och 79).

I en den 30 juni 1941 avlämnad underdånig utredning har kammarrätten i samråd med centrala omsättningsskattenämnden framlagt förslag om upprättande av en på visst sätt sammansatt och med särskild sakkunskap utrustad omsättningsskatteavdelning inom kammarrätten. Därest detta förslag skulle bliva genomfört, bleve även omsättningsskatteavdelningen en specialdivision. Arbetet å denna skulle, om det ordnades i enlighet med kammarrättens förslag, föranleda rubbningar av indelningen å den ordinarie division, å vilken viss ledamot tidvis skulle vara hindrad att tjänstgöra på grund av arbete å omsättningsskatteavdelningen. Även till denna fråga återkomma de sakkunniga i det följande (sid. 78).

Antalet ledamöter, som skall deltaga i avgörandet av mål och ärenden å dömande avdelning.

De sakkunniga övergå härefter till frågan om det antal ledamöter, som å *dömande avdelning* inom division bör deltaga i handläggningen av mål och ärenden, samt om deras tjänsteställning. Betydande olägenheter i organisatoriskt avseende synas — på sätt nedan närmare utvecklas — följa därav, att enligt nu gällande bestämmelser dels antalet ledamöter, som skall deltaga i avgörandet av vissa mål, skall överstiga tre dels ock den dömande avdelningens sammansättning vid handläggningen av somliga mål skall vara på visst sätt kvalificerad.

I fråga härom gälla för närvarande i huvudsak följande bestämmelser. Beskattningsmålen — bortsett i detta sammanhang från målen angående taxering av fastighet och angående taxering till skogsaccis — handläggas av tre ledamöter, rörande vilkas tjänsteställning inga bestämmelser meddelats. Anmärknings- och avlöningsmålen, även sådana i vilka kammarrätten icke är högsta instans, handläggas, med undantag för plenimål, av fem ledamöter, så ock av fyra, då tre äro om slutet ense. I handläggningen av dessa mål skola i regel deltaga minst två ledamöter med rotel, vilken tilldelas sådana mål. Av ledamöterna skola minst tre vara kammarrättsråd; i stället för kammarrättsråd må presidenten deltaga. Uppkommer fråga om underställning av sådant mål till Kungl. Maj:t, skall presidenten därjämte deltaga i behandlingen av sådan fråga. På grund av dessa särskilda kvalifikationsbestämmelser handläggas anmärknings- och avlöningsmålen endast å två avdelningar, vilka äro sammansatta med hänsyn härtill. Familjebidragsmålen, i vilka kammarrätten är högsta instans, handläggas, med undantag för plenimål, av tre ledamöter, av vilka minst en skall vara kammarrättsråd, där icke presidenten deltager. Fattigvårds- och mantalsskrivningsmålen, i vilka kammar-

rätten jämväl är högsta instans, handläggas, med undantag för plenimål, av tre ledamöter, av vilka minst två skola vara kammarrättsråd; i stället för kammarrättsråd må presidenten deltaga.

Dessa bestämmelser te sig onekligen förvirrande, och man frågar sig, vilken princip som ligger till grund för deras utformande. Det är å ena sidan tydligt, att den omständigheten, att kammarrätten är högsta instans i vissa mål, åtminstone är en av orsakerna till att en del av dessa ansetts böra avgöras av flera än tre och på visst sätt kvalificerade ledamöter. Men man finner å andra sidan, att denna princip icke är konsekvent genomförd, i det att det även förekommer, att vissa mål, i vilka kammarrätten är högsta instans, kunna avgöras av tre ledamöter, därvid delvis andra kvalifikationsbestämmelser gälla. Svaret på frågan om anledningen till ifrågavarande bestämmelsers inbördes bristande kongruens torde vara att söka i historiska förhållanden. Före år 1909 avgjordes samtliga mål och ärenden å division inom kammarrätten av fyra eller fem ledamöter. På sätt framgår av den historiska redogörelsen hava tid efter annan förändringar vidtagits i detta förhållande, vilka förändringar framtvingats av det yttre tryck, som den ökade arbetsbalansen utgjort. Därvid har man, samtidigt med att föredragningstiden för ledamöterna ökats, i syfte att åstadkomma en åtminstone i viss mån däremot svarande lättnad i ledamöternas arbetsbörda begränsat antalet i målens avgörande deltagande ledamöter. I rättssäkerhetens intresse hava därvid de omtalade kvalifikationsbestämmelserna tillkommit, varvid olikformigheten hos desamma möjligen åtminstone till en del kan förklaras med att de tillkommit vid skilda tidpunkter och under olika förhållanden. Vad särskilt anmärknings- och avlöningsmålen angår, är det emellertid av intresse att observera, hurusom anmärkningsmålen jämlikt kungl. kungörelsen den 4 september 1923 under tiden den 1 oktober 1923—den 31 december 1924 handlades av tre ledamöter, men att nu gällande bestämmelser meddelades i samband med att kammarrätten från och med 1925 års ingång blev högsta instans i vissa anmärknings- och avlöningsmål.

På sätt framgår av den å sid. 21 intagna tabellen, utvisande antalet föredragande ledamöter och andra föredragande inom kammarrätten åren 1891—1941, har kammarrättens förstärkning med adjungerade ledamöter eller assessorer gradvis ökats. Läget har under årens lopp undergått en så väsentlig förändring, att, under det att kammarrätten ursprungligen bestod av endast kammarrättsråd, 6 till antalet, kammarrätten numera utgöres av 18 kammarrättsråd och 13 assessorer eller ledamöter å överflyttningsstat. Kammarrättens förstärkning med assessorer skedde på sin tid säkerligen i tro, att behovet av ökade arbetskrafter skulle vara av övergående natur. Men detta behov har ständigt vuxit. Visserligen har så småningom i anledning därav även antalet ordinarie kammarrättsråd ökats, men i betydligt mindre grad än antalet assessorer, varav följden blivit den nu rådande disproportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter. För att då beträffande åtminstone vissa mål och ärenden trygga dessas avgörande av kompetenta ledamöter hava ovannämnda kvalifikationsbestämmelser meddelats, vilket med-

fört att ett oproportionerligt stort antal kammarrättsråd sammanförts till sådana dömande avdelningar, där dylika mål och ärenden handlagts. Men därav har i sin tur följden blivit, att det å andra dömande avdelningar uppstått brist på kvalificerade ledamöter, så att det där mycket ofta inträffat, att sådana mål, rörande vilka särskilda kvalifikationsbestämmelser icke meddelats, kommit att avgöras av tre ledamöter, av vilka ingen varit kammarrättsråd, ja understundom till och med av tre adjungerade ledamöter, av vilka icke ens någon innehaft årsförordnande såsom assessor.

De betydande olägenheter, vilka på sätt nyss utvecklats följa av det nu tillämpade systemet, göra en förändring av detsamma önskvärd i sådan riktning, att man åstadkommer enhetlighet beträffande antalet ledamöter å dömande avdelning.

Genomförandet av dylik enhetlighet försvåras emellertid i hög grad, om det anses vara ofrånkomligt att upprätthålla de nu gällande kvalifikationsbestämmelserna. Det kan visserligen med ett visst fog göras gällande, att de avdelningar inom kammarrätten, som i sista instans handlägga mål, böra erhålla en mera kvalificerad sammansättning än andra, men det bör icke, såsom för närvarande är fallet, få ske på bekostnad av sammansättningen av andra avdelningar i så hög grad, att mål, i vilka talan kan fullföljas till högre instans, komma att avgöras av dömande avdelningar, som icke kunna anses vara sammansatta på ett i och för sig tillfredsställande sätt.

Då det å ena sidan av organisatoriska skäl framstår såsom synnerligen eftersträvansvärt, att alla dömande avdelningar inom kammarrätten erhålla enhetlig sammansättning, samt å andra sidan rimliga krav på rättssäkerhet icke få eftersättas, synes den enda möjliga lösningen vara att vidtaga sådana anordningar, att samtliga dömande avdelningar inom kammarrätten erhålla enhetlig sammansättning och att denna är sådan, att betryggande garantier för målens riktiga avgörande kunna anses föreligga.

Inom hovrätterna har den nödiga garantien för att varje division har tillräckligt kvalificerad sammansättning vunnits genom en bestämmelse av följande innehåll. Varje division består av fem ledamöter, av vilka en är ordförande och en vice ordförande. Den dömande avdelningen består i hovrätt i regel av fyra ledamöter. Ordföranden skall vara ordinarie ledamot av hovrätten. Av ledamöterna å division skola åtminstone fyra vara antingen innehavare av ordinarie domartjänst i hovrätt eller underrätt eller ock assessorer. Vid förfall för ledamot, som nu nämnts, må under kortare tid än en månad division hava annan sammansättning än nyss sagts. Skulle på grund av särskilda omständigheter hinder möta att iakttaga dessa föreskrifter, har hovrätten att hos Kungl. Maj:t göra den framställning, som må anses påkallad. Tjänstgöringen å division bör såvitt möjligt så ordnas, att i handläggningen och avgörandet av varje mål eller ärende deltaga minst tre ledamöter, som äro antingen innehavare av ordinarie domartjänst i hovrätt eller underrätt eller ock assessorer.

I hovrätt äro samtliga ledamöter hovrättsråd. Assessorerna i hovrätt äro icke såsom i kammarrätten innehavare av självständiga ledamotsbefattningar,

utan i hovrätt förordnas assessorer till det antal, som på grund av inträffande ledigheter för hovrättsråd erfordras för att hovrättens divisioner skola kunna erhålla den föreskrivna sammansättningen.

Därest man vill för kammarrättens del uppställa motsvarande fordran på kvalificerad sammansättning av dömande avdelning som för hovrätternas del, leder detta till att kammarrättens samtliga ledamöter, alltså 30 till antalet, skola vara kammarrättsråd, detta dock allenast under den förutsättningen att behovet av detta ledamotsantal måste anses vara konstant, varvid givetvis tillförordnat kammarrättsråd skall äga samma befogenhet som ordinarie. Till frågan om kammarrättens konstanta behov av kammarrättsråd och proportionen mellan antalet kammarrättsråd och antalet assessorer återkomma de sakkunniga här nedan.

Att kammarrättens *konstanta* behov av ledamöter skall fyllas med kammarrättsråd lärer aldrig tidigare hava ifrågasatts och torde enligt de sakkunnigas mening icke heller nu kunna ifrågasättas. Det är kammarrättens av dess arbetsbalans föranledda *tillfälliga* behov av arbetskrafter, som ansetts kunna tillgodoses genom förordnande av adjungerade ledamöter eller assessorer.

På sätt framgår av ovan intagna redogörelse för de nu gällande kvalifikationsbestämmelserna, har vid deras utformande avgörande vikt lagts vid att ett eller flera kammarrättsråd skola deltaga i målens avgörande. Däremot har ingen skillnad i kompetensavseende gjorts mellan assessor och sådan adjungerad ledamot, som icke är assessor. Adjungerad ledamot, som icke är assessor, kan vara antingen tjänsteman, vilken förordnats att »med befogenhet som tillkommer assessor» uppehålla kammarrättsrådsbefattning, eller tillförordnad assessor. I realiteten betyder detta, att enahanda brist på kompetens har ansetts föreligga hos den tjänsteman, som efter i regel mångårig adjunktion prövats behörig innehava ledamotsbefattning i kammarrätten och kanske i flera år innehaft befattning såsom assessor i lönegrad Eo 27, samt den tjänsteman, som ännu icke vunnit dylik befordran utan endast innehar tillfälligt förordnande såsom adjungerad ledamot, kanske rent av för första gången.

Enligt de sakkunnigas mening är det emellertid icke möjligt att upprätthålla en sådan skarp gränsdragning mellan kompetensen hos ett kammarrättsråd och hos en assessor. En adjungerad ledamot erhåller i regel icke förordnande å assessorsbefattning med egen rotel, d. v. s. i lönegrad Eo 27, förrän kammarrätten hunnit bilda sig en stadgad uppfattning om hans kompetens för ordinarie ledamotsbefattning, och assessorerna hava numera fått en betydligt starkare och mera tryggad ställning än förr såväl i avseende å tjänstens karaktär som i löne- och pensionshänseende.

En klart markerad gräns skall däremot enligt de sakkunnigas mening dragas mellan kompetensen hos kammarrättsråd eller assessor, å ena, och hos annan adjungerad ledamot än assessor, å andra sidan. Det är därför av vikt, att, såvitt ske kan, i dömande avdelning, som består av tre ledamöter, icke kommer att ingå mera än en adjungerad ledamot, som icke är assessor. Detta bör utan någon svårighet kunna genomföras bland 30 på 6 divisioner

fördelade ledamöter, därest inga konstlade kvalifikationsbestämmelser tillåtas att såsom för närvarande är fallet gynna sammansättningen av vissa dömande avdelningar på andras bekostnad.

Av flera skäl, som sedermera utvecklas (sid. 64 o. f.), föreslå de sakkunniga införande av ordförandeskap å divisionerna att utövas av ordinarie kammarrättsråd. Ett av skälen härför är just den garanti för ett riktigt och enhetligt avgörande, som ligger däri, att en erfaren ledamot i ordinarie kammarrättsråds ställning såsom ordförande deltager i handläggningen och avgörandet av alla mål och ärenden å divisionen.

Därest på sätt i det föregående utvecklats garantier skapas för riktiga och enhetliga avgöranden å alla kammarrättens dömande avdelningar, torde betänkligheterna mot att till tre minska det antal ledamöter, som enligt gällande bestämmelser skall deltaga i handläggningen av vissa mål, i vilka kammarrätten är högsta instans, böra bortfalla. Enligt de sakkunnigas mening synes alltså under förut angivna förutsättningar — att en ordförande i ordinarie kammarrättsråds ställning deltager i handläggningen och avgörandet av alla mål och ärenden å sin division samt att de nu gällande kvalifikationsbestämmelserna överlag utbytas mot en föreskrift, att tjänstgöringen å division bör såvitt möjligt så ordnas, att i handläggningen och avgörandet av varje mål och ärende deltager jämte ordföranden minst en ledamot, som är antingen kammarrättsråd eller tillförordnat kammarrättsråd eller ock assessor — en enhetlig bestämmelse kunna meddelas därom, att *dömande avdelning skall bestå av 3 ledamöter.*

Under sådana förhållanden bleve det icke längre nödvändigt — även om det fortfarande skulle av andra skäl finnas lämpligt — att begränsa handläggningen av anmärknings- och avlöningsmål till endast två divisioner. I beslut om underställning av sådana mål till Kungl. Maj:t bör givetvis liksom för närvarande presidenten deltaga jämte domfört antal ledamöter.

Såsom en konsekvens av den här ovan ifrågasatta anordningens genomförande bör följa, att, när kammarrätten har behov av vikarie å ledamotsbefattning, förordnande icke längre meddelas vederbörande tjänsteman att uppehålla vare sig kammarrättsrådsbefattning »med befogenhet som tillkommer assessor» eller assessorsbefattning, utan att den förordnade i vederbörlig ordning prövas innehava erforderlig kompetens för assessorsbefattning. Tjänsteman utan dylik kompetens bör i stället, på sätt förr var brukligt, förordnas att i egenskap av adjungerad ledamot biträda kammarrätten.

Proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter.

Även om, på sätt de sakkunniga ovan angivit, assessorernas ställning numera stärkts, äro de dock icke ordinarie befattningshavare, och enligt de sakkunnigas mening bör principen, att domare skall vara ordinarie tjänsteman, även på detta område upprätthållas. De sakkunniga hava ju också uttryckligen framhållit, att det konstanta behovet av ledamöter bör fyllas med kammarrättsråd.

Det ställer sig emellertid mycket vanskligt för att icke säga ogörligt att under nuvarande exceptionella förhållanden bedöma det behov av kammarrättsråd, som kan komma att föreligga, sedan kammarrättens arbetsbalans avarbetats och sedan normala förhållanden åter inträtt. Man kan dock icke underlåta att fästa ett visst avseende vid att — enligt vad bil. A och B utvisa — med kammarrättens nuvarande ledamotsantal ämbetsverkets arbetsbalans sedan flera år tillbaka varit i stadig tillbakagång, varvid bortses från de av allmän fastighetstaxering beroende fluktuationerna.

På grund av här berörda förhållanden bör enligt de sakkunnigas mening försiktighet iakttagas i fråga om utökning av antalet kammarrättsråd.

Det bör dock tillses, att proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter hålles inom rimliga gränser. Den nuvarande relationen av 18: 13 mellan kammarrättsråd och assessorer kan icke anses tillfredsställande. Det synes i detta sammanhang befogat att erinra om de uttalanden rörande det olämpliga i en eventuellt förefintlig disproportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter i kammarrätten, som på sin tid gjorts av såväl justitieombudsmannen som kammarrätten (sid. 23). Enligt justitieombudsmannens mening vore systemet med extra ordinarie ledamöter i överdomstol över huvud, när det anlitades över en viss gräns, förkastligt. Hos nämnda ledamöter syntes man nämligen i regel icke kunna förvänta att finna samma erfarenhet och mognad i omdömet och icke heller samma självständighet, som ordinarie ledamöter borde besitta. Kammarrätten har vid olika tillfällen hävdat, att antalet icke-ordinarie ledamöter i rättssäkerhetens intresse icke borde vara större än att det motsvarade högst hälften av antalet ordinarie ledamöter, varvid särskilt framhållits, att proportionen mellan ordinarie och extra ledamöter i verkligheten ej sällan ställde sig ogynnsammare än som framginge av personalförteckningen till följd av tjänstledighet för någon eller några bland de ordinarie ledamöterna.

Vilken proportion som skall anses vara den rätta och rimliga är givetvis en avvägnings- och omdömesfråga, varom olika meningar kunna råda. De sakkunniga hava för sin del funnit sig kunna ansluta sig till kammarrättens vid skilda tillfällen tillkännagivna uppfattning, enligt vilken vid ett ledamotsantal av 30 antalet kammarrättsråd skall vara 20 och antalet assessorer 10, och anse sig följaktligen böra föreslå en ökning av antalet kammarrättsråd med 2 till 20. Vid här angivna ledamotsantal blir det möjligt att indela till tjänstgöring på envar av 4 divisioner 3 kammarrättsråd och 2 assessorer samt på envar av 2 divisioner 4 kammarrättsråd och 1 assessor.

För närvarande har kammarrätten utöver 18 kammarrättsråd en byråchef å överflyttningsstat med kammarrättsråds befogenhet. Om denna befattning indrages och innehavaren av densamma utnämnes till kammarrättsråd, reduceras i verkligheten den nyss omnämnda ökningen av antalet kammarrättsråd från 2 till 1. Genom att det sammanlagda antalet ledamöter nedbringas från 31 till 30 kan en assessorsbefattning indragas.

De extra föredragandebefattningarna m. m.

Det måste för kammarrätten vara av synnerligen stor betydelse, att verkets organisation är sådan, att urvalet av ledamotsaspiranter icke blott underlättas utan direkt främjas, samt att de aspiranter, som efter föregången prövning befunnits lämpa sig för utbildning till ledamöter, inom ämbetsverket erhålla en så god utbildning som möjligt för sin blivande uppgift såsom ledamöter i den kollegiala administrativa domstol, som kammarrätten utgör.

Å varje ledamot av kammarrätten ställas och måste enligt sakens natur ställas synnerligen stora krav på förmåga att genom en i såväl formellt som sakligt avseende god föredragning inför andra ledamöter av mål och ärenden så klargöra dessa, att kammarrätten därigenom sättes i tillfälle att pröva och avgöra dem. Det är därför naturligt, att det första prov, som kammarrätten önskar underkasta de tjänstemän, vilka efter någon tids tjänstgöring inom verket anses böra ifrågakomma såsom ledamotsaspiranter, består i föredragning inför kammarrätten. Vid en sådan föredragning sättes kammarrätten i tillfälle att utröna icke blott vederbörandes förmåga att klarlägga målet utan även hans kunskaper på det eller de författningsområden, som beröras av målet i fråga, samt inom lagstiftningen i allmänhet.

Under nuvarande förhållanden äger kammarrätten mycket begränsade möjligheter att underkasta sina ledamotsaspiranter sådana prov, innan de i egenskap av adjungerade ledamöter få säte och stämma vid kammarrättens dombord. Inom kammarrätten finnes nu endast en befattning såsom föredragande utan rösträtt, den s. k. extra föredragandebefattningen i lönegrad Eo 24. Följden har blivit, att många tjänstemän erhållit förordnande såsom adjungerade ledamöter utan att dessförinnan hava underkastats tillräcklig prövning såsom föredragande. Ett dylikt förhållande kan icke anses tillfredsställande eller ur rekryteringssynpunkt lämpligt.

Det synes därför vara av vikt, att det inom kammarrätten inrättas ett flertal befattningar såsom extra föredragande. Dessa böra vara så många till antalet, att dels icke någon tjänsteman erhåller förordnande såsom adjungerad ledamot utan att dessförinnan hava så länge tjänstgjort såsom extra föredragande, att alla eller i vart fall de flesta av kammarrättens divisioner hunnit bilda sig en grundad uppfattning om hans lämplighet för adjunktion, dels ock den tjänsteman, som erhållit förordnande att uppehålla extra föredragandebefattning, får tillfälle att å olika divisioner föredraga olika slag av mål och ärenden. För vinnande av här angivna syftemål synes lämpligen en extra föredragande böra avses för varje division, dock icke å den s. k. fastighetstaxeringsavdelningen (se sid. 74).

Det vore emellertid säkerligen av stort värde, om sådana anordningar kunde vidtagas, att kammarrätten bleve i tillfälle att redan innan de extra tjänstemännen meddelades förordnande såsom extra föredragande verkställa en förberedande gallring bland dem. Detta skulle kunna ske, om kammarrätten erhölle befogenhet att uppdraga åt amanuens eller extra

tjänsteman med amanuensförordnande att utan särskild ersättning fullgöra någon sådan föredragning, som skulle åvila de extra föredragandena. Bland dessa föredragandeaspiranter kunde kammarrätten verkställa ett första urval av sådana, som kunde erhålla förordnande såsom extra föredragande, under det att de tjänstemän, som efter ett eller flera dylika föredragningsprov befunnes icke lämpa sig för tjänstgöring inom kammarrätten, kunde relativt snart erhålla besked därom och således bliva i tillfälle att söka sig över till annat, för dem mera passande verksamhetsområde. Även ur annan synpunkt skulle anordningen med föredragandeaspiranter kunna vara av värde för de extra tjänstemännen, i det att densamma skulle skänka ökat intresse åt arbetet och innebära en sporre till anspänning av krafterna. För att icke i onödan binda kammarrätten synes det böra lämnas öppet för kammarrätten att uppdraga även åt extra tjänsteman utan amanuensförordnande att mot åtnjutande av visst föredragandearvode såsom föredragandeaspirant fullgöra sådan föredragning, varom här är fråga. Antalet föredragandeaspiranter torde icke behöva fixeras i vidare mån än att arvode icke må samtidigt utgå till flera än två sådana.

Till frågan om de extra föredragandenas och föredragandeaspiranternas föredragningstid och tjänstgöringsförhållanden i övrigt skola de sakkunniga återkomma (sid. 69—70).

Sekreteraren skulle såsom hittills kunna av presidenten åläggas viss föredragningsskyldighet. Detta torde emellertid komma att ske endast i ganska begränsad omfattning, för åstadkommande av viss tillfällig lättnad i arbetsbördan för ledamot eller extra föredragande.

De extra föredragandena och föredragandeaspiranterna skulle alltså intaga en ställning inom kammarrätten, som skulle hava sin närmaste motsvarighet i den ställning, som inom hovrätterna tillkommer fiskalerna och fiskalsaspiranterna, särskilt vad arten av deras arbete angår. Men betydande skiljaktigheter förekomma jämväl och detta av sådan beskaffenhet, att de påkalla en väsentligt annan lönegradsplacering för de extra föredragandenas del än för fiskalernas.

Fiskalsbefattningarna inom hovrätterna äro passagetjänster, vilkas innehavare hava stora utsikter att inom en relativt begränsad tidsrymd vinna befordran inom de allmänna domstolarna och även inom förvaltningen. Med hänsyn härtill hava genom Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1941 till rikets hovrätter (nr 365) angående avlöning till vissa icke-ordinarie befattningshavare vid hovrätterna följande avlöningsbestämmelser meddelats beträffande dem. Fiskal skall uppbära lön enligt 15 löneklassen. Efter att under sammanlagt ett och ett halvt år hava tjänstgjort såsom fiskal må han från och med nästkommande kalenderkvartal uppflyttas i 21 löneklassen. I övrigt skola för fiskal i tillämpliga delar lända till efterrättelse de i civila icke-ordinariereglementet meddelade bestämmelserna, varvid befattning såsom fiskal med avlöning enligt 15 respektive 21 löneklassen skall anses motsvara befattning inom lönegraden Ex 18 respektive Eo 22. För fiskal äger hovrätten utsträcka semestertiden utöver den som följer av vad nu stadgats,

dock att den sammanlagda semestertiden icke må överstiga 45 dagar. Arvode till fiskalsaspirant utgår med 3 360 kronor för helt år räknat. I övrigt skola för fiskalsaspirant i tillämpliga delar gälla de i civila icke-ordinariereglementet för extra tjänsteman inom lönegraden Ex 9 meddelade bestämmelserna.

De extra föredragandena inom kammarrätten skulle med all säkerhet icke komma att intaga en i befordringsavseende så gynnad ställning som fiskalerna inom hovrätterna. Detta måste bliva en naturlig följd redan av det förhållandet, att kammarrätten icke intager och icke heller för framtiden kan förväntas komma att intaga en sådan central ställning inom förvaltningen, som ens i någon mån motsvarar den centrala ställning, vilken rikets hovrätter intaga inom domstolsväsendet icke blott såsom domstolar utan även i egenskap av utbildningsanstalter för landets domarkår inom främst de allmänna domstolarna. Till följd av de sämre befordringsmöjligheterna för befattningshavare inom kammarrätten kunna sådana avlöningsförmåner, som tillkomma fiskalerna, icke anses bliva tillräckliga för de extra föredragandena inom kammarrätten.

För att belysa befordringstakten inom kammarrätten under senare år hava de sakkunniga låtit upprätta den å sid. 64 intagna tabellen, som utvisar — beträffande samtliga under de sista femton åren utnämnda kammarrättsråd och samtliga ännu icke befordrade assessorer med egen rotel ävensom de förutvarande assessorer, vilka för närvarande äro föredragande i regeringsrätten — den ålder, vid vilken de erhöllo sitt första förordnande såsom extra föredragande eller adjungerad ledamot, respektive stadigvarande förordnande såsom extra föredragande eller assessor och utnämning till kammarrättsråd eller förordnande såsom kammarrättsråd med vikariatslön.

Såsom härav framgår har medelåldern varit för utnämning till kammarrättsråd 45 år och för förordnande till assessor i lönegrad Eo 27 38 år. En med stöd av 1942 års statskalender gjord jämförelse med hovrätterna visar, att hovrättsråden fått sin utnämning i Svea hovrätt vid en medelålder av 39 år och i de övriga hovrätterna vid en medelålder av 37 år.

Vid här angivna förhållande synes det vara angeläget att ordna ett flertal fasta befattningar för sådana tjänstemän, som i avvaktan på befordran till assessorer tjänstgöra inom kammarrätten. Antalet sådana befattningar synes böra vara 6, motsvarande en extra föredragandebefattning inom varje division. Av dessa befattningar böra lämpligen 3 i likhet med den nuvarande extra föredragandebefattningen placeras i lönegrad Eo 24 och 3 i lönegrad Eo 21. Genom en dylik löneskala uppnår man en gradvis förbättrad löneställning för de blivande ledamöterna.

Ersättningen till sådana föredragandeaspiranter, som äro amanuenser eller hava amanuensförordnande, är beroende av till vilken lönegrad amanuensbefattningarna anses böra hänföras, vilken fråga behandlas i annat sammanhang (sid. 93). För två arvoden till föredragandeaspiranter utan amanuensförordnande synes böra beräknas samma belopp som utgår till fiskalsaspirant i hovrätt eller 3 360 kronor för vardera för år räknat.

Tabell, utvisande vissa befordringsförhållanden inom kammarrätten.

Befattningshavare	Födelseår	Första förordnande såsom		Förordnad till extra föredragande i lönegrad Eo 24		Förordnad till assessor i lönegrad Eo 27		Utnämning till kammarrättsråd	
		extra föredragande (dessa befattningar inrättades år 1923)	adjungerad ledamot eller assessor	År	Ålder	År	Ålder	År	Ålder
Kammarrättsråd.									
Kuylenstierna ..	1889	—	—	—	—	—	—	1929	40
Wahlberg	1884	—	1916	—	—	1920	36	1929	45
Sivert	1893	1923	1920	1923	30	1930	37	1933	40
Bratt	1893	1923	1921	1925	32	—	—	1934	41
Franzén	1886	—	—	—	—	1926	40	1935	49
Wikström	1891	1923	1921	—	—	1926	35	1936	45
Rosenqvist	1894	1923	1922	1926	32	1930	36	1937	43
Engblom.....	1892	1923	1922	—	—	1929	37	1938	46
Stern	1886	—	1917	—	—	1929	43	1941	55
Hedelius.....	1894	1925	1927	1929	35	1934	40	1941	47
Almqvist	1896	1925	1928	1929	33	1934	38	1942	46
Assessorer, t. f. kammarrättsråd.									
Neuendorff.....	1890	1924	1925	—	—	1929	39	t. f. 1941	51
Thore	1897	1928	1929	1934	37	1935	38	» 1942	45
Eriksson.....	1894	1929	1929	—	—	1935	41	» 1942	48
Psilander	1900	1928	1929	1931	31	1934	34	» 1942	42
Assessorer.									
Sjöström	1894	1924	1927	1929	35	1931	37	—	—
von Unge	1899	1929	1929	—	—	1935	36	—	—
Lidbom	1892	1928	1930	1935	43	1936	44	—	—
Sandeborg	1899	1929	1929	—	—	1936	37	—	—
Bodin..	1898	1930	1930	—	—	1936	38	—	—
Björklund	1901	1930	1931	1936	35	1936	35	—	—
de Laval.....	1896	1930	1931	1936	40	1937	41	—	—
Sivertsson	1899	1936	1935	1940	41	1941	42	—	—
Ankarswärd	1900	1936	1936	1937	37	1942	42	—	—
Olofson	1899	1936	1936	1942	43	1942	43	—	—
Boström	1906	1936	1936	1942	36	1942	36	—	—

Divisionsordförande.

På sätt förut är anmärkt, bör varje division stå under ledning av en ordförande. En dylik anordning är att betrakta såsom ett synnerligen viktigt led i kammarrättens omorganisation. Förefintligheten av en divisionsordförande

måste antagas komma att verksamt bidraga till realiserandet av de syften, som omorganisationen bör tillgodose.

Ordföranden bör för att kunna rätt fylla sin uppgift deltaga i handläggningen och avgörandet av alla mål och ärenden å divisionen. Han skall leda arbetet å divisionen samt tillse, att detsamma bedrives i stadgad ordning och utan onödig tidsutdräkt ävensom att tjänstemännen å divisionen fullgöra sina skyldigheter, i viss utsträckning kontrolläsa mål och ärenden, som å divisionen föredragas av extra föredraganden, föredragandeaspirant eller sekreteraren, justera å divisionen förda protokoll, ensam på annan ledamots, extra föredragandens, föredragandeaspirants eller sekreterarens föredragning besluta kommunikation i mål, där sådan erfordras, ävensom föra minnesbok å divisionen, vilken minnesbok bör innehålla icke blott uppgifter om de åtgärder, som beslutats i de mål och ärenden, vilka föredragits å divisionen, utan även minnesanteckningar om de mål, i vilka kammarrättens beslut anses vara av principiell betydelse eller prejudicerande karaktär.

Enligt § 12 i gällande instruktion har föredragande ledamot eller annan föredragande, som kammarrätten därtill bemyndigar, att, där så anses erforderligt, infordra förklaringar samt lämna vederbörande tillfälle att inkomma med påminnelser ävensom inhämta yttranden från ämbetsverk och myndigheter. Enligt vad de sakkunniga inhämtat begagna sig kammarrättens ledamöter och extra föredragande endast i mycket ringa utsträckning av ifrågavarande befogenhet, utan överlåta i allmänhet åt vederbörande avdelning att besluta erforderlig kommunikation, varvid visserligen givetvis föredragningen begränsas till en redogörelse för de faktorer, vilka inverka på bedömandet av kommunikationens erforderlighet.

Det vill emellertid förefalla, som om föredragning för kommunikation icke borde under några förhållanden förekomma å avdelning, utan synes i de fall, där vederbörande referent finner kommunikation påkallad, sådan böra på förslag av denne beslutas av divisionsordföranden. Härigenom kan möjligen genomförandet av sådan vidgad skriftlig procedur, som bevillningsutskottet vid 1941 års riksdag efterlyst, kunna i viss mån underlättas. Därest ordföranden för sin del finner, att målet kan i befintligt skick avgöras och förty vägrar besluta kommunikation, skall frågan givetvis gå till avgörande å den dömande avdelningen.

Jämlikt § 33 i kammarrättens instruktion skall, när presidenten är hindrad att förrätta sitt ämbete, så ock vid inträffande ledighet å presidentämbetet, därest icke annorlunda av Kungl. Maj:t förordnas, äldsta tjänstgörande kammarrättsrådet utöva detsamma. Denna bestämmelse tillämpas vanligen så, att äldsta kammarrättsrådet mot åtnjutande av föreskriven vikariatsersättning uppehåller presidentämbetet jämte egen befattning. Det har emellertid även inträffat, att vikarie förordnats för äldsta kammarrättsrådet, då denne under vakans å presidentämbetet uppehållit detsamma. Den äldsta tjänstgörande kammarrättsrådet sålunda tillkommande befogenheten synes efter införande av ordförandeskap å divisionerna böra tillkomma äldsta tjänstgörande divisionsordföranden.

Ordförande å division bör förordnas av Kungl. Maj:t tills vidare under högst fem år. För varje gång ordförande skall förordnas bör presidenten hava att därom hos Kungl. Maj:t göra anmälan.

Ordföranden skall åtnjuta särskilt arvode. Detta bör enligt de sakkunnigas mening utgå med samma belopp som tillkommer ordförande å division i hovrätt eller 2 500 kronor för år räknat.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat hava 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga under övervägande bland annat frågan om lönesättningen för byråchefer vid civilförvaltningen och i anledning därav i skrivelse den 1 juli 1941 till presidenten i kammarrätten hemställt att få del av de synpunkter, som enligt hans mening vore att med avseende å kammarrätten anlägga å spörsmålet om byråchefstjänsters och därmed jämförliga befattningars differentiering och placering i lönehänseende. Såsom svar däråa har kammarrättens president i skrivelse den 30 augusti 1941 uttalat bland annat, att fråga torde komma att väckas, huruvida icke särskilda ordförandeposter, i likhet med vad fallet vore inom hovrätterna, borde inrättas på kammarrättens divisioner. Vid bifall till ett sådant förslag torde — har presidenten uttalat — ersättning utöver lönen till kammarrättsråd komma att tillerkännas de ledamöter, som bleve utsedda till dessa poster, och presidenten ville uttala den förhoppningen, att berörda förmåner om möjligt komme att utgöra integrerande del av avlöningen, varav skulle följa en för vederbörande befattningshavare förmånligare ställning i pensionshänseende. De eventuella divisionsordförandena borde i lönetekniskt avseende principiellt behandlas lika med motsvarande tjänstehavare inom hovrätterna.

De sakkunniga vilja för sin del instämma i vad kammarrättens president i berörda skrivelse till 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga i förevarande ämne anfört och såsom sin mening uttala, att därest divisionsordförandena i hovrätt prövas böra i utbyte mot det arvode, som de för närvarande uppbära, placeras i högre lönegrad än A 30, vari de nu befinna sig, divisionsordförandena i kammarrätten böra komma i åtnjutande av samma ställning i löneavseende som divisionsordförandena i hovrätt.

Ordning för kammarrättens sammanträden å dömande avdelning inom division m. m.

Enligt nu gällande instruktion för kammarrätten hålles *ordinarie session* dels från och med den 14 januari till och med den 15 juni dels ock från och med den 14 september till och med den 20 december. Under tisdagen och onsdagen närmast efter påsk äga dock ledamöterna åtnjuta befrielse från eljest å dessa veckodagar förekommande föredragningsskyldighet. Under *sommarmånaderna* eller tiden från och med den 16 juni till och med den 13 september tjänstgör varje ledamot 45 dagar. Minst 6 ledamöter skola alltid under denna tid vara i tjänst.

Under ordinarie session och under sommarmånaderna sammanträder kammarrätten dels till plenum, där så erfordras, en dag i varje vecka dels ock

å särskilda avdelningar med den sammansättning, som för varje fall är stadgad, så många dagar i varje vecka och så lång tid varje dag, som erfordras för fullgörande av den envar av dem åliggande skyldigheten att å division föredraga mål och ärenden under ordinarie session minst 3·5 timmar i varje vecka och under sommarmånaderna minst 3 timmar i varje vecka. Under tiden mellan den 20 december och den 14 januari sammanträder kammarrätten allenast för handläggning av mål och ärenden, som påkalla ofördröjlig behandling. Minst 6 ledamöter skola i den mån det erfordras deltaga i dessa måls och ärendens handläggning. Tiden för kammarrättens sammanträden bestämmes av presidenten, som jämväl äger kalla till extra sammanträde, då sådant på grund av ärendes brådskande beskaffenhet eller för vinnande av ett skäligt arbetsresultat eller eljest finnes nödigt.

Tiderna för ordinarie session synas de sakkunniga kunna behållas i stort sett oförändrade. Några smärre förändringar torde dock böra företagas. Till en början synes det uppehåll i ordinarie session, som nu förekommer vid påsken, böra utsträckas att omfatta även skärtorsdagen och således en hel vecka eller tiden från och med torsdagen före till och med onsdagen efter påsk. Vidare böra vederbörande ledamöter å division — i överensstämmelse med vad som gällde för hovrätterna före införandet av den där nu tillämpade, av inga detaljerade tidsbestämmelser reglerade föredragningsordningen — då division efter åtnjuten sommarledighet återinträder i tjänstgöring, få åtnjuta befrielse från sammanträde under två dagar, så att de komma i tillfälle att bereda mål till föredragning utan att detta arbete inkräktar på dem tillförsäkrade sommarferier. Denna befrielse bör ifrågakomma under de efter sommarledighetens slut först infallande två sessionsdagar, då till handläggning enligt fastställd indelning eljest skolat företrädesvis förekomma mål och ärenden, vilkas föredragning tillhör ledamot, dock med skyldighet för dömande avdelning att därunder sammanträda för behandling av mål eller ärende, med vars handläggning ej kan anstå. Däremot synes det uppehåll i ordinarie session, som förekommer omkring julen, böra begränsas med en vecka, så att den s. k. vårsessionen framdeles kommer att börja den 7 i stället för som hittills den 14 januari.

De sakkunniga hava således principiellt icke någon erinran att framställa däremot, att såväl ledamöterna som andra föredragande omkring julen erhålla befrielse från den vanliga föredragningsskyldigheten. Ett visst uppehåll i föredragningen synes nämligen erforderligt för att bereda vederbörande tillfälle till rådrum för återställning av eventuellt mellan ledamöterna cirkulerande, särskilda undersökningar krävande eller mera vidlyftiga mål och ärenden samt utförande av nödiga förarbeten för mera vidlyftiga mål eller ärenden, som äro avsedda att föredragas under den följande sessionen. Det bör dock åligga de dömande avdelningarna inom divisionerna att under tiden mellan den 20 december och den 7 januari efter kallelse av presidenten eller divisionsordföranden sammanträda så ofta sådant tarvas för behandling av mål eller ärende, däri omständigheterna påkalla ofördröjlig handläggning, eller sådant sammanträde av annan anledning erfordras såsom t. ex. för åter-

ställning av sådana mål och ärenden, vilka föredragits i slutet av höstsessionen och ej hunnit återställas före sessionens slut.

Angående föredragningstiden gäller för närvarande, att ledamöterna föredraga envar 3·5 timmar i veckan under ordinarie session och 3 timmar i veckan under sommarmånaderna samt att den extra föredraganden föredrager 4·5 timmar i veckan under ordinarie session och 4 timmar i veckan under sommarmånaderna, varjämte sekreteraren föredrager 1 timme i veckan under ordinarie session. Således förekommer varje vecka i kammarrätten under ordinarie session föredragning av mål och ärenden å division under sammanlagt (30 × 3·5 =) 105 timmar av 30 ledamöter (108·5 timmar av 31 ledamöter) jämte 4·5 timmar av extra föredraganden och 1 timme av sekreteraren eller tillhopa 110·5 timmar, varifrån dock skall avräknas den tid, som, olika allt efter omständigheterna, åtgår för återställning av kontrollästa mål och ärenden.

Enligt 1923 års arbetsordningar för hovrätterna gällde före år 1929 vidtagna ändringar, att tjänstgörande division skulle sammanträda, med undantag för inom hovrätterna förekommande jul- och påskferier, 4 timmar varje helgfri måndag, tisdag, torsdag och fredag. Genom de år 1929 vidtagna ändringarna upphävdes denna och andra tidsbestämmelser, som avsågo att reglera hovrättsledamöternas tjänstgöring å division. I stället reglerades arbetstakten inom hovrätterna genom införandet av bestämmelser därom, att vissa en division tilldelade mål skulle vara föredragna före början av divisions ledighet under sommarferierna och före början av julferierna.

Det skulle givetvis vara av stort värde, om någon motsvarande bestämmelse kunde meddelas beträffande föredragningen av mål och ärenden inom kammarrätten. Det är emellertid uppenbart, att betydande svårigheter ställa sig i vägen för en dylik reform. På sätt framgår av de vid betänkandet fogade bil. A och B är antalet till kammarrätten under olika år inkommande mål och ärenden synnerligen växlande. Med hänsyn såväl härtill som till enbart den omständigheten, att antalet inkommande mål och ärenden under alla förhållanden är synnerligen stort — enligt vad den å sid. 95 intagna tabellen visar, för vart och ett av åren 1939, 1940 och 1941 överstigande 10 000 — måste det ställa sig mycket vanskligt att i förväg göra några hållbara beräkningar rörande den tid och de arbetskrafter, som komma att erfordras för handläggningen av de inkommande målen och ärendena. Sådana beräkningar försvåras ytterligare så länge kammarrätten har en så pass omfattande arbetsbalans som för närvarande. Det har vid sådant förhållande icke synts de sakkunniga möjligt att i varje fall för närvarande föreslå några bestämmelser av den innebörd, att det skulle åligga kammarrätten att inom viss tid efter det mål och ärenden inkommit till kammarrätten handlägga desamma. Måhända blir det möjligt att upptaga denna tanke till förnyad omprövning, därest kammarrättens arbetsbalans skulle väsentligt nedbringas och tillströmningen av mål till kammarrätten skulle komma att mera avsevärt begränsas.

Det vill dock förefalla de sakkunniga, som om nu gällande bestämmelser

om föredragningstiden för ledamöter och andra föredragande skulle — under förutsättning att fast organiserade divisioner, på sätt de sakkunniga förut ifrågasatt, inrättas och att envar av dessa kommer att bestå av ordförande och fyra andra ledamöter jämte en extra föredragande — kunna i viss mån revideras. De föredragande ledamöterna skulle å ena sidan komma att erhålla en viss minskning i sin arbetsbörda genom att ordföranden skulle deltaga i handläggningen av alla mål och ärenden å divisionen samt genom den av de sakkunniga föreslagna anordningen, enligt vilken aldrig flera än två ledamöter skulle utöver ordföranden deltaga i handläggningen av mål och ärenden å dömande avdelning. Ledamöternas bisittningsskyldighet vid föredragning av annan bleve nämligen härigenom minskad. Men å andra sidan skulle den å varje enskild ledamot fallande kontrolläsningsskyldigheten komma att ökas, om antalet i dömande avdelning inom division deltagande ledamöter generellt begränsades till tre, då den sammanlagda kontrolläsningsskyldigheten inom divisionen således bleve fördelad på ett mindre antal ledamöter än för närvarande. Härutöver synes emellertid dels ledamöterna kunna åläggas viss skyldighet att kontrolläsa mål och ärenden, som föredragits av extra föredraganden, föredragandeaspirant eller sekreteraren, dels ock den sammanlagda föredragningsskyldigheten per vecka av 24 ledamöter och 6 extra föredragande kunna bestämmas till 120 timmar, motsvarande för 6 divisioner 4 timmars session under 5 dagar i veckan eller, om man så vill, 5 timmars session under 4 dagar i veckan. Presidenten eller på hans uppdrag ordföranden bör hava att allt efter omständigheterna inom ramen av denna minimitid av 20 sessionstimmar i veckan bestämma tiden för divisionens sammanträden. Ordföranden bör äga, där han för särskilda fall finner sådant påkallat, föreskriva, att sammanträde å divisionen skall utsträckas utöver 20 timmar för vecka räknat. Av tillfälliga omständigheter påkallade jämkningar i den en gång fastställda indelningen böra kunna av presidenten medgivas, givetvis inom ramen för den för vecka fastställda sessionstiden. Därest sammanträde å division pågår endast under viss del av vecka eller antalet å divisionen tjänstgörande ledamöter för längre eller kortare tid minskas, bör sådan reduktion av sessionstiden äga rum, att ledamöterna icke betungas med mera än normalt arbete. Under sommarmånaderna synes sessionstiden böra efter presidentens bestämmande kunna begränsas till 17 timmar i veckan, motsvarande 4·25 timmars session under 4 dagar.

Nyss angivna sessionstid av 20 timmar i veckan är å andra sidan att normalt betrakta såsom maximal. Det lärer nämligen icke under vanliga förhållanden vara möjligt att av ordföranden, som skall deltaga i handläggningen av alla mål och ärenden å divisionen, utkräva en längre tid för tjänstgöring å divisionen eller att av ledamöterna och de extra föredragandena fordra en längre sammanlagd föredragningstid per vecka. I allmänhet torde den regelmässiga sammanlagda föredragningstiden av 20 timmar per vecka å varje division (= 120 timmar å 6 divisioner) kunna beräknas komma att under ordinarie session utnyttjas så, att föredragning verkställes av extra föredraganden under omkring 4·5 timmar och av ledamöterna under sammanlagt omkring 14

timmar eller av envar av 4 ledamöter under 3·5 timmar, under det att den återstående tiden av 1·5 timme kan beräknas i allmänhet åtgå för återställning av kontrollästa mål och ärenden ($24 \times 3{\cdot}5 + 6 \times 4{\cdot}5 + 6 \times 1{\cdot}5 = 120$ timmar). I sådana fall, där föredragning av föredragandeaspirant eller sekreteraren skall äga rum, må denna ersätta föredragning av ledamot eller extra föredragande men icke överstiga 1 timme i veckan å varje division. Det bör tillkomma presidenten att bestämma om föredragningsskyldighetens fördelning mellan ledamöterna inbördes samt mellan dessa och den extra föredraganden ävensom om föredragning av föredragandeaspirant, med rätt för presidenten att å respektive divisionsordförande överlåta bestämmanderätten i nämnda hänseenden.

Kontrolläsning av föredragna mål och ärenden bör liksom under nuvarande förhållanden verkställas. De sakkunniga hava redan såsom en av ordförandens uppgifter angivit kontrolläsning i viss utsträckning av mål och ärenden, som å divisionen föredragas av extra föredraganden, föredragandeaspirant eller sekreteraren. Det är emellertid icke möjligt att betunga ordföranden med kontrolläsningen av alla sådana mål och ärenden. Då det icke heller torde vara möjligt att angiva vissa grupper eller slag av mål och ärenden, som efter föredragning av extra föredraganden, föredragandeaspirant eller sekreteraren skola kontrolläsas av ordföranden, lärer icke finnas annan utväg att fixera begränsningen av hans kontrolläsningsskyldighet än att föreskriva, att den under viss tidsrymd verkställda föredragningen av extra föredraganden, föredragandeaspirant eller sekreteraren skall kontrolläsas av ordföranden. Denna tidsrymd synes icke böra överskrida två timmars föredragning. De mål och ärenden, som därutöver å dömande avdelning inom en division föredragas av extra föredraganden, föredragandeaspirant eller sekreteraren, böra kontrolläsas av annan å divisionen tjänstgörande ledamot än ordföranden efter fördelning mellan de å divisionen tjänstgörande ledamöterna på sätt divisionen närmare bestämmer. Mål och ärenden, som föredragas av ledamot, skola kontrolläsas av den ledamot, som jämte ordföranden deltager i avgörandet; från sådan kontrolläsning skall alltså ordföranden alltid vara befriad.

Det skall åligga föredragande (ledamot såväl som extra föredragande, föredragandeaspirant och sekreteraren) att vid föredragningen hava förslag till beslut och vid föredragning å dömande avdelning jämväl förslag till rubrik skriftligen avfattade. Vid föredragning av extra föredragande, föredragandeaspirant eller sekreteraren skola dessa förslag vara mångfaldigade, så att varje ledamot har ett exemplar därav att tillgå vid föredragningen. Det skall även åligga sådan föredragande att hava låtit mångfaldiga nödiga sammanställningar och tabeller m. m. dylikt.

Mål och ärenden, som äro av beskaffenhet att böra handläggas å dömande avdelning inom division, skola fördelas mellan ledamöterna efter hittills gällande grunder. Varje ledamot skall hava sin rotel.

Från dessa rotlar böra mål och ärenden överlämnas till den å divisionen tjänstgörande extra föredraganden efter beslut av divisionsordföranden. Till

extra föredraganden skola överlämnas alla slags mål och ärenden, således icke endast vissa grupper av dem, ty endast härigenom kan man uppnå den allsidiga utbildning av de extra föredragandena, som man vill eftersträva. Varje extra föredragande skall hava sin rotel, i vilken de överlämnade målen och ärendena införas. Föredragandeaspirant skall hava att föredraga sådana mål och ärenden, som överlämnats till extra föredragande. Det skall tillkomma divisionsordföranden att tillse, att icke till extra föredraganden respektive föredragandeaspirant överlämnas sådana mål och ärenden, som på grund av mera säregen, invecklad eller vidlyftig beskaffenhet icke lämpa sig för föredragning av yngre och oprövade krafter. Om överlämnande av mål till sekreteraren skall presidenten bestämma.

Kammarrättens förstärkning med särskild sakkunskap i vissa mål.

Vid handläggningen av mål angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis tillföres kammarrätten särskild sakkunskap i sådana frågor. Då kammarrätten i andra frågor anser sig hava behov av särskild sakkunskap, står det kammarrätten öppet att införskaffa sådan genom hänvändelse till andra ämbetsverk och myndigheter. Detta förekommer i viss utsträckning och lärer i allmänhet vara till fyllest.

Emellertid torde det på ytterligare två områden förekomma sådant permanent behov av förstärkt sakkunskap, att särskilda anordningar synas böra vidtagas för att tillföra kammarrätten densamma eller göra den lättare tillgänglig för kammarrätten än som kan ske genom remisser i de särskilda fallen till viss sakkunnig myndighet.

I de likalydande motionerna I: 30 och II: 43 vid 1941 års riksdag framhölls på tal om behovet av reformer i avseende å beskattningsmyndigheternas sammansättning och verksamhet, att beträffande de två högsta instanserna brister förelåge i utbildning och erfarenhet hos ledamöterna i fråga om bokföring, balansteknik och näringsliv.

Då kammarrätten yttrade sig över motionerna, framhöll kammarrätten bland annat, hurusom varje ledamot genom ingående och småningom mångårigt sysslande med i beskattningsmålen uppkommande bokföringsfrågor uppnådde en betydande erfarenhet, samt att, då i fråga om bokföring, balansteknik och näringslivets problem särskild specialkunskap erfordrades, de skattskyldiga, vilka i dessa fall mestadels vore mera betydande företagare, ofta tillhandahölle sakkunniga utlåtanden, varjämte kammarrätten erinrade om att kammarrätten på hithörande område även undantagsvis toge initiativ till sådana utredningar genom remiss till olika myndigheter och institutioner.

Med hänsyn till vad kammarrätten anfört fann bevillningsutskottet, att det av motionärerna avsedda syftet med deras förslag redan med nu gällande föreskrifter kunde bliva tillgodosett i erforderlig omfattning, i anledning varav utskottet fann motionärernas förslag i nu berörda hänseende icke böra föranleda några särskilda åtgärder. Riksdagen beslöt i enlighet därmed.

Vad kammarrätten och bevillningsutskottet sålunda anfört är givetvis fullt riktigt. Det vill emellertid förefalla de sakkunniga, som om det under stundom skulle kunna vara av visst värde för kammarrätten att kunna redan inom ämbetsverket hava tillgång till särskild sakkunskap i frågor om bokföring och balansteknik. Det kan nämligen förväntas, att behovet av dylik sakkunskap särskilt kommer att vid handläggningen av krigskonjunkturskattemålen göra sig mera gällande än hittills.

Ett annat område, där för kammarrättens del behov av särskild sakkunskap föreligger, är det som rör uppskattning av inkomst av skog. Bestämmelserna om rätt till avdrag för värdeminskning av skog äro av den skogstekniska och invecklade natur, att det ej sällan, enligt vad för de sakkunniga uppgivits, skulle vara av värde att inom kammarrätten äga tillgång till forstlig sakkunskap av samma slag som den, vilken enligt 126 § taxeringsförordningen skall vara representerad hos de särskilda ledamöter, vilka inom kammarrätten skola deltaga i handläggningen av mål angående taxering till skogsaccis.

De särskilda slag av sakkunskap, varom här är fråga, skulle kunna tillföras kammarrätten genom att förordnande meddelades två eller möjligen flera, var på sitt område sakkunniga personer att i fall av behov biträda kammarrätten, en eller möjligen två i frågor rörande bokföring och balansteknik samt en eller två i frågor om uppskattning av inkomst av skog. Dessa särskilda sakkunniga skulle icke blott stå till kammarrättens och dess ledamöters förfogande för rådfrågning och överläggningar utan även vara skyldiga att på anmodan avgiva skriftliga yttranden i till dem remitterade mål eller ärenden och att efter kallelse infinna sig i kammarrätten för att närvara vid handläggningen av visst mål eller ärende, givetvis utan rätt att deltaga i kammarrättens beslut.

Ersättningen till de sakkunniga synes lämpligen böra utgå med dels ett mindre arvode dels ock ersättning för varje särskilt uppdrag. Kostnaden torde kunna förslagsvis beräknas till 4 000 kronor.

Fastighetstaxeringsavdelningen.

Rörande fastighetstaxeringsavdelningen, dess organisation och arbetssätt hänvisas till sid. 9 och 15.

Å fastighetstaxeringsavdelningen är arbetet ordnat på ett sätt, som rätt avsevärt avviker från vad som gäller eller kan komma att gälla för övriga avdelningar i kammarrätten. Anledningen härtill är huvudsakligen de å avdelningen handlagda målens beskaffenhet men även den omständigheten, att fastighetstaxeringsmål ej inkomma till kammarrätten såsom övriga mål med en någorlunda jämn fördelning å de olika åren utan dels till ett mindre antal varje år och dels till ett större antal vart femte år eller året näst efter det, då allmän fastighetstaxering ägt rum. Slutligen påverkas arbetet å avdelningen i hög grad därav, att särskilda sakkunniga personer skola såsom ledamöter deltaga i målens handläggning därstädes.

Vid målens handläggning måste iakttagas, att mål, som äga inbördes sammanhang, behandlas i möjligaste mån samtidigt och i närvaro av samma särskilda ledamöter. Fördenskull plägar den nuvarande ordföranden å avdelningen, enligt vad han meddelat de sakkunniga, låta verkställa en sortering av målen efter i huvudsak följande grunder. Först uppdelas målen i två grupper, nämligen fastighetstaxeringsmål och skogsaccistaxeringsmål. Beträffande målens hänförande till dessa grupper tillämpas följande regler: Seriemål avskiljas och bilda särskilda grupper (seriegrupper), allt efter processobjektets beskaffenhet (t. ex. bensinkiosker, objektiv skatteplikt för särskilda grupper av hus, tillhörande vissa institutioner såsom järnväg, post m. m., markområden för sjukhus m. fl.) och oberoende av till vilket län dessa gruppmål höra. Mål angående taxering av vattenfallsfastighet sammanföras till särskilda grupper (vattenfallsgrupper) allt efter de vattendrag de beröra och med viss fördelning av målen inom vattenfallsgruppen. Återstoden mål indelas i grupper efter länen (länsgrupper), vilka i sin tur grupperas i mål angående taxering av jordbruksfastighet, skogsfastighet och annan fastighet (utom vattenfallsfastighet). Med hänsyn till antalet mål i de olika serie-, vattenfalls- och länsgrupperna samt målens beräkneliga svårighetsgrad fördelas därefter samtliga grupper å föredragandena. Eventuella felbedömningar justeras under sessionens fortgång.

I övrigt är arbetet ordnat på följande sätt. Avdelningen sammanträder året näst efter det, då allmän fastighetstaxering ägt rum, varjämte session skall, efter presidentens bestämmande, hållas, när det med hänsyn till antalet inkomna mål prövas erforderligt, dock minst en gång årligen. Innan session börjar, åtnjuta de blivande föredragandena å avdelningen partiell tjänstledighet under omkring en månad, d. v. s. befrielse från annan tjänstgöring än skyldigheten att bereda mål till föredragning under den stundande sessionen. Session fortgår tills alla till avdelningens handläggning hörande mål, som äro i skick att kunna företagas till slutlig prövning, blivit avgjorda. Under pågående session sammanträder avdelningen — med avbrott för fyrtiofem dagar under sommarmånaderna, för tiden från och med måndagen före till och med fredagen efter påsk samt under tiden den 21 december—den 13 januari — fyra timmar varje helgfri måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag. Avdelningen består av 3 kammarrättsråd, av vilka en är ordförande, och vanligen 4 assessorer (under de kortvariga sessionerna 3 assessorer) samt de särskilda ledamöterna. Föredragningen å avdelningen fullgöres av de där tjänstgörande assessorerna. Efter målens föredragning verkställes kontrolläsning av desamma, vilket arbete utföres av den ordinarie ledamot, som jämte ordföranden deltagit i handläggningen av målen; ordföranden och de särskilda ledamöterna äro således befriade från sådan skyldighet.

Enligt kungl. brev den 16 april 1930 skall därjämte under pågående session å fastighetstaxeringsavdelningen annan ordinarie ledamot å avdelningen än ordföranden minst en timme i veckan å tid, då avdelningen icke sammanträder, i närvaro av ordföranden och den andre ordinarie ledamoten

föredraga sådana till fastighetstaxeringsavdelningens handläggning icke hörande mål, som av presidenten tilldelas honom.

Efter genomförandet av den ifrågasatta organisationen med fasta divisioner inom kammarrätten får under de tider, då fastighetstaxeringsavdelningen skall sammanträda, arbetet å en av de ordinarie divisionerna nedläggas och denna division i stället organiseras såsom fastighetstaxeringsavdelning. Såvitt de sakkunniga hava sig bekant, saknas anledning att ordna arbetet å denna avdelning på principellt annat sätt än hittills. Det längre avbrott i tjänstgöringen omkring påsken, som förekommer å fastighetstaxeringsavdelningen i förhållande till kammarrättens övriga avdelningar, har vid avdelningens tillskapande motiverats med dels arbetets forcering å avdelningen och dels hänsynen till de särskilda ledamöterna, som icke ansågos kunna med säkerhet påräknas för regelbunden tjänstgöring vid denna tid. Då dessa skäl för längre avbrott i tjänstgöringen å fastighetstaxeringsavdelningen omkring påsk än å kammarrättens övriga divisioner alltjämt i huvudsak äga giltighet, hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå någon ändring härutinnan.

Emellertid lära de arbetskrafter, som enligt den förut uppgjorda planen skola finnas å en vanlig division inom kammarrätten, i regel icke komma att räcka för utförande av arbetet å fastighetstaxeringsavdelningen. Till tjänstgöring å denna avdelning bruka nämligen, såsom nyss nämnts, indelas 3 kammarrättsråd och 4 assessorer (under de kortvariga sessionerna 3 assessorer), alltså 2 assessorer mera än som beräknats för en ordinarie division. Däremot erfordras icke någon extra föredragande å fastighetstaxeringsavdelningen, och det lärer icke ens finnas utrymme eller användning för en dylik i det å denna avdelning tillämpade systemet. Det torde alltså bliva nödvändigt att, när fastighetstaxeringsavdelningen sammanträder, utbyta den extra föredraganden mot en assessor och att därjämte förordna en ny assessor. Det blir nämligen efter genomförandet av en fast organiserad divisionsindelning icke — i varje fall icke för någon längre tid — möjligt att rubba organisationen genom det sönderbrytande av densamma, som föranledes därav, att antalet ledamöter i en ordinarie division minskas från fem till något annat tal. Omvandlingen av en sådan division till fastighetstaxeringsavdelning kommer på detta sätt icke att, såsom under nuvarande förhållanden till stort förfång för arbetets jämna gång är fallet, åstadkomma någon som helst rubbning i de övriga divisionernas organisation eller arbete, något som också måste anses vara ett oavvisligt krav på organisationen såsom sådan. Likaså lärer det bliva nödvändigt att under den tid, då de fastighetstaxeringsavdelningen tilldelade assessorerna åtnjuta partiell tjänstledighet, innan fastighetstaxeringsavdelningen börjar sin session, förordna vikarier för dem.

Divisionsordförandens ställning blir i viss mån en annan å fastighetstaxeringsavdelningen än å de ordinarie divisionerna. Han har hittills brukat deltaga i sammanträdena under endast fyra av de fem sessionsdagarna i veckan, enär hans göromål såsom ledare av divisionens arbete ansetts taga så mycken tid i anspråk, att han saknat möjlighet att deltaga i handläggningen av alla mål å avdelningen. Omfattningen av dessa göromål betingas särskilt

av det redan förut berörda förhållandet, att dels särskilda ledamöter deltaga i målens handläggning och dels föredragningen av målen måste organiseras så, att grupper av likartade mål föredragas i visst inbördes tidssammanhang. I syfte att främja snabbhet och enhetlighet i rättstillämpningen vid målens avgörande måste föredragningen av målen organiseras efter en av ordföranden på förhand uppgjord plan. Denna plan, vid vars uppgörande hänsyn tages till att den till kammarrättens förfogande stående särskilda sakkunskapen effektivt och med minsta möjliga kostnad för statsverket utnyttjas, måste tid efter annan justeras med hänsyn till förfall för särskilda ledamöter eller eljest ombyte av de tjänstemän, som deltaga i målens behandling. Genom dessa sysslor tages ordförandens tid i hög grad i anspråk för arbete av organisatorisk art. Någon förändring i här berörda förhållanden synes icke möjlig att genomföra, i följd varav ordförande å fastighetstaxeringsavdelningen bör kunna av presidenten medgivas viss efter omständigheterna avpassad lindring i den honom såsom divisionsordförande eljest åliggande skyldigheten att deltaga i handläggningen av alla mål och ärenden å divisionen. Då någon föredragning av extra föredragande icke avses att äga rum å fastighetstaxeringsavdelningen, kommer det icke att åligga ordföranden där att kontrolläsa av extra föredragande föredragna mål. Däremot kommer det att åligga honom såsom hittills att kontrolläsa de mål, som under två timmar i veckan föredragas av de båda andra till avdelningen hörande kammarrättsråden. Enligt gällande kungörelse med särskilda föreskrifter om handläggning i kammarrätten av mål angående fastighetstaxering och virkestaxering skall, så länge lokalen för fastighetstaxeringsavdelningen är skild från kammarrättens övriga lokaler, i stället för presidenten ordföranden å avdelningen underteckna från avdelningen utgående expeditioner, som skola å kammarrättens vägnar underskrivas, inkalla de särskilda ledamöterna å avdelningen till tjänstgöring ävensom meddela beslut om fördelningen av föredragningsskyldigheten mellan föredragandena och av skyldigheten att verkställa kontrolläsning mellan de ordinarie ledamöterna å avdelningen. Det vill synas de sakkunniga, som om efter genomförandet av den ifrågasatta omorganisationen dessa befogenheter borde, oavsett var lokalerna för fastighetstaxeringsavdelningen äro belägna, tillkomma ordföranden å avdelningen, dock att rätten att bestämma om fördelningen av kontrolläsningsskyldigheten mellan ledamöterna bör liksom å övriga divisioner tillkomma divisionen själv. Vad undertecknandet av de utgående expeditionerna angår, skulle detta innebära en avvikelse från vad eljest skulle gälla inom kammarrätten, men det synes vara av viss betydelse, att ordföranden erhåller den ytterligare möjlighet att följa arbetet å avdelningen, som underskrivandet av de utgående expeditionerna medför. I här icke närmare berörda avseenden skulle ordföranden å fastighetstaxeringsavdelningen hava samma åligganden som ordföranden å de ordinarie divisionerna.

Ordföranden å fastighetstaxeringsavdelningen skall således hava till uppgift att deltaga i handläggningen och avgörandet av alla mål och ärenden å avdelningen, med rätt likväl för presidenten att medgiva den befrielse härifrån, som kan finnas vara av omständigheterna påkallad. Han skall leda arbetet å

avdelningen samt tillse, att detsamma bedrives i stadgad ordning och utan onödig tidsutdräkt ävensom att tjänstemännen å avdelningen fullgöra sina skyldigheter, inkalla de särskilda ledamöterna till tjänstgöring, besluta om fördelningen av föredragningsskyldigheten mellan föredragandena, kontrollläsa de mål, som å avdelningen föredragas av annan ordinarie ledamot, justera å avdelningen förda protokoll, ensam på annan ledamots föredragning besluta kommunikation i mål, där sådan erfordras, föra minnesbok å avdelningen samt underteckna från avdelningen utgående expeditioner, som skola å kammarrättens vägnar underskrivas.

Viss begränsning av de särskilda ledamöternas å fastighetstaxeringsavdelningen deltagande i målens handläggning.

De sakkunniga anse sig böra i detta sammanhang till behandling upptaga ett av den nuvarande ordföranden å fastighetstaxeringsavdelningen, kammarrättsrådet Olof Ljungberg, till presidenten i kammarrätten under hand framfört och av presidenten till de sakkunniga hänskjutet förslag om viss ändring av 126 § taxeringsförordningen, avseende begränsning av de fall, i vilka särskilda ledamöter skola deltaga i handläggningen av mål å avdelningen.

Enligt 126 § 1 mom. taxeringsförordningen skola vid handläggning i kammarrätten av mål angående fastighetstaxering eller virkestaxering deltaga tre av rättens ledamöter, därav minst två ordinarie, av vilka sistnämnda en efter Kungl. Maj:ts förordnande skall föra ordet, samt beträffande fastighetstaxeringsmål två särskilda ledamöter, vilka skola vara i praktiska värv förfarna män med god kännedom om fastighetsförhållandena i allmänhet och i övrigt med i 2 mom. av samma paragraf angivna kvalifikationer, ävensom beträffande virkestaxeringsmål två särskilda ledamöter, vilka äga sakkunskap beträffande värdering av virke samt skogsmark och växande skog.

Kammarrättsrådet Ljungbergs förslag innebär, att mål, innefattande fråga av den art och begränsade omfattning, att målet enligt grunder, som av Kungl. Maj:t fastställas, av ordföranden prövas kunna utan anlitande av särskild ledamot avgöras, skola handläggas i närvaro av blott de tre ledamöter av kammarrätten, som avses i 126 § 1 mom. taxeringsförordningen, d. v. s. två ordinarie kammarrättsråd och en assessor. De grunder, vilka av Kungl. Maj:t böra fastställas för bestämmandet, om ett mål är av den art och begränsade omfattning, att det bör kunna avgöras utan närvaro av särskild ledamot, skola enligt förslaget vara följande, nämligen om tvisten gäller:

1) fråga om skattebefrielse för dödsbo jämlikt 15 § 2 mom. kommunalskattelagen,

2) rättsfråga av den art, att teknisk sakkunskap för dess prövning ej erfordras, (varvid erinrats därom, att sådan sakkunskap kan vara erforderlig, då det gäller t. ex. avgörandet av en maskins egenskap av fast eller lös egendom),

3) följdmål, vare sig det är fråga om mål rörande samma fastighets taxering ett efterföljande år i samma taxeringsperiod eller mål i en serie, för det

fall att den i målen förekommande frågan blivit i princip av fastighetstaxeringsavdelningen i närvaro av de särskilda ledamöterna tidigare avgjord, samt

4) mål, däri ingen saklig utredning föreligger, då tillika yrkad ändring i taxeringsvärdet ej överstiger ett belopp av exempelvis 5 000 kronor.

Avsikten med den sålunda ifrågasatta anordningen skulle vara att vinna såväl arbets- som kostnadsbesparing. Då de särskilda ledamöternas deltagande i handläggningen av mål, tillhörande någon av nämnda grupper, icke påkallades av något behov av den särskilda sakkunskap, som dessa särskilda ledamöter representera, saknades anledning att kräva, att flera än tre ledamöter i kammarrätten skulle avgöra dessa mål, särskilt som en icke oväsentlig kostnadsbesparing därigenom skulle uppstå.

I syfte att bedöma, huru många mål ordinärt skulle kunna antagas komma att falla in under de i punkterna 1) och 2) angivna grupperna mål, vilka i stort sett motsvara de mål angående fastighetstaxering, i vilka talan över kammarrättens utslag kan föras hos regeringsrätten, hava de sakkunniga låtit verkställa utredning om antalet av sådana av fastighetstaxeringsavdelningen meddelade utslag, i vilka besvärshänvisning lämnats. Detta antal har för den tid, den 14 september 1939—den 20 december 1941, under vilken fastighetstaxeringsavdelningen senast sammanträtt, befunnits utgöra 529. Då avdelningen under nämnda tid meddelat sammanlagt 5 435 utslag, har således besvärshänvisning lämnats i nära 10 procent av hela antalet utslag. Beträffande antalet mål, som skulle kunna komma att inbegripas under punkterna 3) och 4), har någon utredning icke ansetts behövlig, enär detta antal måste bliva mycket variabelt. Antalet under punkt 3) hänförliga mål kan dock antagas komma att bliva ganska väsentligt (jfr bil. A, sid. 111, not 7).

De sakkunniga dela kammarrättsrådet Ljungbergs uppfattning, att de särskilda ledamöterna icke böra deltaga i sådana mål, i vilkas handläggning deras särskilda sakkunskap icke erfordras, om det är möjligt att genom en generell bestämmelse kunna avgränsa sådana grupper av mål. De sakkunniga hava icke någon erinran att framställa mot förslaget, att det anförtros åt ordföranden å fastighetstaxeringsavdelningen att i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställda grunder — om sådana finnas kunna fastställas — fatta beslut om vilka mål som skola handläggas å fastighetstaxeringsavdelningen utan att särskilda ledamöter deltaga däri. Det vill även synas de sakkunniga, som om det skulle vara möjligt för Kungl. Maj:t att fastställa grunder för ordförandens prövning efter i stort sett de linjer, som kammarrättsrådet Ljungberg angivit. De sakkunniga känna sig likväl tveksamma om lämpligheten av att låta det i målet framställda yrkandets ringa betydelse i ekonomiskt avseende få utöva inverkan på domstolens sammansättning, även om så visserligen skulle vara fallet endast i förening med bristande utredning från klagandens sida. Det förefaller, som om den diskretionära prövning, som i dessa mål skulle åläggas ordföranden, skulle bliva av alltför ömtålig art. Enligt de sakkunnigas mening böra således de av Kungl. Maj:t fastställda grunderna endast omfatta de grupper av mål, som avses i de tre första punkterna i kammarrättsrådet Ljungbergs förslag.

I överensstämmelse med denna sin uppfattning föreslå de sakkunniga den författningsändring, som innefattas i det vid betänkandet fogade, såsom *Bilaga E* betecknade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 126 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Omsättningsskatteavdelningen.

Sedan Kungl. Maj:t genom remiss den 2 maj 1941 anbefallt kammarrätten att, i samråd med centrala omsättningsskattenämnden och under beaktande av vad som förekommit i det i riksdagen motionsvis väckta ärendet om utredningar rörande vissa spörsmål beträffande omsättningsskatteförordningen och dess tillämpning, verkställa utredning angående frågan om centrala omsättningsskattenämndens befogenheter och organisation samt därmed sammanhängande spörsmål, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder, till vilka utredningen kunde giva anledning, har kammarrätten i underdånig skrivelse den 30 juni 1941 avgivit utredning och förslag i ämnet.

Enligt kammarrättens förslag skola till en och samma avdelning inom ämbetsverket sammanföras samtliga till kammarrätten inkommande besvärsmål rörande tillämpning av förordningen om allmän omsättningsskatt. Denna avdelning skall jämväl handlägga av prövningsnämnder eller landskamrerare till kammarrätten framställda frågor rörande tolkning av andra delar av förordningen än dem, som röra varors egenskap av butikshandelsvaror, varvid kammarrätten skall vara skyldig att avge bindande förklaringar i anledning av de framställda frågorna. Kammarrätten skall vara sista instans i såväl omsättningsskattemålen som frågeärendena. Omsättningsskatteavdelningen skall vara sammansatt av kammarrättens president såsom ordförande, ett kammarrättsråd såsom vice ordförande, ordföranden i centrala omsättningsskattenämnden och två av nämndens sakkunniga ledamöter. Vid hinder för presidenten att utöva ordförandeskapet inträder vice ordföranden såsom ordförande, varvid dennes plats fylles av annat kammarrättsråd, som skall hava förordnats till suppleant för honom.

Därest detta förslag genomföres, kan det således komma att inträffa, att två kammarrättsråd på grund av arbete inom omsättningsskatteavdelningen under längre eller kortare tid, under stundom kanske endast tillfälligt bliva hindrade att tjänstgöra å den ordinarie division, där de regelmässigt äro indelade till tjänstgöring. Detta blir desto mera olägligt som det antagligen kommer att bliva en ordförande å ordinarie division, som kommer att förordnas till vice ordförande å omsättningsskatteavdelningen. Det torde fördenskull bliva nödvändigt att inrätta en befattning såsom vice ordförande å den ordinarie division, å vilken vice ordföranden i omsättningsskatteavdelningen är divisionsordförande. Givetvis böra icke de övriga ledamöterna å den eller de ordinarie divisioner, från vilka vice ordföranden och hans suppleant i omsättningsskatteavdelningen avgå för tjänstgöring å denna avdelning, därigenom åsamkas ökat arbete.

Till ifrågavarande vice ordförande å en ordinarie division synes böra utgå ett arvode med 1 000 kronor för år räknat.

Handläggningen av sådana remisser, som för närvarande behandlas å lagavdelningen.

Enligt gällande instruktion för kammarrätten handläggas vissa remisser från Kungl. Maj:t eller statsdepartement å den s. k. lagavdelningen. De remisser, varom här är fråga, äro andra än sådana, som avse antingen klagan över beslut, som kammarrätten meddelat i något på avdelning avgjort mål, eller ansökan om nåd, dispens, resning eller återställande av försutten tid eller fråga om kammarrättens organisation, avlöningsförhållanden eller arbetets ordnande inom verket eller i plenum avgjort mål eller ärende.

I syfte att belysa antalet och arten av Kungl. Maj:ts remisser till kammarrätten och särskilt sådana, som för närvarande handläggas å lagavdelningen, hava de sakkunniga låtit upprätta den förteckning över från Kungl. Maj:t till kammarrätten under åren 1939—1941 inkomna lottade remisser, vilken såsom *Bilaga F* finnes fogad vid detta betänkande. Av densamma framgår, att av samtliga under dessa år inkomna lottade remisser, utgörande respektive 29, 32 och 32 till antalet, hava respektive 24, 28 och 28 remisser varit av beskaffenhet att enligt nu gällande bestämmelser böra handläggas å lagavdelningen.

Lagavdelningen består av presidenten och sex av kammarrättens föredragande ledamöter eller i händelse av presidentens frånvaro av sju sådana ledamöter. Äro under tid, då presidenten åtnjuter ferier eller annan ledighet utan att ställföreträdare för honom förordnats, ej flera än sex ledamöter i tjänst, må ärende, som skall handläggas å lagavdelningen och ej tål uppskov, behandlas av dessa.

Redan under nuvarande förhållanden verkar sammanträde av lagavdelningen menligt på arbetets jämna gång inom de vanliga avdelningarna, särskilt när, såsom ofta sker, lagavdelningens sammanträde pågår under flera timmar eller rent av flera dagar. Men efter en sådan omorganisation av kammarrätten, som de sakkunniga här ovan föreslagit, måste lagavdelningen i den form den för närvarande har komma att verka alltför sönderbrytande å det fast organiserade divisionssystemet. Den nuvarande lagavdelningen måste fördenskull ombildas så att sammanträde av densamma icke inverkar hämmande å kammarrättens arbete i övrigt.

Om man — såsom nödvändigt synes vara — vill förhindra ett sönderbrytande av divisionerna, när sådana remisser, vilka nu handläggas å lagavdelning, skola besvaras, synes endast en väg stå öppen för att nå detta mål, nämligen att låta den division, å vilken referenten i det ärende, som skall för tillfället behandlas, är indelad till tjänstgöring, handlägga remissen, dock att presidenten skall deltaga i behandlingen av ärendet, såvida han icke åtnjuter ferier eller annan ledighet utan att ställföreträdare för honom förordnats. Det bör emellertid tillses, att divisionen är såvitt möjligt så sammansatt, att i handläggningen av remiss å divisionen deltaga minst tre kammarrättsråd eller tillförordnade kammarrättsråd eller ock assessorer.

Ett sådant system erbjuder den fördelen i jämförelse med det nuvarande

systemet, enligt vilket vissa ledamöter turvis för ett år i sänder indelas till tjänstgöring å lagavdelningen, att samtliga ledamöter inom kammarrätten permanent bibehålla kontakten med det pågående lagstiftningsarbetet. Systemet har därjämte den fördelen, att det i sin praktiska tillämpning icke medför någon organisatorisk olägenhet. När handläggningen av remissen å divisionen i närvaro av presidenten avslutats, fortsätter arbetet å divisionen såsom om intet avbrott ägt rum. Den omständigheten, att det antal ledamöter, som på detta sätt kommer att handlägga remisser, blir en mindre än å den nuvarande lagavdelningen, kan icke anses lägga något avgörande hinder i vägen för anordningens genomförande.

I detta sammanhang synes böra till prövning upptagas frågan, om icke vissa av de ärenden, vilka för närvarande skola handläggas å lagavdelningen, borde kunna handläggas å dömande avdelning, dock i närvaro av presidenten.

För närvarande skola å avdelning handläggas endast sådana Kungl. Maj:ts remisser, som avse antingen klagan över beslut, som kammarrätten meddelat i något på avdelning avgjort mål, eller ansökan om nåd, dispens, resning eller återställande av försutten tid, de senare i närvaro av presidenten. Av bil. F framgår, att hela antalet å avdelning handlagda, lottade remisser under åren 1939—1941 utgjort endast 9, av vilka 7 avsett återställande av försutten tid. Därvid har bortsetts från omkring 160 remisser, vilka avsett ansökan att av nåd bliva befriad från betalningsskyldighet i vissa mål, särskilt anmärkningsmål, och som icke lottats utan tilldelats den ledamot, vilken varit föredragande i det ansökningen föregångna besvärsmålet.

Enligt de sakkunnigas mening böra å division handläggas endast sådana remisser från Kungl. Maj:t eller departementschef, som angå stiftande, ändring eller förklaring av lag eller författning, samt sådana, beträffande vilka särskilt förordnats, i remissen eller av presidenten, att handläggning skall äga rum å division. Mindre betydelsefulla ärenden eller ärenden, som, därest däri uppkommen fråga förelegat i besvärsmål, skolat handläggas å dömande avdelning, böra handläggas å sådan avdelning i närvaro av presidenten. Härigenom skulle en icke oväsentlig lättnad i arbetet vinnas. Efter genomförandet av en dylik reform skulle således t. ex. sådana ärenden som de i bil. F med nr 9, 10, 14, 15, 16, 19, 24, 26, 32, 35, 38, 40, 41, 48, 52, 54, 68, 72, 73, 75 och 79 samt möjligen även 12 och 91 betecknade ärendena handläggas å dömande avdelning.

Handläggningen av sådana ärenden, som för närvarande behandlas i plenum.

I plenum skola enligt § 7 i kammarrättens instruktion handläggas ärenden som röra:

1) avgivande av utlåtande eller vidtagande av annan huvudsaklig åtgärd i anledning av remiss från Kungl. Maj:t eller statsdepartement, då fråga är om kammarrättens organisation, avlöningsförhållanden eller arbetets ordnande inom verket, då remissen angår av kammarrätten i plenum avgjort mål eller

ärende, så ock då i remissen särskilt föreskrivits att ärendet skall behandlas i plenum;

2) framställningar till Kungl. Maj:t eller departementschef i andra fall än sådana, som avse vissa anmärknings- och avlöningsmål och som skola handläggas å avdelning i närvaro av presidenten;

3) anmälan av från Kungl. Maj:t eller statsdepartement ankommande utslag och brev;

4) arbetsordningen för verket;

5) tjänstetillsättning, förordnanden och avsked, antagande av icke ordinarie personal ävensom tjänstgöringsbetyg;

6) befattningshavares i kammarrätten fel och försummelser i tjänsten; samt

7) andra ämnen, som prövas vara av sådan beskaffenhet, att de böra behandlas i plenum.

I plenum skola deltaga presidenten och samtliga tjänstgörande kammarrättsråd. För handläggning av pleniärende, som ej tål uppskov, må assessor tillkallas, därest icke förutom presidenten minst sex eller i händelse av hans frånvaro minst sju kammarrättsråd äro tillstädes. Äro under tid, då presidenten åtnjuter ferier eller annan ledighet utan att ställföreträdare för honom förordnats, ej flera än sex ledamöter i tjänst, må pleniärende, som ej tål uppskov, kunna avgöras av allenast dessa ledamöter.

Av bil. F framgår, att under åren 1939—1941 till kammarrätten inkommit endast 4 remisser av beskaffenhet att böra handläggas i plenum. Ärenden av där ifrågavarande slag liksom överhuvud taget ärenden, som avses i punkterna 1), 2), 4), 6) och 7), böra givetvis fortfarande handläggas i plenum.

Anmälan av från Kungl. Maj:t eller statsdepartement ankommande utslag och brev synes böra kunna ske på ett mera praktiskt sätt än hittills, t. ex. genom att en avskrift av utslagen och breven delgives varje division för att där förvaras och hållas för ledamöterna tillgänglig.

För behandling av ärende om anställande av icke ordinarie personal, om tjänstledighet, adjunktion och andra förordnanden samt om tjänstgöringsbetyg bör icke erfordras, att sammanträde i plenum hålles, därest icke presidenten finner sådant nödigt eller någon ledamot det äskar, utan beslut i sådant ärende bör kunna fattas efter föredragning å samtliga vid tillfället tjänstgörande dömande avdelningar var för sig. Under ferier, då allenast en division är tjänstgörande, bör dylikt ärende, som ej kan uppskjutas till dess för annan orsak plenum inträffar, kunna avgöras av denna division.

Sådana i § 7 av instruktionen icke närmare angivna ärenden, vilka nu under stundom förekomma till behandling i plenum, såsom fråga om överlämnande till annan myndighet eller läggande till handlingarna av inkomna skrivelser m. m. dylikt, böra kunna allt efter ärendets art handläggas antingen å dömande avdelning eller av presidenten ensam på föredragning av sekreteraren.

Under nuvarande förhållanden sammanträder kammarrätten i plenum regelbundet varje fredag. Därest ovan föreslagna förändringar vidtagas, synas regelbundet återkommande plena icke längre vara erforderliga.

Avfattandet av kammarrättens beslut.

Kammarrättens utslag erhålla den dags datum, då beslutet fattades. De inneliggande exemplaren av kammarrättens utslag samt av de brev, vilka innefatta slutligt beslut, undertecknas å alla andra avdelningar än fastighetstaxeringsavdelningen av dem, som deltagit i beslutet. Koncepten till övriga expeditioner justeras av föredragande ledamoten eller, om annan än ledamot varit föredragande, av den ledamot, som kontrolläst målet. Därjämte föres av notarie eller amanuens protokoll vid varje sammanträde. Detta uppsättes först sedan samtliga vid sammanträdet meddelade beslut blivit underskrivna eller justerade och innehåller endast klagandens namn, målets diarienummer, angivande av om beslut i målet meddelats genom utslag eller brev jämte hänvisning till kammarrättens dombok eller registratur och i förekommande fall skiljaktig mening, som vid målets avgörande må hava av någon ledamot uttalats. Det åligger protokollsföraren att, därest hinder möter för justering av protokoll inom utgången av tionde veckan efter den, varunder protokollet hållits, härom göra skriftlig anmälan hos tjänstgörande äldsta ledamoten å avdelningen.

Detta system för avfattandet av kammarrättens beslut, här betecknat dombokssystemet, är synnerligen otympligt och tidsödande. Sedan beslut efter föredragning av ett mål å avdelning där meddelats och det s. k. inneliggande utslaget blivit uppsatt, cirkulerar detsamma jämte akten i målet mellan de ledamöter, som jämte föredraganden deltagit i målets avgörande. Någon viss dag för målets återställning är icke fastställd, och den brist på fasthet hos organisationen av divisionerna, som de sakkunniga förut påtalat, med ty åtföljande omväxling i avseende å sammansättningen av de dömande avdelningarna gör, att ej sällan svårighet föreligger för de i handläggningen av ett visst mål deltagande ledamöterna att i fall av behov åter sammanträffa för gemensam överläggning rörande ett föredraget men icke slutligt avgjort mål. En betydande försening av det inneliggande utslagets underskrivande och således även av protokollets justering och utslagets expedierande blir ofta följden härav.

Dylika olägenheter göra sig icke gällande inom fastighetstaxeringsavdelningen, varest icke dombokssystemet utan i stället ett protokollssystem tillämpas. Där föres nämligen endast protokoll. Vid detta protokoll fogas rubriken till utslaget såsom bilaga, och kammarrättens beslut jämte eventuellt förekommande avvikande meningar intages i protokollet. Alla under en vecka förda protokoll justeras under loppet av följande vecka. Erfordras undantagsvis längre tid för målets avgörande, sättes detsamma såsom cirkulant mellan ledamöterna och återställes inom viss kortare tid. Omedelbart efter det att protokollet justerats utskrivas och expedieras de utgående expeditionerna.

Det vill synas, som om arbetstakten skulle i hög grad främjas genom en reform, varigenom det å fastighetstaxeringsavdelningen tillämpade systemet — vilket för övrigt är detsamma som praktiseras inom såväl högsta domstolen som regeringsrätten — komme till användning å samtliga divisioner.

Icke blott expedieringen av utslagen utan även målens slutliga avgörande skulle påskyndas därigenom, att all återställning kunde förläggas till en viss på förhand bestämd, ej alltför avlägsen tidpunkt, då de i målets handläggning deltagande ledamöterna skulle vara samlade, t. ex. senast måndagen i andra veckan efter den, varunder målet blivit handlagt. En oavvislig förutsättning för protokollssystemets tillämpning är emellertid införandet av fast organiserade divisioner, å vilka ledamöterna äro indelade till tjänstgöring på sådant sätt, att samma ledamöter med viss regelbundenhet deltaga i de dömande avdelningarnas sammanträden.

Assessorsbefattningarna.

Kammarrättens personalförening har i sin förut omnämnda den 9 februari 1942 dagtecknade, till de sakkunniga överlämnade skrift ansett sig böra bringa till de sakkunnigas kännedom, att det sedan länge varit ett önskemål bland kammarrättens assessorer, att assessorsbefattningarna i kammarrätten, vilka i lönehänseende vore placerade två lönegrader under motsvarande tjänstinnehavares inom rikets hovrätter, måtte komma i åtnjutande av uppflyttning i högre lönegrad. Då detta önskemål icke förefölle föreningen oberättigat, vågade föreningen hemställa, att detsamma måtte vederbörligen beaktas i det förslag till Kungl. Maj:t, som de sakkunniga i denna del kunde komma att avlåta.

Kammarrättens assessorer äro för närvarande placerade i lönegrad Eo 27.

Beträffande adjungerade ledamöter i hovrätt gälla följande i kungl. brev den 6 juni 1941 till rikets hovrätter (nr 365) angående avlöning till vissa icke-ordinarie befattningshavare vid hovrätterna meddelade bestämmelser. Adjungerad ledamot i hovrätt, som är assessor, äger i regel åtnjuta lön och övriga förmåner som om han vore extra ordinarie tjänsteman inom lönegraden Eo 29 i civila icke-ordinariereglementet. Annan adjungerad ledamot äger uppbära avlöning enligt 26 löneklassen i civila icke-ordinariereglementet. Har dylik adjungerad ledamot, utan att vara innehavare av ordinarie domarämbete, förvaltat häradshövdingämbete i minst tre år eller förvaltat sådant ämbete och tjänstgjort såsom adjungerad ledamot i hovrätt likaledes minst tre år, må han från och med nästkommande kalenderkvartal placeras i 28 löneklassen. Finner hovrätt eljest anledning föreligga till placering i högre löneklass än 26, äger hovrätten därom göra framställning hos Kungl. Maj:t. För adjungerad ledamot, varom nu är fråga, skola i övrigt i tillämpliga delar lända till efterrättelse de i civila icke-ordinariereglementet för extra ordinarie tjänsteman inom lönegraden Eo 27 meddelade bestämmelserna.

Beträffande assessorernas tjänsteställning i kammarrätten respektive rikets hovrätter gäller följande.

Enligt kammarrättens instruktion består kammarrätten av president, kammarrättsråd och »assessorer, där sådana förordnats». Här föreligger således en klart markerad gradskillnad mellan de olika ledamöterna.

Enligt de olika för hovrätterna gällande arbetsordningarna består hov-

rätt av president och hovrättsråd. Därjämte förekommer den bestämmelsen, att i hovrätt skola, för att vid ledighet inom hovrätten tjänstgöra såsom adjungerade ledamöter, finnas assessorer till erforderligt antal. Det erforderliga antalet regleras av den bestämmelsen, att av ledamöterna å division skola åtminstone fyra vara antingen innehavare av ordinarie domartjänst i hovrätt eller underrätt eller ock assessorer. I hovrätt är alltså assessor sådan ledamot, som under ledighet av längre varaktighet för hovrättsråd efter förordnande uppehåller dennes befattning, således närmast men icke fullt motsvarande sådan tjänsteman som jämlikt 21 § 3 mom. i civila avlöningsreglementet uppbär vikariatslön.

Inom kammarrätten förekommer numera, efter utfärdandet av 1939 års civila avlöningsreglemente, att då kammarrättsråd erhåller ledighet, som väntas bliva av längre varaktighet, assessor förordnas till vikarie för kammarrättsrådet med rätt att uppbära vikariatslön, vilket förordnande givetvis meddelas i den ordning, som är stadgad för kammarrättsrådsbefattnings besättande med ordinarie innehavare, och där således vederbörande assessors kompetens såsom kammarrättsråd i vederbörlig ordning prövas. Vid sådant förordnande kommer assesor i kammarrätten till och med i bättre ställning i löneavseende än assessor i hovrätten.

Annan assessor i kammarrätten än den, som efter förordnande uppehåller kammarrättsrådsämbete, innehar tjänst, som av ålder ansetts vara av lägre valör än kammarrättsrådsbefattning, vilken uppfattning kommit till uttryck i bestämmelsen om att i regel endast kammarrättsråden men icke assessorerna deltaga i kammarrättens plenum. Assessorsbefattningarna äro, på sätt de sakkunniga tidigare utvecklat, föranledda av kammarrättens, alltjämt såsom tillfälligt ansedda, behov av förstärkta ledamotskrafter, och det vill förefalla de sakkunniga, som om tillräckliga skäl icke föreligga för att vidtaga en ändring i assessorernas nuvarande lönegradsplacering.

Emellertid synes ett visst mått av tillmötesgående böra visas assessorerna i deras hemställan om förbättrad löneställning. Enligt vad den å sid. 64 i betänkandet intagna tabellen rörande vissa befordringsförhållanden inom kammarrätten visar, hava de under de sista femton åren utnämnda kammarrättsråden erhållit sina ämbeten vid i medeltal 45 års ålder. Med hänsyn därtill att assessorerna, vilka visserligen i regel lära kunna påräkna befordran till kammarrättsråd, dock hava så pass dåliga befordringsutsikter, synes det vara skäligt att bereda dem en sådan snabbare uppflyttning i löneklass, som under vissa förutsättningar kan i hovrätt tillkomma annan adjungerad ledamot än assessor.

På grund av vad sålunda anförts finna de sakkunniga personalföreningens ifrågavarande framställning icke böra föranleda annan åtgärd än att de sakkunniga föreslå, att assessor, vilken innehaft assessorsförordnande i minst tre år, må kunna placeras i 28 löneklassen samt att kammarrätten skall äga att, där kammarrätten eljest finner anledning föreligga till assessors placering i högre löneklass än 26, därom göra framställning hos Kungl. Maj:t.

Sekreterarbefattningen.

Bland kammarrättens tjänstemän finnes å ordinarie stat uppförd en sekreterare i lönegrad A 24.

De sekreteraren åliggande uppgifterna finnas i detalj angivna i § 22 i kammarrättens instruktion och § 8 i kammarrättens arbetsordning. Enligt instruktionen har sekreteraren att med uppmärksamhet följa ärendena inom kammarrätten, så att han må kunna med erforderliga upplysningar tillhandagå vederbörande inom eller utom ämbetsverket. Han är chef för kansliet och föredragande inför såväl presidenten som kammarrätten in pleno i alla personal- m. fl. ärenden, han kontrasignerar alla från kammarrätten utgående utslag och skrivelser — utom i mål, som föredragas av extra föredragande, samt i fastighets- och virkestaxeringsmål — och han är slutligen föredragande å dömande avdelning av vissa till honom överlämnade mål. Dessa äro de viktigaste av de honom åliggande uppgifterna, men därtill kommer en mängd av hans centrala ställning inom ämbetsverket härflytande plikter, vilka var för sig visserligen äro mindre betydelsefulla men tillsammans äro ytterligt tids- och arbetskrävande.

Den personal, över vilken sekreteraren såsom chef för kansliet har närmaste inseendet, består för närvarande, bortsett från aktuarien och de 3 å aktuariekontoret anställda biträdena, av 9 notarier, 4 amanuenser med heltidstjänstgöring, 8 amanuenser med halvtidstjänstgöring samt 11 kvinnliga kansli-, kontors- eller skrivbiträden ävensom ett växlande antal extra befattningshavare utan lön, vartill kommer den till 6 personer uppgående vaktpersonalen. I syfte att belysa omfattningen av sekreterarens åliggande att hålla hand över att kammarrättens utslag behörigen expedieras till vederbörande och kontrasignera de utgående expeditionerna må erinras därom, att kammarrätten under år 1940 avgjorde — bortsett från mål, som föredrogos av extra föredragande, samt fastighets- och virkestaxeringsmål — nära 10 000 mål. Sekreteraren har att övervaka, att utslag expedieras till vederbörande parter och myndigheter, samt att kontrasignera de utgående expeditionerna eller att med sitt namn bestyrka riktigheten av sådana avskrifter av de utgående expeditionerna, som i en mängd fall skola expedieras samtidigt med dessa. Det åligger honom att svara för en riktig stämpelbeläggning av de utgående expeditionerna i sådana fattigvårds- och barnavårdsmål, i vilka stämpelplikt föreligger, i medeltal omkring ett tusental årligen. Av de pleniärenden, vilka det åligger sekreteraren att föredraga, äro personalärendena både talrika och viktiga. Inom den stora personal kammarrätten omfattar, sammanlagt för närvarande uppgående till omkring 75 personer utom oavlönade tjänstemän — vilket antal lärer komma att efter omorganisationen ökas — måste givetvis förekomma åtskilliga ledigheter och förordnanden. För de sistnämnda är sekreteraren i så måtto ansvarig, att det åligger honom att avgiva förslag å förordnanden, för vilket uppdrags behöriga fullgörande kräves en ingående personalkännedom, noggrannhet och gott omdöme. Sekreteraren har även haft att fullgöra viss föredragning av besvärsmål. Under

åren 1923—1931 föredrog han beskattningsmål. Till följd av andra göromål hindrades han under åren 1932—1936 att fullgöra någon föredragning av denna art. Under åren 1937—1941 har han varje vecka under ordinarie session fullgjort en timmes föredragning av fattigvårds-, barnavårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål, under de båda sista åren dock icke i full utsträckning, enär den ordinarie sekreteraren under dessa år på grund av militärtjänstgöring tidvis åtnjutit tjänstledighet och hans vikarie icke haft någon föredragningsskyldighet sig ålagd. Utom av här angivna huvuduppgifter tagas som sagt sekreterarens tid och uppmärksamhet i anspråk av en mångfald andra uppgifter, bland vilka särskilt märkas uppsättande av förslag till underdåniga skrivelser angående förordnanden, kammarrättens statförslag m. m. dylikt samt upprättande av kammarrättens allmänna arbetsberättelse.

Under hänvisning till sekreterarens stora arbetsbörda och delvis mycket kvalificerade arbetsuppgifter har kammarrätten vid åtminstone två tillfällen — nämligen vid avgivande av förslag till anslagsäskanden i avseende å ämbetsverkets verksamhetsområde för budgetåret 1929/30 och för budgetåret 1938/39 — hemställt om uppflyttning av sekreteraren från 24 till 26 lönegraden, varjämte kammarrätten dels i underdånig skrivelse den 14 april 1938 och dels i skrivelse den 30 juni 1939 till 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga framställt erinringar och önskemål om sekreterarens lönegradsplacering. De av kammarrätten hos Kungl. Maj:t gjorda framställningarna i ämnet hava emellertid icke ansetts böra upptagas till övervägande förrän i samband med en mera ingående prövning av frågan om kammarrättens organisation och arbetssätt (se 1929 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln sid. 38, och 1938 års statsverksproposition, samma huvudtitel sid. 19).

Kammarrättens skrivelse till tjänsteförteckningssakkunniga har, enligt vad deras den 21 maj 1941 avgivna betänkande angående revision av tjänsteförteckningen, i vad avser allmänna civilförvaltningen, Del I, lönegraderna A 1—A 29, (SOU 1941: 17) utvisar, icke föranlett någon deras åtgärd. De sakkunniga hava därvid givetvis icke intagit ståndpunkt till annat än sekreterarens lönegradsplacering under nuvarande förhållanden.

Efter den allmänna effektivisering av arbetet inom kammarrätten, som ämbetsverkets omorganisation beräknas medföra, synes emellertid sekreterarens arbete bliva så krävande och ansvarsfullt, att sekreterarbefattningen bör uppflyttas till åtminstone samma lönegrad, A 26, i vilken sekreterarna i de mindre hovrätterna äro placerade.

Notarie- och amanuensbefattningarna.

Inom kammarrätten finnas för närvarande 8 notarier och 1 andre kanslisekreterare å överflyttningsstat, samtliga dessa befattningar placerade i lönegrad A 21, 4 amanuenser med heltidstjänstgöring och 1 amanuens med halvtidstjänstgöring i lönegrad Eo 18 samt 7 amanuenser med halvtidstjänstgöring i lönegrad Eo 15. Under den tid arbetet å fastighetstaxeringsavdelningen senast fortgick avlönade kammarrätten dessutom 3 extra tjänste-

män i lönegrad Ex 15, men har detta tills vidare upphört med utgången av år 1941. Under de tider, då session pågår å fastighetstaxeringsavdelningen, plägar — under budgetåret 1941/42 jämlikt kungl. brev den 23 maj 1941 — arvode utgå åt notarie, vilken erhåller uppdrag att å avdelningen förrätta vissa sekreterar- och aktuariegöromål, med, för år räknat, 360 kronor.

Notarierna och amanuenserna hava att enligt vederbörlig indelning uppsätta på ledamöternas föredragning beslutade utslag och brev ävensom att i övrigt lämna ledamöterna det biträde, som av dem i tjänsten äskas. Enligt särskild indelning skola notarierna och amanuenserna tjänstgöra vid protokollet. I övrigt åligger ifrågavarande tjänstemän att uppgöra förslag till rubriker samt, där så lämpligen kan ske, promemorior i mål, som av ledamot skola föredragas, ävensom att — på sätt i § 9 i kammarrättens arbetsordning närmare redovisas — verkställa eller övervaka alla de åtgärder, som erfordras för att av kammarrätten beslutade utslag eller brev bliva vederbörligen expedierade.

Notarier och amanuenser äro i regel indelade till tjänstgöring på det sätt, att varje föredragande ledamot erhåller biträde av en tjänsteman med halvtidstjänstgöring, dock att vissa ledamöter erhålla biträde av tjänsteman med heltidstjänstgöring.

En av kammarrättens notarier skall enligt kammarrättens beslut såsom *kassör* hos ämbetsverket föra kammarrättens räkenskaper, i vilken egenskap det jämväl åligger honom att på behöriga tider upprätta förslag till rekvisition å avlöningsmedel samt uppbära, till vederbörande utbetala och i laga ordning redovisa dessa medel ävensom att meddela de uppgifter, som av kammarrätten skola lämnas till ledning vid skattskyldiges taxering, att handhava och redovisa ämbetsverkets expensmedel ävensom ombesörja upphandling av skrivmaterialier och ved samt andra inköp och arbeten, som för kammarrättens räkning erfordras, varjämte kammarrätten förordnat samma notarie att verkställa granskning av riksräkenskapsverkets räkenskaper. Ungefär hälften av denne notaries arbetstid beräknas åtgå till utförandet av de honom såsom kassör åliggande göromålen, i anledning varav motsvarande minskning i notariegöromålen beretts honom genom att desamma delvis utföras av en amanuens med halvtidstjänstgöring.

Därest fast organiserade divisioner inrättas i kammarrätten, synes viss kanslipersonal böra indelas till tjänstgöring å varje division. Enligt de sakkunnigas förslag skall varje division utgöras av ordföranden och fyra föredragande ledamöter jämte en extra föredragande. Om dombokssystemet avskaffas och ersättes med ett protokollssystem, erfordras i högre grad än för närvarande, att protokollen föras av befattningshavare, som äro väl förtrogna med arbetet inom kammarrätten. Detta arbete synes böra anförtros åt 1 notarie för varje division. Därjämte bör notarien lämna divisionsordföranden det biträde, som denne kan komma att påfordra, t. ex. med upprättande av plan för ledamöternas och extra föredragandens indelning till tjänstgöring å divisionen. De föredragande ledamöterna å divisionen böra erhålla biträde av amanuenser, vilka skola utföra ungefär samma arbete som för närvarande

med allenast den ändring i arbetets art, som betingas av dombokssystemets avskaffande och ersättande med protokollssystem. I den mån tiden det medgiver skola amanuenserna jämväl biträda den å divisionen indelade extra föredraganden men däremot icke eventuellt å divisionen tjänstgörande föredragandeaspirant eller sekreteraren. Amanuenserna å divisionen skola utföra sitt arbete under överinseende av notarien, vilken jämväl själv, i den mån hans arbetstid icke tages i anspråk av protokollsföringen, skall utföra och deltaga i det amanuenserna åliggande arbetet. Då det torde kunna antagas, att notariens arbetstid kommer att till hälften upptagas av protokollsföringen och det biträdande av ordföranden, som kan komma att av denne påkallas, lära komma att erfordras för utförande av kansliarbetet å varje division i medeltal 2 amanuenser med heltids- eller 4 amanuenser med halvtidstjänstgöring, vilka tjänstemän således skola jämte notarien med beräknad halvtidstjänstgöring utföra biträde med rubrik- och promemorieskrivning m. m. åt 4 föredragande ledamöter och 1 extra föredragande. Amanuenserna skola icke indelas till tjänstgöring hos viss ledamot utan jämte notarien vara indelade till tjänstgöring å viss division och under notariens ledning utföra där förekommande arbete, som skall av notarien fördelas dem emellan. Genom en sådan anordning vinnes en bättre och rättvisare arbetsfördelning än för närvarande, då vederbörande notaries eller amanuens arbete blir helt beroende av i vilken utsträckning den ledamot, hos vilken han är indelad till tjänstgöring, anlitar honom.

Vad här sagts om notariernas ställning efter omorganisationen gäller de notarier, vilka indelas till tjänstgöring å de ordinarie divisionerna. Beträffande motsvarande befattningshavare å fastighetstaxeringsavdelningen ställer sig saken delvis på annat sätt. Under nuvarande förhållanden utgår, på sätt ovan anmärkts, åt notarie, vilken, mot det att han åtnjuter lindring i sina ordinarie sysslor, erhåller uppdrag att å fastighetstaxeringsavdelningen förrätta vissa sekreterar- och aktuariegöromål, arvode med, för år räknat, 360 kronor. Dessa göromål bestå däri, att en notarie efter uppdrag av kammarrätten — vilket uppdrag kammarrätten äger meddela så länge lokalen för fastighetstaxeringsavdelningen är skild från kammarrättens övriga lokaler — under de tider session å avdelningen fortgår, såväl i sekreterarens och i aktuariens ställe kontrasignerar från avdelningen utgående expeditioner, mottager, registrerar och i behörig ordning förvarar protokoll, konceptexpeditioner och handlingar, som höra till å avdelningen avgjorda mål, som ock granskar de särskilda ledamöternas å avdelningen rese- och arvodesräkningar. Han biträder därjämte ordföranden å avdelningen i dennes arbete med den planläggning av arbetet å avdelningen, som enligt vad ovan (sid. 73) närmare utvecklats, erfordras för att arbetet å avdelningen skall kunna bedrivas fullt rationellt. För att han på ett riktigt och tillfredsställande sätt skall kunna fylla denna uppgift kräves, att han med sakkunskap och intresse sätter sig in i de inkommande målens beskaffenhet, så att han kan vid föredragning inför ordföranden tillhandahålla förslag i avseende å målens fördelning i grupper.

De mål, som skola handläggas å fastighetstaxeringsavdelningen, inkomma till betydande antal även under de tider, då session å avdelningen icke pågår. Målen böra då omedelbart underkastas en första granskning i syfte att undersöka, om ytterligare kommunikation eller utredning däri erfordras. Denna granskning utföres för närvarande av en assessor på grund av frivilligt åtagande.

Här angivna provisoriska anordningar kunna icke anses tillfredsställande. De sakkunniga hava på grund därav haft under övervägande att föreslå inrättandet av en ny sekreterarbefattning inom kammarrätten, vilkens innehavare i första hand skulle hava till uppgift att under de tider, då session å fastighetstaxeringsavdelningen pågår, oavsett om lokalen för denna avdelning vore skild från kammarrättens övriga lokaler eller ej, utföra de göromål, som under nuvarande förhållanden åligga den notarie, vilken erhållit kammarrättens uppdrag att å avdelningen förrätta vissa sekreterar- och aktuariegöromål, samt att under tiderna mellan sessionerna å fastighetstaxeringsavdelningen verkställa den granskning av de inkommande målen rörande fastighets- och virkestaxering, som en assessor nu utför. Ifrågavarande befattningshavare kunde därjämte få till uppgift att föra protokollen å viss division, vare sig denna vore organiserad såsom en ordinarie division eller omvandlad till fastighetstaxeringsavdelning. Han borde vidare hava överinseende över det arbete, som de till tjänstgöring å divisionen indelade amanuenserna hade att utföra, men icke vara skyldig att i samma utsträckning som notarierna själv deltaga däri. Följande mera kvalificerade uppgifter kunde i stället åläggas denne befattningshavare. Åt honom kunde med fördel anförtros att utföra den granskning av riksräkenskapsverkets räkenskaper, som under nuvarande förhållanden jämlikt förordnande av kammarrätten verkställes av en notarie, men som tidigare, medan en advokatfiskalsbefattning fanns uppförd å kammarrättens stat, ålegat innehavaren av denna befattning. Slutligen kunde samma befattningshavare, om och i den mån tiden det medgåve och förhållandena det påkallade, å tider, då session å fastighetstaxeringsavdelningen icke påginge, å dömande avdelning inom ordinarie division fullgöra sådan föredragning, som enligt vad förut är angivet eljest skulle åligga föredragandeaspirant eller kammarrättens nuvarande sekreterare.

De arbetsuppgifter, som enligt nyss angivna plan skulle komma att åvila nu nämnda befattningshavare, kunde visserligen under de tider, då sessionen å fastighetstaxeringsavdelningen pågår, vara tillräckligt omfattande och betydelsefulla för att motivera befattningens placering i den lägre sekreterargraden eller lönegrad A 24, men detta kunde icke sägas vara förhållandet under mellantiderna. På grund därav hava de sakkunniga icke kunnat fullfölja tanken på inrättandet av en ny sekreterarbefattning, utan nödgas förorda ett bibehållande, dock oberoende av hur lokalfrågan ordnas, av anordningen med uppdrag åt en notarie att under de tider, då session å fastighetstaxeringsavdelningen fortgår, mot åtnjutande av särskilt arvode utföra vissa sekreterar- och aktuariegöromål å avdelningen. Arvodesbeloppet synes dock böra höjas till ett belopp, som närmar sig skillnaden mellan lönen på I-ort för befattningsha-

vare i lönegrad A 21 och i lönegrad A 24, eller i avrundat tal 1 080 kronor, motsvarande tre gånger det nu utgående arvodet av 360 kronor.

Kassörsgöromålen synas även efter omorganisationen böra åläggas en notarie. Då denne notarie icke torde kunna medhinna att utföra några amanuensgöromål å den division, å vilken han indelas till tjänstgöring, synes en amanuens med halvtidstjänstgöring bliva erforderlig för fullgörande av nämnda arbete.

Under här angivna förutsättningar — att till tjänstgöring å var och en av kammarrättens 6 divisioner indelas 1 notarie och 2 amanuenser med heltidstjänstgöring samt att kassörsgöromålen såsom hittills utföras av en notarie, vilkens arbetstid beräknas till hälften åtgå till utförande av nämnda göromål — komma således att i regel erfordras 6 notarier samt 12 amanuenser med heltids- och 1 amanuens med halvtidstjänstgöring. Under de tider, då session å fastighetstaxeringsavdelningen fortgår, kommer att krävas en sådan ökning av amanuensernas antal, som betingas av arbetet å denna avdelning ävensom ökningen av antalet där tjänstgörande assessorer och notariens fullgörande av sekreterar- och aktuariegöromål å avdelningen.

Då kammarrätten för närvarande har 8 notarier och 1 andre kanslisekreterare å överflyttningsstat, kunna alltså 2 notarier och andre kanslisekreteraren såsom överflödiga uppföras å övergångsstat. Deras arbetskraft måste emellertid givetvis utnyttjas, varav följden blir, att motsvarande reducering av antalet amanuenser måste tills vidare göras.

Beträffande notariernas och amanuensernas lönegradsplacering få de sakkunniga anföra följande.

Frågan om notarietjänsternas uppflyttning i lönegrad upptogs av kammarrätten vid ett par tillfällen åren 1924 och 1926 i samband med att kammarrätten hos Kungl. Maj:t anhöll om återbesättande av ledigblivna notarietjänster. Kammarrätten gjorde visserligen vid dessa tillfällen icke någon direkt hemställan i saken, men framhöll att enligt ämbetsverkets mening notarietjänsterna borde uppflyttas en lönegrad.

Framställningarna om återbesättande av tjänsterna avslogos av Kungl. Maj:t i avbidan på blivande omorganisation av kammarrätten. Av samma skäl vakanssattes sedermera ledigblivna notarietjänster. Först år 1938 kunde efter av Kungl. Maj:t därtill lämnat medgivande samtliga vakanta notarietjänster återbesättas.

I sin underdåniga skrivelse den 18 september 1928 angående behovet av anslag för kammarrätten för budgetåret 1929/30 upptog kammarrätten frågan till förnyad behandling och hemställde därvid, att notariebefattningarna måtte uppflyttas från lönegrad B 21 till lönegrad B 22. Kammarrätten erinrade därvid, hurusom notarierna tidigare hade att — bortsett från turvis återkommande biträde vid de dåvarande revisionskommissariernas föredragning — svara en var för *en* ledamots föredragning och att varje ledamot då föredrog två timmar i veckan. Anspråken på notarierna hade därefter successivt stegrats, senast genom indragning med 1922 års ingång av två amanuensbefattningar, varvid det ålades notarierna att svara en var för *två* ledamöters

föredragning, samt genom den med början av oktober 1923 genomförda utsträckningen av ledamöternas föredragningstid, vilken dåmera utgjorde tre och en halv timmar i veckan under de ordinarie sessionerna samt tre timmar i veckan under sommartjänstgöringen. Jämte det notarierna sålunda hade att var för sig svara för sju eller, vad en kortare tid av året anginge, sex timmars föredragning i veckan, hade utsträckningen av ledamöternas föredragningsskyldighet föranlett anlitande i ökad omfattning av notarierna för ett arbete, som tidigare endast undantagsvis ålades dem, nämligen uppsättning av förslag till föredragningspromemorior. Efter denna stegring i notariernas arbetsbörda kunde med fog göras gällande, att denna i alla händelser åtminstone icke understege vad i tjänsten ålåge protokollssekreterarna i nedre justitierevisionen och notarierna i rikets hovrätter, av vilka för övrigt de förstnämnda vid den huvudsakliga del av arbetet, som bestode i rubrikskrivning, hade en lättnad framför kammarrättens notarier, nämligen tillgången till rubriker i expeditionerna från en mellaninstans. Kammarrätten ansåge det med rättvisa och billighet förenligt, att ämbetsverkets notarier även i fråga om avlöningsförmåner bleve likställda med omförmälda protokollssekreterare och notarierna i hovrätterna.

Denna framställning föranledde icke någon åtgärd, enär enligt vederbörande departementschefs uttalande (1929 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln sid. 38) kammarrättens ovannämnda förslag icke borde upptagas till övervägande förrän i samband med en mera ingående prövning av frågan om ämbetsverkets organisation och arbetssätt.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat, hava kammarrättens notarier i förening med notarierna i de ämbetsverk eller avdelningar av ämbetsverk, i vilka juris kandidatexamen vore ovillkorlig fordran för inträde, i en till statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet den 18 september 1938 ingiven skrift hemställt om statsrådets medverkan till dessa notarietjänsters uppflyttning till 23 lönegraden. I denna skrift hade dessa notarier med hänsyn till den högre utbildning, som fordrades av dem i jämförelse med notarier i andra, icke juridiskt betonade ämbetsverk, ävensom till den omständigheten, att tjänsterna för många av dem bleve sluttjänster, jämställt sig med läroverksadjunkterna och adjunktsbehöriga ämneslärare, vilka av 1937 och 1938 års riksdagar blivit placerade i 23 lönegraden.

Kammarrättens personalförening har i sin förut omnämnda, den 9 februari 1942 dagtecknade och till de sakkunniga överlämnade skrift — under åberopande av vad här ovan anförts — då kammarrättens omorganisation nu syntes stå inför sitt förverkligande och det syntes lämpligt, att frågan om notariernas uppflyttning i lönegrad i samband därmed löstes, hemställt, att de sakkunniga ville taga sistnämnda fråga under övervägande och i sådant avseende hos Kungl. Maj:t föreslå uppflyttning av kammarrättens notarier från nuvarande lönegrad till lönegrad A 23.

Personalföreningens synpunkter på frågan om notariernas lönegradsplacering hava ytterligare utvecklats i en av samtliga notarier i kammarrätten till de sakkunniga överlämnad, den 13 februari 1942 dagtecknad skrift. Dessa

hava därvid dessutom ansett sig böra till de sakkunnigas kännedom bringa en aktion, som av samtliga notarier i de centrala ämbetsverken under de sista tre åren bedrivits för att få notarietiteln såsom benämning å fullmaktstjänst i 21 lönegraden ersatt med sekreteraretiteln i någon form, samt framhållit, att kammarrättens notarier syntes böra benämnas byråsekreterare eller (andre) kammarrättssekreterare.

Tjänsteförteckningssakkunniga hava icke i sitt förut omnämnda (sid. 86) betänkande (SOU 1941: 17) framlagt något förslag till ändrad löneställning för notarierna i kammarrätten utan tvärtom intagit en principiellt avvisande ståndpunkt till från olika håll framkomna förslag om ändrad lönegradsplacering för notariebefattningar överhuvud taget. Vad tjänsteförteckningssakkunniga därutinnan anfört har av chefen för finansdepartementet åberopats å sid. 7 i den bilaga till 1942 års statsverksproposition, som innefattar utgifter å driftbudgeten, »för flera huvudtitlar gemensamma frågor».

Såvitt de sakkunniga kunnat finna, lärer det icke låta sig göra att avskaffa notarietjänsterna i kammarrätten på samma sätt som i stort sett ägt rum i hovrätterna. Kammarrättens ledamöter hava enligt uppgift behov av biträde av notarie eller amanuens i betydligt högre grad än ledamöterna i hovrätterna. Såväl målens stora antal som deras beskaffenhet inverka härvidlag. Det stora antalet mål föranleder helt naturligt avsevärt mycket mera skrivarbete än det relativa fåtal mål, som handlägges av hovrätt. I de allra flesta mål, som handläggas av kammarrätten, förekommer behov av tabellariska siffersammanställningar eller översikter, vid vilkas upprättande en ledamot har värdefull hjälp, om han kan påräkna därtill kvalificerat biträde av notarie eller amanuens. För sådana tjänstemän, vilka icke kunna inom kammarrätten vinna befordran till ledamotsställning, är det icke rimligt att låta en amanuensbefattning under alla förhållanden utgöra sluttjänst, utan beträffande många av dem måste det anses skäligt, att de efter säkerligen mångårig tjänstgöring i icke-ordinarie befattning så småningom kunna erhålla en ordinarie tjänst med högre lön än den de kunnat uppnå såsom amanuenser.

När det sedan gäller att bestämma den lönegrad, till vilken notariebefattningarna skäligen böra hänföras, finna de sakkunniga det obestridligt, att notariernas arbetsbörda ökats jämsides med ledamöternas ävensom att deras arbete blivit av mera kvalificerad art än tidigare, i samma mån som de av ledamöterna tagits i anspråk för utarbetande av föredragningspromemorior, vilket under senare år lärer hava skett i växande omfattning.

Genom den omläggning av arbetet, som de sakkunniga föreslagit, skulle notariernas arbete erhålla en i viss mån ändrad karaktär, i det att varje notarie skulle bliva ledare och övervakare av kansliarbetet å en division. Härigenom har den kvalitetsförstärkning, som notariebefattningarna under senare år må hava undergått, visserligen understrukits, men den kan icke anses vara så utpräglad, att den gent emot de principiella invändningar mot uppflyttning i högre lönegrad av notariebefattningar, som tjänsteförteckningssakkunniga i sitt nyssnämnda betänkande framställt, kan föranleda de sakkunniga att ifrågasätta någon lönegradsuppflyttning för kammarrättens notarier.

Vad därefter angår notarietjänsternas benämning, finna de sakkunniga det önskvärt, att dessa befattningshavare erhålla en annan benämning, och vilja för sin del framhålla, att de nuvarande notarierna efter omorganisationen möjligen skulle med hänsyn till det dem därefter huvudsakligen åliggande arbetet med protokollsföringen å divisionerna och deras tjänsteställning i övrigt kunna benämnas divisionssekreterare. I samband därmed borde dock lämpligen kammarrättens sekreterare erhålla en benämning, som tydligt markerade hans chefsställning i förhållande till divisionssekreterarna, t. ex. kammarrättssekreterare.

Två notarietjänster och den å överflyttningsstat uppförda andre kanslisekreterarebefattningen torde böra uppföras å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet för befattningshavarna.

Vad angår amanuensbefattningarna, synes det anslag, av vilket deras avlöning utgår, böra beräknas till sådan höjd, att möjlighet beredes kammarrätten att förordna minst halva antalet eller 6 amanuenser med heltids- och 1 amanuens med halvtidstjänstgöring i lönegrad Eo 18 samt 6 amanuenser med heltidstjänstgöring i lönegrad Eo 15.

Aktuariebefattningen.

Enligt § 24 i kammarrättens instruktion åligger det aktuarien i kammarrätten att med biträde av därför avsedd personal mottaga och i diarier anteckna alla till kammarrätten inkomna handlingar med undantag av från Kungl. Maj:t eller statsdepartement ankomna utslag och brev; att till vederbörande inom verket överlämna de mottagna handlingarna och i diarierna göra anteckning härom ävensom angående de åtgärder, vilka sedermera i varje mål eller ärende vidtagas; samt att registrera och i behörig ordning förvara de handlingar, som enligt kammarrättens föreskrift böra avlämnas till vård å aktuariekontoret. Kammarrätten äger bestämma vilka göromål skola utföras av den till aktuariens biträde avsedda personal; och må kammarrätten därvid uppdraga åt sådan personal att i den utsträckning som finnes lämplig på eget ansvar utföra göromål, som enligt vad ovan sagts skulle tillkomma aktuarien.

Med stöd av instruktionen har kammarrätten i § 10 i kammarrättens arbetsordning meddelat bestämmelser om aktuariens åligganden. Enligt dessa åligger det aktuarien att öppna till kammarrätten ankommande brev, att över de inkommande ärenden, som skola mottagas å aktuariekontoret, samt över alla mål, som anhängiggöras i kammarrätten och som icke skola föras i det s. k. beskattningsmålsdiariet, föra det med register försedda s. k. allmänna diariet samt att i övrigt utföra en mängd härmed sammanhängande aktuarie- och arkivariegöromål på sätt i arbetsordningen närmare redovisas.

Personalen å aktuariekontoret består av en kansliskrivare, ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde.

Kansliskrivaren åligger att på eget ansvar föra det med register försedda s. k. beskattningsmålsdiariet samt att utföra åtskilliga andra göromål å aktuariekontoret.

Det å aktuariekontoret tjänstgörande kanslibiträdet åligger att deltaga i de aktuarien åvilande göromålen. Därjämte har detta biträde att för varje månad till presidenten lämna uppgift å antalet inkomna och avgjorda mål. Enligt den å aktuariekontoret uppgjorda arbetsfördelningen för kanslibiträdet under tillsyn av aktuarien det s. k. allmänna diariet samt ombesörjer, likaledes under aktuariens tillsyn, den på aktuariekontoret ankommande expeditionen av de rekvisitioner av handlingar, som från finansdepartementet göras i anledning av att talan fullföljts hos regeringsrätten i av kammarrätten avgjorda beskattningsmål.

Det å aktuariekontoret tjänstgörande kontorsbiträdet, som på grund av de ökade göromålen å kontoret anställdes där under januari månad 1942, biträder aktuarien i hans arbete.

Därjämte tjänstgör en extra tjänsteman på övertid å aktuariekontoret för att biträda aktuarien i det honom personligen åliggande arbetet.

Även i fråga om aktuariebefattningen gjorde kammarrätten i sin förenämnda underdåniga skrivelse den 18 september 1928 angående behovet av anslag för kammarrätten för budgetåret 1929/30 en hemställan om lönegradsuppflyttning. Kammarrätten hemställde därvid av anförda skäl, att aktuariebefattningen måtte likställas i avlöningshänseende med motsvarande befattningar, nämligen aktuarie- och arkivariebefattningarna, i de båda större hovrätterna och sålunda uppflyttas från dåvarande lönegrad B 21 till lönegrad B 22.

Kammarrättens hemställan om uppflyttning i lönegrad av aktuariebefattningen föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd av samma skäl som anförts emot notariebefattningarnas uppflyttning eller att frågan skulle prövas i samband med frågan om kammarrättens omorganisation.

Kammarrättens personalförening har i sin förenämnda, till de sakkunniga överlämnade skrivelse av den 9 februari 1942, under framhållande av att vad föreningen anfört beträffande notarierna i tillämpliga delar gällde även för aktuarietjänsten och att denna tjänst med hänsyn till den stigande arbetsbördan blivit allt mer krävande, funnit en uppflyttning av densamma från lönegrad A 21 till lönegrad A 23 vara väl motiverad.

Beträffande tjänsteförteckningssakkunnigas ställning till frågan om aktuariebefattningens uppflyttning till högre lönegrad gäller i huvudsak detsamma som ovan (sid. 92) anförts rörande nämnda sakkunnigas ståndpunkt till frågan om notariebefattningarnas lönegradsplacering.

De sakkunniga finna det visserligen uppenbart, att aktuarien i kammarrätten har en mycket betydande arbetsbörda. Detta framgår redan av det stora antalet inkommande mål och ärenden, vilket belyses av efterföljande tabell.

Den aktuarien åliggande ledningen och översynen av arbetet å aktuariekontoret måste betecknas såsom mycket ansvarsfull. Att arbetet å kontoret utföres med synnerlig noggrannhet och omtanke är av den största betydelse såväl för allmänheten som för den jämna fortgången av arbetet inom kammarrätten. Av alldeles särskild vikt är den del av arbetet, som aktuarien person-

Antalet till kammarrätten åren 1937—1941 inkomna mål och ärenden.

Förda å nedannämnda diarier		Inkomna år				
		1937	1938	1939	1940	1941
Allmänna diariet	A.D.	2 671	2 423	2 532	3 666	4 207
Beskattningsmålsdiariet	B.D.	4 639	5 521	6 166	5 569	5 212
Fastighetstaxeringsmålsdiariet	F.D.	276	970	3 509	634	551
Krigskonjunkturskattemålsdiariet	K.D.	—	—	—	—	371
Värnskattemålsdiariet	V.D.	—	—	—	1 310	123
	Summa	**7 586**	**8 914**	**12 207**	**11 179**	**10 464**

ligen utför och som består i den s. k. konfereringen av målen, d. v. s. jämförelsen mellan diariet för löpande och vissa föregående år m. m. Detta arbete består däri, att aktuarien undersöker, om det bland de inkomna målen förekommer sådana, vilka äga samband med varandra eller med mål, som redan förut äro anhängiga i kammarrätten, eller vilka äro av lika beskaffenhet med mål, som nyss sagts, m. m. Detta konfereringsarbete har ökat högst väsentligt, särskilt i vad angår krigskonjunkturskattemålen. Beträffande varje inkommande mål angående taxering till krigskonjunkturskatt år 1941 (sådana mål beräknas under år 1942 inkomma till ett antal av minst 2 440) måste nämligen undersökas, om vederbörande klagande fört talan hos kammarrätten om sin taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1938—1941 eller om sin taxering till krigskonjunkturskatt år 1940. Vidare måste beträffande varje inkommande mål angående taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1940 och 1941 undersökas, om klaganden fört särskild talan om sin taxering till krigskonjunkturskatt året i fråga. Om konfereringsarbetet lämnar positivt resultat, skall underrättelse därom lämnas presidenten före målens fördelning mellan ledamöterna samt anteckning om det eller de mål, med vilka det inkomna målet äger samband, göras å akten till det inkomna besvärsmålet. Det är av den allra största betydelse vid handläggningen av målen, att detta konfereringsarbete blivit omsorgsfullt utfört.

Det är emellertid tydligt, att aktuariens ställning efter ämbetsverkets omorganisation blir i alla avseenden densamma som under nuvarande förhållanden. På grund härav finna de sakkunniga ej anledning att för hans del ifrågasätta någon ändrad lönegradsplacering.

Däremot synes den lättnad i hans arbetsbörda, som kan vinnas genom förstärkning av biträdespersonalen, böra åstadkommas. Till frågan härom återkomma de sakkunniga här nedan (sid. 98).

Den lägre biträdespersonalen.

Inom kammarrätten finnes för närvarande lägre biträdespersonal anställd till det antal, som framgår av nedanstående förteckning:

Befattningshavare	Lönegrad
1 kansliskrivare	A 11
2 kanslibiträden	A 7
3 kontorsbiträden	A 4
6 »	Eo 4
1 skrivbiträde	A 2
1 »	Ex 1

Av denna personal sysselsättas kansliskrivaren, ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde å aktuariekontoret, ett kanslibiträde å sekreterarexpeditionen och ett kontorsbiträde med expediering av avgående post, under det att den övriga personalen bestående av sju kontorsbiträden och två skrivbiträden utför renskrivnings- och kollationeringsarbete.

Kammarrättens personalförening har i sin förenämnda skrift av den 9 februari 1942 till de sakkunniga hemställt, att de sakkunniga ville föreslå uppflyttning av de båda kanslibiträdesbefattningarna till kansliskrivarbefattningar, av kontorsbiträdesbefattningen å expeditionen för avgående post till kanslibiträdesbefattning och av fyra e. o. kontorsbiträden till ordinarie.

Beträffande de lägre biträdesbefattningarna inom allmänna civilförvaltningen förorda tjänsteförteckningssakkunniga i sitt förenämnda betänkande (SOU 1941: 17), att ordinarie skrivbiträdesbefattningar (A 2) inrättas vid verk, där dylika befattningar för närvarande saknas, såvida icke undantagsvis befattningar av detta slag på grund av vissa verks speciella förhållanden visas vara obehövliga. Bland annat i syfte att undanröja de med ordinarie skrivbiträdesbefattningar hittills förknippade olägenheterna — nämligen att dessa befattningars innehavare i ett stort antal fall samtidigt äro extra ordinarie befattningshavare i högre lönegrad, vilket förhållande föranlett komplikationer i olika hänseenden — hava tjänsteförteckningssakkunniga förordat den utvägen, att vid verk å ordinarie stat framdeles icke skulle inrättas högre extra ordinarie biträdesbefattningar än i skrivbiträdesgraden. Härigenom skulle, framhålla de sakkunniga, uppnås en klar befordringsgång från tillfällig anställning via extra och extra ordinarie anställning såsom skrivbiträde till ordinarie skrivbiträde. Tjänsteförteckningssakkunniga förutsätta, att nu befintliga extra ordinarie biträdesbefattningar av högre grad skola avvecklas i mån av inträffande ledigheter.

Förslagets genomförande tarvar enligt nämnda sakkunniga vissa övergångsanordningar; förslag härtill har dock icke framlagts i betänkandet. Tjänsteförteckningssakkunniga framhålla vidare, att det för ett slutligt bedömande av frågan, till vilket antal skrivbiträdesbefattningarna böra bestämmas samt vid vilka verk dylika befattningar icke böra finnas, kräves särskild undersökning för varje verk. Förslag om inrättande vid de olika verken av nya skrivbiträdesbefattningar hava därför icke framlagts av tjänsteförteckningssakkunniga.

I fråga om den mera kvalificerade biträdespersonalen förorda tjänsteförteckningssakkunniga inrättandet av ytterligare befattningar såsom kontorist i 9 lönegraden. Däremot hava samma sakkunniga icke funnit anledning att

ifrågasätta några nya befattningar i 10 lönegraden. Differentieringen i lönehänseende av de mera kvalificerade biträdestjänsterna bör enligt tjänsteförteckningssakkunniga regelmässigt icke drivas längre än som motsvaras av lönegraderna A 7, A 9 och A 11.

Kammarrättens lägre biträdespersonal har sedan många år tillbaka varit för ändamålet otillräcklig. Såsom en följd härav har extra- eller övertidsarbete måst tillgripas i den utsträckning tillgängliga medel lämnat möjlighet därtill. Men i trots härav har arbetet permanent legat efter. Till följd av den omständigheten, att arbetet å divisionerna legat helt nere under tiden den 21 december—den 13 januari och under sommarmånaderna utföres endast i begränsad omfattning, har det blivit möjligt att under dessa perioder avarbeta den under ordinarie session hopade balansen av renskrivningsgöromål, så att någon dylik balans i allmänhet icke brukat förekomma vid tiden för den s. k. höstsessionens början den 14 september.

Att verkställa någon fullt pålitlig beräkning av behovet av den personal, som kräves för att renskrivnings- och kollationeringsarbetet skall utföras så att någon eftersläpning icke uppkommer, ställer sig mycket svårt. En viss ledning härutinnan kan givetvis erhållas med utgångspunkt från antalet i kammarrätten under ett år avgjorda mål. Under de fem åren 1936—1940 har kammarrätten avgjort i medeltal över 10 000 mål om året. Därest 10 000 mål avgöras om året, innebär detta, att minst 5 000 rubriker till utslagen måste utskrivas — det räknas då med att nära 5 000 rubriker skrivas av vederbörande notarie eller amanuens å blankett — samt att minst 10 000 utgående expeditioner måste utskrivas. Till dessa expeditioner måste emellertid i ett mycket stort antal fall kopior utskrivas, enär antingen expedition skall tillställas mera än en part eller avskrift av den utgående expeditionen skall tillställas en eller flera myndigheter.

Under antagande att kammarrätten kommer att sammanträda å dömande avdelning 5 dagar i veckan å 6 divisioner skola 30 protokoll i veckan utskrivas. Därtill kommer att behov av renskrivning förekommer för en mängd andra ändamål såsom mångfaldigande av sådana rubriker och tabellariska eller andra sammanställningar, som erfordras vid målens föredragning å avdelning, samt utskrivning i ett flertal exemplar av indelningsplaner rörande ledamöternas deltagande i sammanträden och underdåniga utlåtanden i anledning av Kungl. Maj:ts remisser m. m. Allt renskrivningsarbete måste kollationeras, vilket tar en väsentlig tid.

En viss ledning kan vidare hämtas av förhållandena å fastighetstaxeringsavdelningen, där någon sådan eftersläpning som inom kammarrätten i övrigt icke plägat förekomma. Å denna avdelning hava 4 kontorsbiträden varit indelade och där varit fullt sysselsatta. Av dessa har emellertid en biträtt med diarieföring, varjämte å vanliga divisioner renskrivningsarbete icke, enligt vad som uppgivits, lärer erfordras i fullt samma utsträckning som å fastighetstaxeringsavdelningen.

De sakkunniga hava fördenskull ansett sig böra räkna med ett behov av i medeltal 3 biträden för varje division. Enligt de sakkunnigas mening

bör renskrivningsarbetet i viss mån centraliseras, så att samma biträden i regel utföra allt det renskrivningsarbete, som erfordras för två divisioner. En längre driven centralisering synes för kammarrättens del icke vara av behovet påkallad eller ens lämplig. Av de 6 biträden, som enligt nyssnämnda beräkning skulle behövas för 2 divisioner, synes ett biträde böra äga större erfarenhet samt förmåga att organisera och leda arbetet samt till följd därav innehava kanslibiträdes ställning, under det att de båda andra böra vara kontors- eller skrivbiträden. För utförande av renskrivnings- och kollationeringsarbetet skulle således erfordras, i stället för de nu för sådant arbete disponerade 9 biträdena, därav 7 kontors- och 2 skrivbiträden, 18 biträden, därav 3 kanslibiträden, 7 kontorsbiträden och 8 skrivbiträden.

I övrigt synes följande personal vara erforderlig.

Å aktuariekontoret erfordras alltjämt såväl den nuvarande kansliskrivaren som det där tjänstgörande kontorsbiträdet. Beträffande det å aktuariekontoret tjänstgörande kanslibiträdet framhöll kammarrätten i sin av de sakkunniga flera gånger berörda underdåniga skrivelse den 18 september 1928 angående behovet av anslag för kammarrätten för budgetåret 1929/30 följande. När år 1925 den förändring beträffande aktuariekontoret genomfördes, att en aktuariebefattning och en kontorsbiträdesbefattning utbyttes mot en kansliskrivarbefattning och en kanslibiträdesbefattning, blev diarieföringen så ordnad, att kansliskrivaren skulle föra beskattningsmålsdiariet på eget ansvar och kanslibiträdet det s. k. allmänna diariet under tillsyn av den återstående aktuarien. Vid denna fördelning av arbetet utgick kammarrätten från den uppfattningen, att det allmänna diariet, som huvudsakligen omfattar fattigvårds-, barnavårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål ävensom de till revisionsrotlarna hörande mål, remisser från Kungl. Maj:t och statsdepartement och vissa förvaltningsärenden, skulle på grund av målens och ärendenas skiftande beskaffenhet vara svårare att föra än diariet över beskattningsmålen, vilka visserligen vore vida talrikare men såsom inbördes likartade kunde diarieföras mera schablonmässigt. Erfarenheten från de gångna åren hade emellertid givit vid handen, att aktuarien borde kunna befrias från ansvaret även för det allmänna diariets förande och att detta kunde överlämnas åt en befattningshavare utan juridisk utbildning men med tillräcklig kännedom om kammarrättens arbetsförhållanden i allmänhet. Samma befattningshavare torde även kunna på eget ansvar besörja den på aktuariekontoret ankommande expeditionen av de med ökningen av föredragningen av beskattningsmål i regeringsrätten allt talrikare rekvisitionerna av handlingar i dylika, till Kungl. Maj:t fullföljda mål. Med nu nämnda arbetsuppgifter erhölle emellertid den ifrågavarande befattningshavaren en ställning, som borde berättiga honom till avlöning såsom kansliskrivare. Kammarrätten hemställde på den grund, att kanslibiträdesbefattningen å aktuariekontoret måtte uppflyttas till kansliskrivarbefattning.

Kammarrättens nyssnämnda framställning föranledde med hänsyn till den redan då ifrågasatta omorganisationen av kammarrätten icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Tjänsteförteckningssakkunniga framhålla i sitt förenämnda betänkande (SOU 1941: 17) beträffande registratorsbefattningarna, att för att befattning skall med avseende å löneställningen hänföras till gruppen registratorer bör såsom förutsättning gälla, att befattningshavaren åliggande registratorsgöromål, vari främst ingå mottagande och diarieföring av handlingar, utgöra den övervägande delen av de befattningshavaren åvilande arbetsuppgifterna. Från gruppen borde alltså uteslutas befattningshavare, som vid sidan om annat på dem ankommande arbete, mer eller mindre kvalificerat än registratorsgöromålen, hade att utföra vissa sådana göromål utan att dessa likväl kunde anses karakterisera tjänsten. Tjänsteförteckningssakkunniga hava ansett sig böra göra en bestämd åtskillnad mellan, å ena sidan, verksregistratorer och, å andra sidan, befattningshavare, vilka fullgöra registreringsgöromål för viss eller vissa byråer eller avdelningar inom ett verk. Lönegradsplaceringen för verksregistratorerna och byråregistratorerna anses av tjänsteförteckningssakkunniga böra avvägas med hänsynstagande till lönegradsplaceringen för de s. k. biträdesbefattningarna. Verksregistrator skulle därför placeras i 11 lönegraden, således den högsta biträdesgraden, medan för byråregistrator 7 lönegraden ansetts erbjuda en efter arbetsuppgifternas art i allmänhet väl avpassad löneställning. I de fall, då registratorsgöromål visserligen åvila en befattningshavare men göromålen, oaktat de förtjäna beaktas vid lönelägets bestämmande, likväl äro av tämligen ringa omfattning, bör enligt de sakkunnigas förslag verksregistrator hänföras gemenligen till 9 eller undantagsvis till 7 lönegraden samt byråregistrator till 4 lönegraden.

Med tillämpning av de av tjänsteförteckningssakkunniga sålunda angivna principerna för registratorernas lönegradsplacering, vilka chefen för finansdepartementet godkänt, synas de båda å aktuariekontoret inom kammarrätten med registratorsarbete sysselsatta biträdena otvivelaktigt böra hänföras till gruppen verksregistratorer. Båda utföra den för ämbetsverket centrala registreringen av mål och ärenden, varvid på grund av arbetets omfattning göromålen måst efter vissa grunder dem emellan fördelas. Då alltså innehavaren av den nuvarande kanslibiträdesbefattningen utför ett arbete, som är alldeles likartat och fullt likvärdigt med det arbete, som utföres av den redan å aktuariekontoret tjänstgörande kansliskrivaren, finna de sakkunniga starka skäl tala för att den förre i tjänsteställning likställes med den senare. I samband därmed synes den nya kansliskrivaren böra anförtros att på eget ansvar utföra sina åligganden.

Även beträffande uppflyttning av kanslibiträdesbefattningen å sekreterarexpeditionen till kansliskrivarbefattning gjorde kammarrätten i sin underdåniga skrivelse den 18 september 1928 motsvarande hemställan och anförde därvid bland annat följande. Kanslibiträdesbefattningen å sekreterarexpeditionen uppfördes å ordinarie stat vid 1926 års riksdag. Den hade år 1920 uppförts å extra stat, och vid dess tillkomst var avsett, att detta biträde skulle övertaga den tjänstgöring å sekreterarexpeditionen, som förut bestritts av dels en amanuens, dels ett kvinnligt skrivbiträde med omkring tre timmars

daglig tjänstgöring därstädes. Kanslibiträdets huvudsakliga göromål angavs vara diarieföring med tillhörande anteckning om förberedande åtgärder och slutliga beslut, allt i avseende å sekreterarens diarium och diariet angående Kungl. Maj:ts brev, expediering av protokollsutdrag efter rekvisition från statsdepartement eller eljest från myndighet, införande i vederbörande kommunikationsbok av beslut om kommunikation ävensom expediering av kommunikationsresolutioner, kollationering och avsändande av expeditioner i vissa av sekreteraren föredragna ärenden, ordnande av Kungl. Maj:ts brev till kammarrätten och kammarrättens protokoll samt förande av avlöningsliggare och förteckningar över ämbetsverkets befattningshavare. Från början var avsett att detta biträde även skulle svara för renskrivningsarbetet å sekreterarexpeditionen, men på grund av ökning i kammarrättens arbete och därav betingad ökning av dess personal samt vissa förändringar i övrigt hade förhållandena efterhand gestaltat sig så, att kanslibiträdet å sekreterarexpeditionen så gott som uteslutande upptoges av mera kvalificerat arbete. De göromål, som sålunda åvilade kanslibiträdet å sekreterarexpeditionen, syntes vara till sin beskaffenhet att likställa med det arbete å finansdepartementets regeringsrättsavdelning, för vilket enligt det vid statsverkspropositionen till 1926 års riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet i finansärenden den 7 januari 1926 ett biträde i lägst kansliskrivares ställning ansetts erforderligt. Därest nu ifrågavarande kanslibiträdesbefattning uppflyttades till kansliskrivarbefattning, borde befattningens innehavare få sig ålagt att på eget ansvar besörja all diarieföring å sekreterarexpeditionen jämte expeditionen av protokollsutdrag i mål, vari underdåniga besvär anförts mot kammarrättens utslag.

De sakkunniga vilja för sin del förorda en uppflyttning av kanslibiträdesbefattningen å sekreterarexpeditionen till kontoristbefattning i lönegrad A 9, varvid befattningshavaren synes böra anförtros att på eget ansvar utföra sina åligganden.

Det å expeditionen för kammarrättens avgående post placerade kontorsbiträdet har att självständigt handhava expediering av all från kammarrätten avgående post samt att i vederbörliga expeditionslistor göra anteckning om expedieringen. Vidare åligger det kontorsbiträdet att i första hand kontrollera expeditionslistorna, att i början av varje månad upprätta listor över mål, som ej inom föreskriven tid blivit expedierade, att upprätta register till och ordna kammarrättens skrivelser och missivkoncept samt att i någon mån tillhandagå sekreterarexpeditionen med hjälp vid kollationering m. m.

Såvitt de sakkunniga kunnat finna, utför ifrågavarande kontorsbiträde göromål av den art och omfattning, att befattningens uppflyttning till kanslibiträdesbefattning måste anses väl motiverad.

De av de sakkunniga föreslagna biträdesbefattningarna synas böra uppföras i lönegrader på sätt framgår av nedanstående förteckning, varvid de sakkunniga särskilt vilja framhålla, att av de nuvarande extra ordinarie kontorsbiträdena fyra hava en tjänstetid av icke mindre än respektive 18, 15, 14 och 12 år.

Förteckningen över den lägre biträdespersonalen skulle efter omorganisationen få följande utseende:

Befattningshavare	Lönegrad
2 kansliskrivare	A 11
1 kontorist	A 9
4 kanslibiträden	A 7
8 kontorsbiträden	A 4
3 skrivbiträden	A 2
5 »	Ex 2.

Kostnadsberäkningar.

Därest de sakkunnigas förenämnda förslag skulle genomföras, skulle därav föranledas de kostnader och den kostnadsökning i förhållande till kammarrättens hösten 1941 upprättade förslag till avlöningsstat för budgetåret 1942/43, som framgå av den vid betänkandet fogade, såsom *Bilaga G* betecknade sammanställningen.

IV. Vissa i samband med kammarrättens omorganisation stående frågor, i vilka de sakkunniga nu icke avgivit förslag.

I de för de sakkunnigas arbete lämnade direktiven har, såsom redan förut framhållits, förutsatts att jämväl regeringsrättens arbetsformer kunde komma att beröras av utredningen.

Det huvudsakliga syftet med omorganisationen av kammarrätten har varit att åstadkomma ett snabbare avgörande av beskattningsmålen än hittills under bevarande och stärkande, i mån av behov, av rättssäkerheten och den enhetliga rättstillämpningen vid målens avgörande. Vid genomförandet av en sådan omorganisation ligger det givetvis nära till hands att undersöka, om i samband därmed kammarrätten kan göras till högsta instans i beskattningsmålen eller, därest så finnes icke kunna ske, någon begränsning av rätten till fullföljd hos regeringsrätten av talan över kammarrättens utslag kan vidtagas.

Förslag om att göra kammarrätten till sista instans i beskattningsmål väcktes, såsom de sakkunniga förut (sid. 36) påpekat, redan av löneregleringskommittén i dess den 18 juni 1904 avgivna betänkande angående lönereglering för kammarrätten. Nämnda förslag föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Detta angavs framför allt bero därpå, att kammarrätten vore den första domstolsinstansen för dessa mål, i det att handläggningen av besvär hos prövningsnämnderna vore alltför snabb och summarisk för att annat än undantagsvis medgiva en ingående prövning av besvären, vartill komme, att prövningsnämnden vore en taxeringsmyndighet, som, jämte det att den prövade anförda besvär, tillika, oberoende av om besvär anförts eller ej, skulle, obunden av en domstols former, granska och fastställa samtliga taxeringar.

De sålunda angivna skälen för bibehållande av en högsta instans över kammarrätten i beskattningsmålen äga alltjämt giltighet. Den bristfälliga organisationen av prövningsnämnderna måste fortfarande anses lägga bestämt hinder i vägen för en reform, varigenom kammarrätten göres till sista instans i beskattningsmålen. Emellertid planera de sakkunniga, på sätt redan förut anmärkts (sid. 51), en sådan omorganisation av prövningsnämnderna, att dessa skulle bliva i stånd att handlägga och pröva där anförda besvär med erforderlig noggrannhet och sakkunskap, varigenom antalet besvär hos kammarrätten i beskattningsmål kunde i någon mån nedbringas. Därest en sådan omorganisation av prövningsnämnderna genomföres och leder till åsyftat resultat, kan frågan om kammarrättens omvandling till högsta instans i beskattningsmål komma i annat läge och bliva aktuell.

Antalet hos regeringsrätten anförda besvär över kammarrättens utslag i beskattningsmål har under vissa tider varit högst betydande. Vid ett tillfälle nådde antalet i regeringsrätten inneliggande oavgjorda dylika mål en sådan siffra, att det ansågs nödvändigt att söka åstadkomma en ökad avverkning av de hos regeringsrätten inneliggande besvärsmålen. I avsikt att ernå detta syfte företogs en sådan ökning av antalet regeringsråd, att regeringsrätten kunde arbeta på två avdelningar, vilken åtgärd ledde till avsett resultat. Då det emellertid visat sig, att en alltför stark belastning av regeringsrätten under ogynnsamma yttre omständigheter kan uppkomma, hava de sakkunniga funnit sig böra överväga, om icke viss begränsning borde införas i avseende å rätten att hos regeringsrätten fullfölja talan över kammarrättens utslag i beskattningsmål i vidare mån än den begränsning av talerätten, som redan finnes genomförd beträffande vissa mål angående fastighetstaxering samt mål angående taxering till skogsaccis. En möjlighet till åstadkommande av dylik begränsning, som enligt de sakkunnigas mening kunde göras till föremål för närmare undersökning, vore att meddela en bestämmelse av innehåll, att rätten till talan skulle vara avskuren för det fall, att de båda närmast föregående instanserna, kammarrätten och vederbörande prövningsnämnd, varit fullt ense i det slut, vartill de vid sina avgöranden kommit. Emellertid hava de sakkunniga under hand inhämtat, att det med hänsyn till balansen oavgjorda beskattningsmål hos regeringsrätten icke för närvarande föreligger behov av en dylik föreskrift. Då därtill kommer, att även en sådan reform torde för sitt förverkligande förutsätta en effektivisering av prövningsnämnderna, hava de sakkunniga icke ansett sig böra åtminstone för närvarande framlägga något förslag i ämnet.

Liksom de sakkunniga övervägt sådana reformer inom taxeringsorganisationen, som skulle vara ägnade att minska behovet av beskattningsmålens fullföljande till kammarrätten, hava de sakkunniga jämväl haft under behandling frågan om vinnande av viss begränsning av tillströmningen av mål till kammarrätten och eventuellt även till regeringsrätten genom införandet av viss stämpelplikt beträffande utslag i beskattningsmål. Varken för kammarrättens eller regeringsrättens utslag i beskattningsmål erlägges nu någon stämpelavgift. Enligt förordningen angående stämpelavgiften äger nämligen frihet från stämpelavgift rum i »bevillningsmål».

Om kammarrättens eller regeringsrättens utslag skulle beläggas med stämpel, skulle enligt förordningen angående stämpelavgiften sådan avgift utgå för kammarrättens utslag med 20 kronor för det första arket och med 4 kronor för vart och ett av de övriga arken samt för regeringsrättens utslag med 40 kronor för det första arket och med 10 kronor för vart och ett av de övriga arken.

Införandet av stämpelplikt måste givetvis i första hand vara beroende av om besvärsrätten hos överinstanserna kan anses hava i avsevärd grad missbrukats. I syfte att underlätta bedömandet av denna fråga hava de sakkunniga låtit verkställa utredning om i vilken utsträckning av kammarrätten under ett kalenderår meddelade utslag i andra beskattningsmål än

mål angående taxering till värnskatt samt angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis innefatta ändring i det beslut, som närmast föregående instans meddelat. Resultatet av denna undersökning, som omfattat år 1940, framgår av nedanstående tabell.

Tabell, utvisande ändringsfrekvensen i av kammarrätten under år 1940 avgjorda andra beskattningsmål än mål angående taxering till värnskatt samt angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis.

Antal utslag	Kammarrättens utslag har i förhållande till vederbörande beskattningsnämnds beslut inneburit					
	ej prövning i		ej ändring i		ändring i	
	antal fall	%	antal fall	%	antal fall	%
[1] 5 437	412	7·6	3 231	59·4	1 794	33

[1] Att denna siffra icke överensstämmer med den i bil. A angivna siffran för under år 1940 avgjorda »andra beskattningsmål», 5 760 mål, beror huvudsakligen därpå, att i den senare siffran ingår ett betydande antal mål, vari besvären återkallats och vari följaktligen utslag icke meddelats utan som avskrivits ur kammarrättens diarium.

De sakkunniga hava även låtit undersöka, i vilken utsträckning regeringsrätten under år 1940 ändrat kammarrättens utslag i motsvarande beskattningsmål, och framgår resultatet av undersökningen av nedanstående tabell.

Tabell, utvisande ändringsfrekvensen i av regeringsrätten under år 1940 avgjorda andra beskattningsmål än fastighetstaxeringsmål.

(Rätt att hos regeringsrätten föra talan i mål angående taxering till värnskatt samt angående taxering till skogsaccis föreligger icke.)

Antal utslag	Regeringsrättens utslag har i förhållande till kammarrättens utslag inneburit					
	ej prövning i		ej ändring i		ändring i	
	antal fall	%	antal fall	%	antal fall	%
832	15	1·8	654	78·6	163	19·6

Enligt vad de sålunda verkställda utredningarna giva vid handen, har kammarrätten under år 1940 ändrat vederbörande beskattningsnämnds hos kammarrätten överklagade beslut i icke mindre än 33 procent av hela antalet av kammarrätten under året avgjorda andra beskattningsmål än mål angående taxering till värnskatt samt angående fastighetstaxering och taxering till skogsaccis, under det att regeringsrätten under samma år ändrat kammarrättens utslag i motsvarande mål i nära 20 procent av hela antalet av regeringsrätten under året avgjorda sådana mål.

Enligt i Svensk skattetidning, årgång 1937 sid. 3 och 21, lämnade uppgifter utgjorde ändringsprocenten i inkomsttaxeringsmål inom kammarrätten i medeltal för vissa månader av åren 1934—1936 42·4 procent samt inom

regeringsrätten i medeltal för åren 1933—1936 omkring 20 procent eller således i stort sett densamma som enligt ovan sist intagna tabell under år 1940.

Även om, såsom förestående uppgifter synas utvisa, ändringsprocenten inom kammarrätten numera nedgått, måste den dock alltjämt betecknas såsom alltför hög. Det kan icke anses rimligt, att en tredjedel av de inkomsttaxeringar, vilka genom besvär underställas kammarrättens prövning, äro så bristfälliga, att de måste av den första överinstansen ändras, och att en femtedel av de inkomsttaxeringar, i vilka talan fullföljes hos högsta instans, måste där korrigeras. Man torde även utan stöd av någon statistik på området vara berättigad antaga, att både kammarrättens och regeringsrättens utslag relativt sällan innefatta beslut om höjning av den av närmast föregående instans bestämda taxeringen. I det övervägande antalet fall lära dessa domstolars utslag innebära nedsättning däri.

Anledningarna till den särskilt inom kammarätten starka ändringsfrekvensen äro tvivelsutan flerfaldiga. En väsentlig orsak utgör med all säkerhet den otillfredsställande organisationen av beskattningsnämnderna jämte den alltför korta tid, som prövningsnämnderna hava till sitt förfogande för utförande av det dem åliggande arbetet, vilket allt blir till allvarligt men för taxeringsresultatet. Men även de skattskyldiga själva äro ofta vållande till att deras taxeringar först i högre eller rent av högsta instans bliva riktiga, i det att de i stor utsträckning försumma att på ett så tidigt stadium som möjligt tillhandahålla myndigheterna den utredning eller det material, som dessa finna erforderligt för att helt eller delvis kunna bifalla de skattskyldigas yrkanden.

Oavsett vilka anledningarna till den höga ändringsprocenten inom överinstanserna än må vara, är den dock, såvitt framgår av den föreliggande statistiken, så betydande, att det under nuvarande förhållanden lärer vara uteslutet att införa stämpelplikt beträffande vare sig kammarrättens eller regeringsrättens utslag i beskattningsmål.

Möjligen kan frågan om stämpelbeläggning av överinstansernas utslag i beskattningsmål upptagas till förnyat övervägande, sedan en företagen omorganisation av beskattningsnämnderna under några år visat sina verkningar.

BILAGOR

Bilaga A.

Tabell, utvisande arbetsmaterialets omfattning inom kammarrätten under åren 1908—1940.

(I tabellen hava icke inräknats andra mål och ärenden än sådana, som även under nuvarande förhållanden tillhöra kammarrättens verksamhetsområde och föredragas av kammarrättsråd, och ej heller Kungl. Maj:ts remisser.)

År	Värnskattemål	Krigskonjunkturskattemål	Fastighets- och skogsaccistaxeringsmål	Andra beskattningsmål	Fattigvårds- och mantalsskrivningsmål m. fl.	Anmärknings- och avlöningsmål	Familjebidragsmål	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9
				Inkomna mål.				
1908	—	—	—	1 536	613	—	—	2 149
1909 [1]	—	—	—	2 661	669	—	—	3 330
1910	—	—	—	2 021	704	—	—	2 725
1911	—	—	—	[2] 2 772	741	—	—	3 513
1912	—	—	—	[3] 2 185	892	—	—	3 077
1913	—	—	—	2 104	940	—	—	3 044
1914 [1]	—	—	—	[4] 3 263	840	—	—	4 103
1915	[5] (504)	[6] (3)	—	3 332	844	—	—	4 176
1916	(106)	(472)	—	3 169	716	—	—	3 885
1917	(5)	(1 522)	—	3 985	570	—	—	4 555
1918	—	(3 236)	—	6 216	502	—	—	6 718
1919 [1]	—	(4 340)	—	9 404	[7] 632	—	—	10 036
1920	—	(4 578)	—	10 756	669	—	—	11 425
1921	—	(2 020)	—	8 344	824	[8] 264	—	9 432
1922	—	(530)	—	[9] 11 095	1 359	480	—	12 934

[1] Allmän fastighetstaxering ägde rum närmast föregående år. — [2] Därav över 1 000 likartade mål angående beskattning av dels utdelning å aktier i åtskilliga sockerfabriksaktiebolag och i aktiebolaget Providentia dels ock gratifikationer till vissa Stockholms stads arbetare. — [3] Började 1909 års lag om skogsaccis och 1910 års förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt tillämpas. — [4] Började mål om avgiftsplikt enligt 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring inkomma. De ingå till en början bland »andra beskattningsmål», men sedan de i april 1916 överlämnats till föredragning av advokatfiskalen, ingå de icke bland de i denna tabell redovisade målen. Dessa mål hava numera upphört. — [5] Började 1914 års förordning om värnskatt tillämpas. Antalet inom parentes angivna sådana mål ingår bland »andra beskattningsmål». Antalet avgjorda och balanserade sådana mål kan numera icke utan alltför stor omgång angivas. — [6] Började 1915 års förordning om krigskonjunkturskatt tillämpas. Antalet inom parentes angivna sådana mål ingår bland »andra beskattningsmål» Antalet avgjorda och balanserade sådana mål kan numera icke utan alltför stor omgång angivas. — [7] Började 1918 års fattigvårdslag tillämpas. Mantalsskrivningsmålen, vilka till oväsentligt antal för åren 1908—1918 ingå bland »andra beskattningsmål», ingå för år 1919 och följande år i denna grupp. Häri ingå även dåmera de år 1916 tillkomna kyrkobokföringsmålen, som dock äro fåtaliga. — [8] Började anmärknings- m. fl. mål, som förut föredragits av revisionskommissarier, i samband med riksräkenskapsverkets inrättande föredragas av kammarrättsråd. — [9] Började 1920 års ändringar av skattelagstiftningen och 1920 års förordning om byggnadsskatt tillämpas.

År	Värnskattemål	Krigskonjunkturskattemål	Fastighets- och skogsaccistaxeringsmål	Andra beskattningsmål	Fattigvårds- och mantalsskrivningsmål m. fl.	Anmärknings- och avlöningsmål	Familjebidragsmål	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1923 [1]	—	(123)	—	[2] 7 607	1 559	765	—	9 931
1924	—	(16)	—	6 407	1 291	1 256	—	8 954
1925	—	(1)	—	[3] 5 432	1 645	[4] 888	—	7 965
1926	—	(1)	—	5 698	[5] 1 602	747	—	8 047
1927	—	(1)	—	5 341	1 316	657	—	7 314
1928	—	—	[6] 747	4 491	1 189	564	—	6 991
1929 [1]	—	—	2 374	4 021	1 253	471	—	8 119
1930	—	—	707	[7] 4 760	1 251	495	—	7 213
1931	—	—	798	4 693	1 298	595	—	7 384
1932	—	—	532	5 278	1 515	588	—	7 913
1933	—	—	1 306	4 531	2 034	553	—	8 424
1934 [1]	—	—	3 123	5 853	2 507	586	—	12 069
1935	—	—	295	5 444	2 478	647	—	8 864
1936	—	—	544	4 865	2 121	525	—	8 055
1937	—	—	248	4 672	1 677	356	—	6 953
1938	—	—	997	5 230	1 202	540	—	7 969
1939 [1]	—	—	3 507	6 199	998	432	461	11 597
1940	[8] 1 310	—	634	5 591	954	606	1 422	10517
			Avgjorda mål.					
1908	—	—	[9] —	1 523	732	—	—	2 255
1909 [10]	—	—	—	2 126	640	—	—	2 766
1910 [11]	—	—	—	2 279	561	—	—	2 840

[1] Allmän fastighetstaxering ägde rum närmast föregående år. — [2] Å ena sidan började 1922 års förordningar om automobilskatt och om skatt å kaffe tillämpas. Å andra sidan började 1922 års ändringar av taxeringsförordningen tillämpas, innebärande att åtskilliga mål, till största delen rena bagatellmål, som förut prövats av kammarrätten, i stället skulle överlämnas till prövningsnämnds avgörande. — [3] Började 1924 års förordning om särskild skatt å bensin och motorsprit tillämpas. — [4] Anmärkningsmålen, vilka dittills avdömts av kammarrätten i första instans, handläggas från och med år 1925 i första instans av riksräkenskapsverket, varifrån de genom besvär kunna fullföljas till kammarrätten, varemot kammarrätten i stället för regeringsrätten har att, i sista instans, handlägga vissa avlönings- och pensionsmål. — [5] Började 1924 års barnavårdslag tillämpas. — [6] Fastighets- och skogsaccistaxeringsmålen, vilka förut inräknats bland »andra beskattningsmål», redovisas, sedan de skola handläggas å särskild avdelning, för sig. — [7] Började 1928 års skattelagstiftning — kommunalskattelagen, förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, lagen om skogsaccis samt taxeringsförordningen — tillämpas. — [8] Började 1939 års förordning om värnskatt tillämpas. — [9] Antalet under åren 1908—1928 avgjorda fastighets- och skogsaccistaxeringsmål ingår bland »andra beskattningsmål». — [10] Föredragningsskyldigheten utsträcktes för kammarrättsråd från 2 till $2^1/_2$ à $2^3/_4$ timmar i veckan. — [11] Föredragningsskyldigheten utsträcktes för kammarrättsråd till 3 timmar i veckan.

År	Värnskattemål	Krigskonjunkturskattemål	Fastighets- och skogsaccistaxeringsmål	Andra beskattningsmål	Fattigvårds- och mantalsskrivningsmål m. fl.	Anmärknings- och avlöningsmål	Familjebidragsmål	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1911	—	—	—	2 952	674	—	—	3 626
1912	—	—	—	1 872	727	—	—	2 599
1913	—	—	—	1 856	771	—	—	2 627
1914	—	—	—	2 156	721	—	—	2 877
1915	[1] —	—	—	[2] 3 008	747	—	—	3 755
1916	—	[3] —	—	3 118	708	—	—	3 826
1917	—	—	—	3 012	825	—	—	3 837
1918	—	—	—	3 433	763	—	—	4 196
1919	—	—	—	4 368	648	—	—	5 016
1920	—	—	—	6 635	489	—	—	7 124
1921	—	—	—	8 789	595	2 154	—	11 538
1922	—	—	—	8 587	872	830	—	10 289
1923 [4]	—	—	—	[5] 9 990	1 407	652	—	12 049
1924	—	—	—	8 087	1 595	1 109	—	10 791
1925	—	—	—	7 368	1 245	804	—	9 417
1926	—	—	—	7 046	1 263	546	—	8 855
1927	—	—	—	6 989	1 503	572	—	9 064
1928	—	—	—	6 064	1 584	478	—	8 126
1929	—	—	[6] 391	4 873	1 358	525	—	7 147
1930	—	—	1 981	4 291	1 179	446	—	7 897
1931	—	—	2 210	4 190	1 503	465	—	8 368
1932	—	—	496	5 445	1 375	500	—	7 816
1933	—	—	374	4 807	1 922	548	—	7 651
1934	—	—	996	4 843	2 173	559	—	8 571
1935	—	—	1 754	5 178	1 947	669	—	9 548
1936	—	—	1 208	5 357	2 208	874	—	9 647
1937	—	—	923	6 081	2 532	573	—	10 109
1938	—	—	540	6 878	2 110	417	—	9 945
1939	—	—	427	6 329	1 200	936	—	8 892
1940	1 250	—	[7] 3 280	5 760	956	1 878	[8] —	13 124

[1] Avgjorda värnskattemål ingå bland »andra beskattningsmål»; antalet är okänt. — [2] Häri ingå 599 på kammarrättsråds föredragning avgjorda s. k. pensionsavgiftsmål. — [3] Detta och följande år avgjorda krigskonjunkturskattemål ingå bland »andra beskattningsmål»; antalet är okänt. — [4] Föredragningsskyldigheten utsträcktes för kammarrättsråd och assessorer genom kungl. kungörelsen den 4 september 1923 till 3½ timmar i veckan. — [5] Därav 1 300 likartade mål från samma län. — [6] Fastighetstaxeringsavdelningen började den 1 oktober 1929 sin första ordinarie session. — [7] I denna siffra ingår en serie av omkring 1 400 mål angående besvär över taxeringsvärden å fastigheter på Öland. — [8] Avgjorda familjebidragsmål ingå bland »anmärknings- och avlöningsmål»; antalet, som ungefär motsvarar antalet under året inkomna sådana mål, är dock icke exakt känt.

År	Värnskattemål	Krigskonjunkturskattemål	Fastighets- och skogsaccistaxeringsmål	Andra beskattningsmål	Fattigvårds- och mantalsskrivningsmål m. fl.	Anmärknings- och avlöningsmål	Familjebidragsmål	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9
			Balanserade mål.					
1908	—	—	[1] —	377	340	—	—	717
1909	—	—	—	912	369	—	—	1 281
1910	—	—	—	654	512	—	—	1 166
1911	—	—	—	475	578	—	—	1 053
1912	—	—	—	789	742	—	—	1 531
1913	—	—	—	1 037	911	—	—	1 948
1914	[2] —	—	—	2 144	1 030	—	—	3 174
1915	[2] —	[3] —	—	2 468	1 127	—	—	3 595
1916	—	—	—	2 519	1 135	—	—	3 654
1917	—	—	—	3 492	880	—	—	4 372
1918	—	—	—	6 275	619	—	—	6 894
1919	—	—	—	11 311	603	—	—	11 914
1920	—	—	—	15 432	783	2 425	—	18 640
1921	—	—	—	14 987	1 012	535	—	16 534
1922	—	—	—	17 495	1 499	185	—	19 179
1923	—	—	—	15 112	1 651	298	—	17 061
1924	—	—	—	13 432	1 347	445	—	15 224
1925	—	—	—	11 496	1 747	529	—	13 772
1926	—	—	—	10 178	2 086	730	—	12 994
1927	—	—	—	8 532	1 899	815	—	11 246
1928	—	—	747	6 960	1 504	901	—	10 112
1929	—	—	2 730	6 108	1 399	847	—	11 084
1930	—	—	1 456	6 577	1 471	896	—	10 400
1931	—	—	44	7 080	1 266	1 026	—	9 416
1932	—	—	80	6 913	1 406	1 114	—	9 513
1933	—	—	1 012	6 637	1 518	1 119	—	10 286
1934	—	—	3 139	7 647	1 852	1 146	—	13 784
1935	—	—	1 680	7 913	2 383	1 124	—	13 100
1936	—	—	1 016	7 421	2 296	775	—	11 508
1937	—	—	341	6 012	1 441	558	—	8 352
1938	—	—	798	4 364	533	681	—	6 376
1939	—	—	3 878	4 234	331	638	—	9 081
1940	60	—	1 232	4 065	329	788	[4] —	6 474

[1] Antalet åren 1908—1927 balanserade fastighets- och skogsaccistaxeringsmål ingår bland »andra beskattningsmål». — [2] Antalet balanserade värnskattemål ingår bland »andra beskattningsmål». — [3] Antalet detta och följande år balanserade krigskonjunkturskattemål ingår bland »andra beskattningsmål». — [4] Ett mindre antal balanserade familjebidragsmål ingår bland »anmärknings- och avlöningsmål».

Bilaga B.

Tabell, utvisande arbetsbalansen inom kammarrätten under nedannämnda år.

År	Mål och ärenden, tillhörande kammarrättsråds föredragning			År	Mål och ärenden, tillhörande kammarrättsråds föredragning		
	Inkomna	Avgjorda	Balans vid årets slut		Inkomna	Avgjorda	Balans vid årets slut
1	2	3	4	1	2	3	4
1875	750	694	137	1919	10 036	5 016	11 914
1885	1 176	1 169	38	1920	11 425	7 124	18 640
1895	1 669	1 467	1 108	1921	9 432	11 538	16 534
1900	1 579	1 809	1 059	1922	12 934	10 289	19 179
1901	1 727	1 949	837	1923	9 931	12 049	17 061
1902	2 075	2 082	830	1924	8 954	10 791	15 224
1903	2 181	2 197	814	1925	7 965	9 417	13 772
1904	2 788	2 520	1 082	1926	8 047	8 855	12 994
1905	2 120	2 208	994	1927	7 314	9 064	11 246
1906	2 118	2 041	1 071	1928	6 991	8 126	10 112
1907	2 236	2 484	823	1929	8 119	7 147	11 084
1908	2 149	2 255	717	1930	7 213	7 897	10 400
1909	3 330	2 766	1 281	1931	7 384	8 368	9 416
1910	2 725	2 840	1 166	1932	7 913	7 816	9 513
1911	3 513	3 626	1 053	1933	8 424	7 651	10 286
1912	3 077	2 599	1 531	1934	12 069	8 571	13 784
1913	3 044	2 627	1 948	1935	8 864	9 548	13 100
1914	4 103	2 877	3 174	1936	8 055	9 647	11 508
1915	4 176	3 755	3 595	1937	6 953	10 109	8 352
1916	3 885	3 826	3 654	1938	7 969	9 945	6 376
1917	4 555	3 837	4 372	1939	11 597	8 892	9 081
1918	6 718	4 196	6 894	1940	10 517	13 124	6 474

Bilaga C.

Tabell, utvisande under resp. till vilka år och till vilket antal varje år under åren 1935—1937 inkomna mål och ärenden avgjorts eller uppskjutits av kammarrätten.

Mål och ärenden	Beskattningsmål, hörande till fastighetstaxeringsavdelningen	Andra beskattningsmål	Avskrivnings-, restitutions-, avkortnings- och reskontreringsmål	Anmärknings- och avlönings- m. fl. mål	Fattigvårds-, barnavårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål	Kungl. Maj:ts remisser		Summa
						i författningsfrågor	andra	
Under år 1935 inkomna..	295	5 416	28	647	2 478	25	83	8 972
Av dessa hava avgjorts:								
År 1935	62	670	14	92	993	25	61	1 917
» 1936	85	1 993	14	274	579	—	21	2 966
» 1937	146	2 404	—	188	771	—	1	3 510
» 1938	2	349	—	73	133	—	—	557
» 1939	—	—	—	18	2	—	—	20
» 1940	—	—	—	2	—	—	—	2
Under år 1936 inkomna..	544	4 846	19	525	2 121	13	106	8 174
Av dessa hava avgjorts:								
År 1936	87	669	12	124	934	13	84	1 923
» 1937	187	2 337	7	216	661	—	22	3 430
» 1938	270	1 675	—	87	506	—	—	2 538
» 1939	—	158	—	89	16	—	—	263
» 1940	—	6	—	9	4	—	—	19
Till år 1941 hava uppskjutits	—	1	—	—	—	—	—	1
Under år 1937 inkomna..	248	4 663	9	356	1 677	19	55	7 027
Av dessa hava avgjorts:								
År 1937	187	896	6	83	900	16	44	2 132
» 1938	54	3 049	3	139	724	3	10	3 982
» 1939	—	639	—	111	47	—	1	798
» 1940	5	72	—	22	6	—	—	105
Till år 1941 hava uppskjutits	2	7	—	1	—	—	—	10

Bilaga D.

Tabell, utvisande vilka år och till vilket antal varje år vid 1940 års utgång inneliggande mål och ärenden inkommit till kammarrätten.

Mål och ärenden	Beskattningsmål, hörande till fastighetstaxeringsavdelningen	Andra beskattningsmål	Avskrivnings-, restitutions-, avkortnings- och reskontreringsmål	Anmärknings- och avlönings- m. fl. mål	Fattigvårds-, barnavårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål	Kungl. Maj:ts remisser		Summa
						i författningsfrågor	andra	
Vid 1940 års utgång inneliggande	1 232	4 123	2	788	329	1	12	6 487
Av dessa hava inkommit:								
År 1936	—	1	—	—	—	—	—	1
» 1937	2	7	—	1	—	—	—	10
» 1938	46	135	1	35	10	1	—	228
» 1939	894	936	—	136	48	—	—	2 014
» 1940	290	3 044	1	616	271	—	12	4 234

Bilaga E.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 126 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att till 126 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 skall fogas ett nytt stycke av den lydelse som av det följande framgår:

126 §.

1 mom. Vid handläggning — — — slutet ense.

Utan hinder av vad i första stycket sägs äger Kungl. Maj:t beträffande vissa grupper av ifrågavarande mål föreskriva, att bestämmelsen om särskilda ledamöters deltagande i målens handläggning ej skall äga tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1942.

Bilaga F.

Förteckning över till kammarrätten under åren 1939—1941 från Kungl. Maj:t inkomna lottade remisser.

(Häri ingå icke omkring 160 under nämnda år å avdelning besvarade remisser, vilka avsett ansökan att av nåd bliva befriad från betalningsskyldighet i vissa mål, särskilt anmärkningsmål, och som icke lottats utan tilldelats den ledamot, vilken varit föredragande i målet.)

Nr	Inkom under år	Ärende	Besvarad		
			å avdelning	i plenum	å lag-avdelning
1	1939	ang. 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till civila icke-ordinarie reglemente			10/2 1939
2	»	i anledning av inom finansdepartementet upprättade förslag till exempel till ledning vid förandet av vissa taxeringslängder			6/2 1939
3	»	ang. föreskrifter om avlagd akademisk examen såsom villkor för anställning i den civila statsförvaltningen			6/2 1939
4	»	ang. fråga om beredande av skattefrihet för vissa gåvor till inköp av luftskyddsmateriel			24/2 1939
5	»	ang. utkast till tilläggsavtal till dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Frankrike			17/2 1939
6	»	ang. und. ansökan av direktören Alf Igor Nobel om återställande av försutten tid för anförande av besvär över honom åsatta taxeringar för inkomst och förmögenhet åren 1935 och 1936	28/6 1939		
7	»	ang. und. ansökan av ingenjören Leif Jurij Nobels dödsbo om återställande av försutten tid för anförande av besvär över Nobel åsatta taxeringar för inkomst och förmögenhet åren 1935 och 1936	28/6 1939		
8	»	ang. förslag till avtal mellan Sverige och Norge för undvikande av dubbelbeskattning			3/3 1939
9	»	ang. ansökan av direktören Joseph Rippe i fråga om befrielse från dubbelbeskattning			26/5 1939
10	»	ang. und. ansökan av Haglund & Söners Handels- & Fabriksaktiebolag i fråga om befrielse från dubbelbeskattning i Sverige och Tyskland			19/5 1939
11	»	ang. und. besvär av allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden i fråga om Gideå och Husums Aktiebolags taxering år 1935	27/4 1939		
12	»	ang. beskattning av ersättning av statsmedel på grund av nedslaktning av djurbesättningar i anledning av mul- och klövsjuka			27/10 1939

Nr	Inkom under år	Ärende	Besvarad		
			å avdelning	i plenum	å lag-avdelning
13	1939	ang. ett inom försvarsstaben utarbetat utkast till ny uppskovskungörelse			$^{9}/_{6}$ 1939
14	»	ang. und. ansökan av bankdirektören Mauritz Philipson i fråga om befrielse från dubbelbeskattning i Sverige och Nederländerna			$^{17}/_{11}$ 1939
15	»	ang. und. ansökan av direktören Carl Oskar Utterström, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att sökanden skall vara mantalsskriven i Frösthults socken			$^{8}/_{12}$ 1939
16	»	ang. rätt för stadsfiskalen i Gävle Sven Berglund att utbekomma avskrifter av vissa självdeklarationer			$^{14}/_{6}$ 1940
17	»	ang. ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till kungörelse ang. ersättning för flyttningskostnad enligt civila och militära avlöningsreglementena			$^{16}/_{6}$ 1939
18	»	ang. meritberäkning för juris doktorer och docenter inom juridisk fakultet vid befordran på domarbanan och inom de förvaltande verken			$^{27}/_{9}$ 1940
19	»	ang. en av riksräkenskapsverket gjord hemställan om återbetalning till köpmannen H. C. Röcker av visst skattebelopp			$^{13}/_{10}$ 1939
20	»	ang. förslag till nådig kungörelse ang. ändring i vissa delar av instruktionen för kammarrätten			$^{16}/_{6}$ 1939
21	»	ang. 1938 års arvsskattekommittés betänkande med förslag till förordning om arvs- och gåvoskatt m. m.			$^{27}/_{9}$ 1939
22	»	ang. und. ansökan av drätselkammaren i Huskvarna stad om återställande av försutten tid för anförande av besvär i fråga om grovarbetaren August Alexander Johanssons, hans hustru Engla Frida Sofia Johanssons och deras minderåriga dotter Ingrid Frida Sofias rätta mantalsskrivningsort för år 1939	$^{23}/_{2}$ 1940		
23	»	ang. sociala försvarsberedskapskommitténs betänkande del I i vad avser förslag till lag om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring (familjebidragslag) och förslag till förordning med närmare bestämmelser ang. tillämpning av familjebidragslagen (familjebidragsförordning) ..			$^{29}/_{9}$ 1939
24	»	ang. rätt för Aktiebolaget Optimus till restitution av utav Optimuskompagniet Aktieselskab erlagda skatter i Köpenhamn			$^{1}/_{12}$ 1939
25	»	ang. skattebefrielse för dödsbo			$^{24}/_{10}$ 1939
26	»	ang. framställning av extra ordinarie stationskarlen Karl-Johan Wikström ang. tillgodoräknande av viss tjänstgöringstid för löneklassplacering			$^{30}/_{5}$ 1940

Nr	Inkom under år	Ärende	Besvarad		
			å avdelning	i plenum	å lag-avdelning
27	1939	ang. vad riksdagens revisorer i berättelse år 1939 yttrade angående kammarrättens arbetsbalans m. m.		26/1 1940	
28	»	ang. vissa av sociala försvarsberedskapskommittén utarbetade förslag till bestämmelser om familjebidrag åt värnpliktiga i fredstid			9/1 1940
29	»	ang. sociala försvarsberedskapskommitténs betänkande ang. utrymningshjälp och avlöning av viss luftskyddspersonal m. m.			13/1 1940
30	1940	ang. ett av 1936 års skattekommitté utarbetat betänkande med förslag rörande beskattning av stiftelser och ideella föreningar m. fl. juridiska personer m. m.			2/2 1940
31	»	ang. bostadssociala utredningens promemoria rörande bostadsbyggnadsverksamheten och bostadsförsörjningen			12/2 1940
32	»	ang. und. ansökan av direktören Curt Cramér i Visby i fråga om befrielse från eller lindring i sökandens skattskyldighet			23/2 1940
33	»	ang. en inom finansdepartementets skatteberedning upprättad promemoria rörande krisskatt m. m.			17/2 1940
34	»	ang. und. ansökning av föreståndaren Emil Herbert Jansson om återställande av försutten tid för anförande av besvär över hans taxering år 1937 i Sandvikens köping	31/5 1940		
35	»	ang. befrielse för före detta förste kanslisten Ivar Björnfeldt från skyldighet att erlägga kommunalskatt i Stockholm			11/10 1940
36	»	ang. av statistiska centralbyrån uppgjort förslag till förordning ang. särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1941 med anledning av folkräkningen den 31 december 1940			23/2 1940
37	»	ang. länsstyrelsens i Södermanlands län förslag om sådan ändring i mantalsskrivningsförordningen, att mantalsuppgifterna icke skola insändas till länsstyrelserna utan förvaras hos mantalsskrivningsförrättarna ett år och därefter förstöras			8/3 1940
38	»	ang. generalkonsuln Carl Gunnar Fredrik Holms beskattning i Sverige och Danmark			2/10 1941
39	»	ang. förslag till förordning om nöjesskatt			29/3 1940
40	»	ang. fråga om befrielse i visst fall från skyldighet att erlägga indrivningsavgift enligt gällande uppbördsreglemente			15/3 1940
41	»	ang. befrielse för sjökaptenen Johan Herbert Jansson från dubbelbeskattning av inkomst i Sverige och Danmark			31/5 1940
42	»	ang. förslag till förordning om värnskatt för budgetåret 1940/41			20/3 1940

Nr	Inkom under år	Ärende	Besvarad		
			å avdelning	i plenum	å lag-avdelning
43	1940	ang. motioner om ändrade bestämmelser rörande avdrag vid beräkning av skattepliktig förmögenhet			30/4 1940
44	»	ang. bestämmelser ang. förvaltningsdomstolarnas och förvaltningsmyndigheternas verksamhet vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden			3/5 1940
45	»	ang. en å finansdepartementets rättsavdelning utarbetad P. M. med förslag till förordning om höjning av utskiftningsskatten			3/5 1940
46	»	ang. en av t. f. underståthållaren K. G. A. Sandström enligt uppdrag utarbetad P. M. ang. beskattning av förmåner, utgående under värnpliktstjänstgöring och till fast anställd personal			24/5 1940
47	»	ang. P. M. rörande användande av försvarsobligationer såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt m. m.			14/6 1940
48	»	ang. rätt taxeringsort för ingenjören Manne Jönsson			11/10 1940
49	»	ang. ett av hovrättsrådet Erik Söderlund upprättat förslag till lag med särskilda bestämmelser ang. stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.			18/7 1940
50	»	ang. vissa anställnings- och lönefrågor beträffande icke-ordinarie personal i kammarrätten		30/8 1940	
51	»	ang. förslag till dels kungörelse med vissa tillämpningsföreskrifter till förordningen den 19 augusti 1940 om krigskonjunkturskatt för år 1940 m. m. dels ock kungörelse med föreskrifter rörande provisorisk påföring av krigskonjunkturskatt för år 1940 m. m.			27/8 1940
52	»	ang. und. ansökan av tyske undersåten Wilhelm Maigatter i fråga om befrielse för honom från erläggande av vissa skatter			20/9 1940
53	»	ang. und. besvär av Olof Olofsson Westin i fråga om taxeringsvärdet av lägenheten Ravesta nr 2 i Arnäs socken	28/5 1941		
54	»	ang. und. besvär av före detta landsfiskalen i Skurups distrikt C. E. Lagerholm över länsstyrelsens i Malmöhus län resolution den 21/5 1940 i fråga om utbekommande av indrivningsavgifter och stämmoböter			7/11 1940
55	»	ang. en av kammarrättsrådet C. W. U. Kuylenstierna författad P. M. rörande kupongskatt å vissa aktieutdelningar			11/11 1940
56	»	ang. särskilda upplysningar för värnpliktiga samt fast anställd militär personal till ledning vid avgivande av självdeklaration			8/11 1940

Nr	Inkom under år	Ärende	Besvarad		
			å avdelning	i plenum	å lag-avdelning
57	1940	ang. en inom finansdepartementet upprättad P. M. ang. ifrågasatt eftergift beträffande krigskonjunkturskatt			2/12 1940
58	»	ang. und. ansökan av direktören Nils Anders John Ahlström om återställande av försutten tid för anförande av besvär över honom år 1939 i Stockholms stad åsatta taxeringar	21/1 1941		
59	»	ang. av fullmäktige i riksgäldskontoret gjord framställning om jämkning i visst fall av den i 42 § 3 mom. taxeringsförordningen stadgade uppgiftsskyldigheten beträffande obligationsräntor			20/12 1940
60	»	ang. av kammarrättsrådet C. W. U. Kuylenstierna upprättad P. M. rörande särskild överenskommelse med U. S. A. beträffande tillämpning av avtal rörande handräckning i beskattningsärenden			25/7 1940
61	»	ang. förslag till föreskrifter om tillämpning av avtal mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater för undvikande av dubbelbeskattning m. m.			11/12 1940
62	1941	ang. förslag till uppgift jämlikt 7 § förordningen om allmän omsättningsskatt jämte anvisningar			24/1 1941
63	»	ang. vissa inom finansdepartementets skatteberedning upprättade formulär, avsedda att användas vid taxering till krigskonjunkturskatt år 1941			28/2 1941
64	»	ang. motionerna nr 53 i första kammaren, av herr Sandström, och nr 89 i andra kammaren, av herr Svedman, ang. viss ändring i förordningen om allmän omsättningsskatt, samt motionerna nr 149 i första kammaren, av herr Björkman m. fl., och nr 194 i andra kammaren, av herr Henriksson, ang. omprövning av centrala omsättningsskattenämndens befogenheter och organisation			13/3 1941
65	»	ang. utredning rörande ändrade grunder för beskattningsmyndigheternas sammansättning och verksamhet			13/3 1941
66	»	ang. t. f. underståthållaren skattedirektören K G. A. Sandströms betänkande med allmänna riktlinjer för åstadkommande av tidigare inbetalning av utskylder			9/4 1941
67	»	ang. vissa åtgärder till mildrande av olägenheterna för de värnpliktiga av militär beredskapstjänst			4/4 1941
68	»	ang. ansökning av Aktiebolaget Optimus om restitution av utav Optimuskompagniet Aktieselskab för skatteåret 1940/41 i Danmark erlagda skatter			27/3 1941

Nr	Inkom under år	Ärende	Besvarad		
			å avdelning	i plenum	å lag-avdelning
69	1941	ang. förslag till förordning ang. beredskapsmönstring i samband med mantalsskrivningen m. m.			19/4 1941
70	»	ang. ett av 1938 års pensionssakkunniga avgivet betänkande med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen			24/4 1941
71	»	ang. utredning och förslag i fråga om centrala omsättningsskattenämndens befogenheter och organisation samt därmed sammanhängande spörsmål		30/6 1941	
72	»	ang. ansökan av ingenjören Willie Ossian Åkesson om befrielse från skattskyldighet år 1940 m. m.			17/12 1941
73	»	ang. ansökan av representanten Arnold Edwin Bruno Stocking om befrielse från skattskyldighet år 1939 i Malmö			31/10 1941
74	»	ang. förslag till uppgift jämlikt 7 § förordningen om allmän omsättningsskatt			3/6 1941
75	»	ang. ersättning av statsmedel för vård meddelad danska, norska och finska medborgare under år 1940			17/12 1941
76	»	ang. revision av tjänsteförteckningen i vad avser lönegraderna A 1—A 29 inom allmänna civilförvaltningen			26/6 1941
77	»	ang. ett inom finansdepartementet upprättat förslag till kungörelse med föreskrifter rörande provisorisk påföring av krigskonjunkturskatt för år 1941 m. m.			30/6 1941
78	»	ang. av mellankommunala prövningsnämnden gjord und. hemställan om rätt att förstöra vissa av svenska aktiebolag avgivna särskilda självdeklarationer i samma ordning, som gäller för deklarationer, avgivna av enskilda skattskyldiga			19/12 1941
79	»	ang. und. besvär av f. d. landsfiskalen C. E. Lagerholm över länsstyrelsens i Malmöhus län resolution den 21/5 1940 rörande utbekommande av deponerade indrivningsavgifter och stämmoböter			21/8 1941
80	»	ang. dels en av överståthållarämbetet gjord framställning om tillstånd för kammarrättsrådet Bratt att inneha förordnande såsom semestervikarie för t. f. skattedirektören C. G. Willgren dels ock und. ansökan av kammarrättsrådet Bratt om tjänstledighet		8/8 1941	
81	»	ang. und. ansökan av handlanden Karl Gunnar Österlund om återställande av försutten tid	29/9 1941		
82	»	ang. domänstyrelsens förslag till grunder för värdering av skog vid taxering av fastighet m. m.			Ej ännu besvarad

Nr	Inkom under år	Ärende	Besvarad		
			å avdelning	i plenum	å lag-avdelning
83	1941	ang. borgmästaren Joel Laurins P. M. ang. skatteavdrag å vissa slag av inkomster ...			21/11 1941
84	»	ang. en P. M. rörande eventuellt uppskov med allmän fastighetstaxering			8/10 1941
85	»	ang. framställningar av centrala omsättningsskattenämnden samt handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö rörande ändringar i förordningen om allmän omsättningsskatt			7/11 1941
86	»	ang. förslag till kungörelse med vissa tillämpningsföreskrifter till förordningen om allmän omsättningsskatt jämte förslag till blankett för omsättningsskattelängd.....			7/11 1941
87	»	ang. framställning av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter och statens arbetsmarknadskommission ang. beskattning av begravningsbidrag och sjukbidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen			20/11 1941
88	»	ang. beskattningsorganisationssakkunnigas förslag till förbättrad organisation av taxeringsnämndernas arbete m. m.			21/11 1941
89	»	ang. en inom försvarsdepartementet upprättad P. M. ang. beskattningen av värnpliktigas terminslön vid sjötjänstgöring eller tjänstgöring i sjöreserv			27/11 1941
90	»	ang. P. M. med förslag till ändringar i allmänna resereglementet avgiven den 9 december 1941 av inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga			15/1 1942
91	»	ang. vad riksdagens år 1941 församlade revisorer anfört ang. förläggande av ämbetsverk utom Stockholm			16/1 1942
92	»	ang. ansökning av Hamra kapellags allmänningsstyrelse om återställande av försutten tid för anförande av besvär i fråga om allmänningsstyrelsen inom Los socken av Gävleborgs län påförd särskild skatt å förmögenhet år 1939	11/3 1942		
93	»	ang. P. M. rörande sättet för skriftväxling mellan statliga myndigheter m. m. samt förslag till kungörelse med vissa bestämmelser ang. sättet för delgivning av statsmyndighets beslut m. m.			13/2 1942

Bilaga G.

Sammanställning av kostnadsberäkningar.

1. Avlöningsstat för kammarrätten enligt de sakkunnigas förslag.

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän:			
	Nettolöner enligt specifikation A	kronor	412 914	
	Vikariatsersättningar	»	2 500	kronor 415 414
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
	Arvoden å kronor 2 500 till 6 divisionsordförande	kronor	15 000	
	Arvode till 1 vice ordförande	»	1 000	
	Arvoden och särskilda ersättningar åt särskilda ledamöter och notarie å fastighetstaxeringsavdelningen	»	3 000	
	Ersättningar åt sakkunniga i vissa frågor	»	4 000	» 23 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
	Nettolöner enligt specifikation B	kronor	225 996	
	Arvoden å kronor 3 360 till 2 föredragandeaspiranter	»	6 720	
	Gratifikationer	»	5 000	
	Tillsyn av städning m. m.	»	300	» 238 016
4.	Rörligt tillägg:			
	Enligt specifikation A	kronor	57 244	
	» » B	»	35 927	» 93 171
				Kronor 769 601
	Kristillägg:			
	Enligt specifikation A	kronor	45 798	
	» » B	»	29 247	» 75 045

2. Kammarrättens förslag till avlöningsstat för budgetåret 1942/43.

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän	kronor 370 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 3 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 245 000
4.	Rörligt tillägg	» 86 600
		Kronor 704 600

Jämförelse mellan 1 och 2.

Av de sakkunniga föreslagen avlöningsstat	»	769 601
Kammarrättens förslag till avlöningsstat för budgetåret 1942/1943	»	704 600
Nettokostnadsökning	kronor	**65 001**

Specifikation A.

Ordinarie befattningshavare.

		Lön kronor	Pensionsavdrag[1] kronor	Nettolön kronor	Rörligt tillägg[2] kronor	Kristillägg[3] kronor
1 president	(B 3)	18 000	1 137	16 863	1 620	1 296
16 kammarrättsråd	(A 30: 33)	216 000	14 160	201 840	25 920	20 736
2 »	(A 30: 32)	25 980	1 770	24 210	3 240	2 592
2 »	(A 30: 30)	24 000	1 770	22 230	3 240	2 592
1 sekreterare	(A 26: 29)	11 505	693	10 812	1 620	1 296
6 notarier	(A 21: 24)	54 180	2 862	51 318	8 130	6 504
1 aktuarie	(A 21: 24)	9 030	477	8 553	1 355	1 084
1 kansliskrivare	(A 11: 13)	4 830	243	4 587	725	580
1 »	(A 11: 12)	4 590	243	4 347	689	551
1 kontorist	(A 9: 12)	4 590	207	4 383	689	551
1 kanslibiträde	(A 7: 11)	4 395	177	4 218	660	528
3 kanslibiträden	(A 7: 10)	12 627	531	12 096	1 896	1 518
2 kontorsbiträden	(A 4: 6)	6 930	294	6 636	1 040	832
6 »	(A 4: 4)	18 612	882	17 730	2 796	2 238
3 skrivbiträden	(A 2: 2)	8 226	396	7 830	1 236	990
1 1:e exp.vakt	(A 7: 11)	4 395	177	4 218	660	528
2 exp. vakter	(A 5: 9)	8 046	312	7 734	1 208	966
1 exp. vakt	(A 5: 6)	3 465	156	3 309	520	416
		439 401	**26 487**	**412 914**	**57 244**	**45 798**

[1] Pensionsavdragen hava beräknats enligt bestämmelserna i SFS nr 1008 och 1009 år 1941. — [2] Beräknat efter 15 %. — [3] Beräknat efter 12 %.

Specifikation B.

Icke-ordinarie befattningshavare.

		Lön kronor	Pensionsavdrag[1] kronor	Nettolön kronor	Rörligt tillägg[2] kronor	Kristillägg[3] kronor
1 assessor	(Eo 27: 29)	11 505	693	10 812	1 620	1 296
1 »	(Eo 27: 28)	11 010	693	10 317	1 620	1 296
8 assessorer[4]	(Eo 27: 26)	80 160	5 544	74 616	12 024	9 624
3 e. föredragande	(Eo 24: 23)	25 650	1 674	23 976	3 849	3 578
3 » »	(Eo 21: 20)	21 726	1 323	20 403	3 261	2 610
3 1:e amanuenser	(Eo 18: 18)	19 242	1 134	18 108	2 889	2 310
3 » »	(Eo 18: 17)	18 036	1 134	16 902	2 706	2 166
1 1:e amanuens med halvtidstjänstgöring	(Eo 18: 17)	3 006	189	2 817	451	361
6 amanuenser	(Eo 15: 15)	32 076	1 818	30 258	4 812	3 852
5 e. skrivbiträden	(Ex 2: b)	11 910	—	11 910	1 790	1 430
1 e. o. exp.vakt	(Eo 5: 5)	3 282	147	3 135	493	394
1 e. »	(Ex 5: 2)	2 742	—	2 742	412	330
		240 345	**14 349**	**225 996**	**35 927**	**29 247**

[1] Pensionsavdragen hava beräknats enligt bestämmelserna i SFS nr 1008 och 1009 år 1941. — [2] Beräknat efter 15 %. — [3] Beräknat efter 12 %. — [4] Å en av assessorstjänsterna må förordnande meddelas endast så länge den å överflyttningsstat uppförde förste kanslisekreteraren är förhindrad att tjänstgöra såsom adjungerad ledamot i kammarrätten.

Innehållsförteckning.

Sid.

Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet 3

I. Kammarrättens nuvarande organisation och arbetsformer 5

Instruktioner och arbetsordningar s. 5. — Personal s. 5. — Kammarrättens verksamhetsområde s. 7. — Måls och ärendens handläggning. Antalet däri deltagande ledamöter s. 8. — Föredragning av mål och ärenden. Plenimål. Kammarrättens utslag s. 13.

II. Tidigare inom kammarrätten vidtagna organisatoriska åtgärder och icke genomförda förslag därtill 19

1. Helt eller delvis genomförda omorganisationsförslag s. 19.

Arbetsmaterialets omfattning s. 19. — Anledningarna till arbetsmaterialets ökning s. 19. — Åtgärder till balansens nedbringande s. 22. — Ökningen av antalet föredragande s. 22. — Revisionskommissariebefattningarna s. 22. — Proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter s. 23. — De extra föredragandebefattningarna s. 24. — Inrättandet av fastighetstaxeringsavdelningen s. 26. — Inskränkningar av det domföra antalet ledamöter i vissa mål s. 27. — Ökningen av ledamöternas föredragningstid s. 32. — Förenklingar av arbetssättet s. 36.

2. Icke genomförda omorganisationsförslag s. 36.

Förslag om kammarrätten såsom sista instans i taxeringsmål s. 36. — Kammarrättsrådet Norrmans omorganisationsförslag s. 39. — Motion II: 503 vid 1934 års riksdag s. 43. — 1939 års statsrevisorer s. 44. — Motionerna I: 30 och II: 43 vid 1941 års riksdag s. 46.

III. Förslag till ändrad organisation av kammarrätten 50

Inledning s. 50. — Antalet ledamöter s. 52. — Divisionsindelningen s. 53. — Extra divisioner oeh specialdivisioner s. 54. — Antalet ledamöter, som skall deltaga i avgörandet av mål och ärenden å dömande avdelning s. 55. — Proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie ledamöter s. 59. — De extra föredragandebefattningarna m. m. s. 61. — Divisionsordförande s. 64. — Ordning för kammarrättens sammanträden å dömande avdelning inom division m. m. s. 66. — Kammarrättens förstärkning med särskild sakkunskap i vissa mål s. 71. — Fastighetstaxeringsavdelningen s. 72. — Viss begränsning av de särskilda ledamöternas å fastighetstaxeringsavdelningen deltagande i målens handläggning s. 76. — Omsättningsskatteavdelningen s. 78. — Handläggningen av sådana remisser, som för närvarande behandlas å lagavdelningen s. 79. — Handläggningen av sådana ärenden, som för närvarande behandlas i plenum s. 80. — Avfattandet av kammarrättens beslut s. 82. — Assessorsbefattningarna s. 83. — Sekreterarbefattningen s. 85. — Notarie- och amanuensbefattningarna s. 86. — Aktuariebefattningen s. 93. — Den lägre biträdespersonalen s. 95. — Kostnadsberäkningar s. 101.

Sid.

IV. Vissa i samband med kammarrättens omorganisation stående frågor, i vilka de sakkunniga nu icke avgivit förslag 102

Bilagor.

A. Tabell, utvisande arbetsmaterialets omfattning inom kammarrätten under åren 1908—1940 109

B. Tabell, utvisande arbetsbalansen inom kammarrätten under åren 1875, 1885, 1895 och 1900—1940 113

C. Tabell, utvisande under resp. till vilka år och till vilket antal varje år under åren 1935—1937 inkomna mål och ärenden avgjorts eller uppskjutits av kammarrätten 114

D. Tabell, utvisande vilka år och till vilket antal varje år vid 1940 års utgång inneliggande mål och ärenden inkommit till kammarrätten 115

E. Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 126 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379) 116

F. Förteckning över till kammarrätten under åren 1939—1941 från Kungl. Maj:t inkomna lottade remisser 117

G. Sammanställning av kostnadsberäkningar 124

Statens offentliga utredningar 1942

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1938 års pensionssakkunniga. Betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst. [8]
1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m. [9]
Beskattningsorganisationssakkunnigas betänkande med förslag till ändrad organisation av kammarrätten. [18]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. [2]

Politi.

Betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. [10]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Promemoria rörande bostadsförsörjningen. [3]
Promemoria ang. hyresreglering. [14]

Hälso- och sjukvård.

De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. [4]
Betänkande med utredning och förslag ang. barnmorskeväsendet. [17]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Promemoria med förslag till utvidgad vanhävdslagstiftning. [5]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 1. Allmänna uppgifter ang. den tekniskt-vetenskapliga forskningsverksamhetens nuvarande läge m. m. — Allmänna synpunkter rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen. — Erforderliga åtgärder för den tekniskt-vetenskapliga forskningens främjande och statens medverkan därvid. [6] 2. Förslag till åtgärder för främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet. [7] 3. Förslag till åtgärder för skogsproduktforskningens ordnande. [12]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande och förslag ang. förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning vid statens järnvägar. Del 4. Järnvägsstyrelsen. [13]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med utredning och förslag ang. betygssättningen i folkskolan. [11]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet. [1]
Betänkande med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga. [15]
Betänkande med förslag rörande den centrala förvaltningsverksamheten inom försvarsväsendet [16]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Isaac Marcus Boktr.-A.-B., Sthlm 427323.